

2. VEDLEGG: OF/UM I CODEX REGIUS

NB strofenumra i *Vpluspá* er frá *Codex Regius*, ikkje frá Bugges restituerte versjon

Her følgjer ei oversikt over samtlege tilfelle der det ser ut som *of/um*-partikkelen («fyllorda», «dei ekspletive partiklane») er nytta i *Codex Regius*. Det er ikkje alltid like lett å vita om det er *of/um*-partikkelen eller noko anna som er brukt; særleg preposisjonane *of/um* og den likelydande partikkelen kan vera vanskelege å skilja frå kvarandre. Ikkje så rart, då adverb, preposisjonane og partiklane *of* og *um* alle har same opphav (opphavleg var dei preposisjonsadverbial). **Tvilsomme døme på «fyllord» er skrivne med raud skrift.** Også ved enkelte av dei tilfella eg lar stå i svart skrift, har det vore ulike meininger.

Oversikta er tredelt:

(1) Fyrst følgjer ei oversikt over vers i *Codex Regius* der det ser ut som *of/um*-partikkelen er nytta. Versa er ordna kvad for kvad, slik dei følgjer i *Codex Regius*. Fyrst nemner eg *kvadet*, med tal *of/um*-partiklar, der eg spesielt skriv kor mange partiklar som er repeterte i kvadet. Under kvart kvad følgjer dei enkelte døma, der eg for kvart døme gjengir *partikkelen*, med tilvising til *verselinje*, *leksem* med *grammatiske* opplysningar, deretter *siterer verselinja*, gjengitt frå *Eddukvæði* utgitt av Jónas Kristjánsson og Óla Vésteinsson (2014) og med *omsettinga* til von See et al. (der slik finst; bandet som skal kommentera dei fire fyrste kvada har til no ikkje komme); så *kommentarar* frå *von See et al.*; frå *Kuhn* (1929); frå *Dal* (1930a; 1930b); eventuelt frå *andre*; deretter *mine egne kommentarar* og til slutt *mine konklusjonar*.

(2) Etter at eg på dette viset har gått igjennom samtlege døme frå samtlege kvad, følgjer ei oversikt over *følgeorda ordna alfabetisk*. Her gjer eg kort greie for tydingsinnhaldet i kvart enkelt ord, og skil mellom eventuelle tydingsnyansar.

(3) Deretter følgjer ei oversikt der eg har prøvd å dela inn samtlege tilfelle etter *funksjon*. Funksjonane eg skil mellom, er: (1) nomen, meir presist (1.A.) substantiv med sosiativt innhald, (1.B.) substantiv med kollektivt innhald, (1.C.) verbalabstrakt, meir presist (1.C.i.) substantiv og (1.C.ii.) adjektiv; (2) verb, meir presist (2.A.) perfektum partisipp, (2.B.) perfektiv: markerer at noko er fylt heilt opp eller fullført, (2.C.) perfektiv: ingressiv og resultativ, (2.D.) inkoativ, (2.E.) intransitivt verb gjort transitivt, (2.F.) verb nytta i ei tyding knytt til magi, (2.G.) verb nytta i den spesielle perfekte tydinga 'bli drepen, dø; gjort til inkjes', (2.H.) andre tilfelle der følgeordet har same meaning og tydingsvariant som eit prefigert verb i eldre germansk, (2.I.) andre tilfelle der me av ymse årsaker har grunn til å tru at eldre germansk har hatt prefigerte verb, (2.J.) tilfelle der *of/um* forsterkar verbinnhaldet (emfatisk bruk), (2.K.) syntaktisk bruk av *of/um*, meir presist (2.K.i.) syntaktisk bruk med emfatisk verknad, (2.K.ii.) syntaktisk bruk med punktuell verknad, (2.K.iii.) syntaktisk bruk med perfektiv verknad, (2.K.iiii.) syntaktisk bruk i optativ — og (2.L.) tilfelle der eg manglar ei god forklaring.

Eg har følgd Dals oppfatningar av når *of/um* er nytta syntaktisk.

Det er fristande å trekka inn det *Wilhelm Streitberg* (1891; 1906) kalla *aksjonsartar* og som *Albert Lloyd* (1979) kalla *aspects*, men det får ligga i denne omgang.

Med desse oversiktene har eg ikkje bevist at *of/um*-partikkelen i norrønt er trykksvake forstavingar, men eg meiner å ha påvist at dei i dei aller fleste tilfella, i alle fall dei aller fleste tilfella i *Codex Regius*, er brukt på ein måte som *kan* forklarast som å tilføra

følgeordet (eller setninga) det tydingsinnhaldet som trykksvake forstavingar gav orda på eit eldre språksteg. Sagt med andre ord: eg meiner å ha påvist, men ikkje bevist, at *of/um* kan ha vore trykksvake forstavingar enno i eldre norrønt.

Leiv Olsen

Trykksvak forstaving *of/um* i *Codex Regius* av den eldre Edda – kvad for kvad

Med **raud skrift**: mulige, men meir tvilsame tilfelle

Völuspá (strofenummer ifølgje *Codex Regius*-versjonen (bortsett frå B47)

17 dōme

(16 av dei i *Codex Regius*)

- um man *Völuspá* 1:8 *muna* (verb, her pres. 1. sg. ind. akt.), 'hugsa, erindra'
þau er fremst *um man*
Füllwort (Kuhn 1929:34).
Jf. got. *gamunds*, 'minnast', got. *gamunan*, *gamunda* (Dal 1930a:74); got. *gamunan* (Christiansen 1960:344).
LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, tydinga blir den same som gotisk *gamunan*.
- um borna *Völuspá* 2:2 *bera* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. pl. akk.), 'føda'
ár um borna
Füllwort (Kuhn 1929:36).
Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of* auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga*- zurückgehen.» (Dal 1930a:67).
Jf. got. *gabairan*, ght. *giberan* (Christiansen 1960:344).
LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektiverende Präfigierung zu g. *ber-a- 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *bären fram*, beringa er *fullført*. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (BL 2007:156).
LO: *um* gir ei avleidd perfektiv tyding av verbet, 'føda', som i eldre germansk, og her har verbet forma perfektum partisipp.
- um yppðu *Völuspá* 4:2 *yppa* (verb, her pret. 3. pl. ind. akt.), 'lyfta opp'
bjǫðum um yppðu
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Of/um brukt punktuelt, jf. got. *ga-*; ei avgjerande vending markert (Dal 1930a:14).
LO: *um* brukt punktuelt, jf. gotisk *ga-*.
- um gáfu *Völuspá* 6:6 *gefa* (verb, her pret. 3. pl. ind. akt.), 'gi'
nofn um gáfu
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Om *Vsp.* 6:6 og *Háv.* 105:1: «Man könnte allerdings an beiden Stellen auch ein früheres Kompositum denken, vgl. got. *fragaf þata leik Josefa* (Mc. 15, 45); ahd.: *forgeban*, doch ist diese Annahme an sich wenig motiviert, da dem Simplex gegenüber keine merkbare Bedeutungsänderung eingetreten ist.» (Dal 1930a:16f).
LO: me kan kanskje samanlikna med mht. *begeben* (mnt. *begeven*), 'gi bort, skjenka, ofra' (Kluge/Seebold 2002:102), avleidd av *geben*. Mundal har lansert den tanken at når æsane skapte noko, gav dei samtidig frå seg noko av sitt eige (Mundal 2002; 2012:320f). Følgjer ein den tanken, kan *um gefa* ha omtrent same tyding som got. *at-giban* 'hingegeben, geben' (Streitberg 1906:322), dvs. 'gi bort, skjenka, ofra', eller got. *fragiban* 'vergeben, verleihn' (Streitberg 1906:326).
LO: *um-gefa* er kanskje ei tydingsvariant som svarar til got. *fragiban* 'tildela', eller got. *atgiban*, 'skjenka, overgi, ofra'.
- um orðinn *Völuspá* 10:2 *verða* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'verta, bli',
her 'bli, visa seg som'
mæztr um orðinn

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Verða har her tydinga 'visa seg som'.

LO: um føre perfektum partisipp markerer den verbale funksjonen, og gir her kanskje ei avleidd tyding av verbet *verða*.

um gørðu *Völuspá* 10:6 *gera* (verb, her pret. 3. pl. ind. akt.), 'gjera', her: 'gjera ferdig' mörgr *um gørðu*

Füllwort (Kuhn 1929:35).

«*gøra*, eig.: «bereit machen», nähert sich in der Bedeutung oft *skepja* und steht dann mermals mit *of*. Wahrscheinlich liegt auch hier ein altes Präfix vor (vgl. ahd.: *gigarawen*).» Nemner spesielt *Vsp.* 10 (Dal 1930a:71).

LO: dvergane gjorde emne til menneske ferdig. *Um-gera* kan tyda 'gjera ferdig' til skilnad frå bare 'gjera, arbeida med'.

LO: um kan her gå tilbake på ei gammal germansk forstaving som gav verbet meininga 'gjera ferdig'.

um talða *Völuspá* 12:8 *telja* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. pl. akk.), 'rekna opp' rett *um talða*

Füllwort (Kuhn 1929:36).

LO: *telja* tyder her 'opprekna'. Vendinga står på slutten av ei oppteljing, og markerer kanskje at opprekninga er fullført? I så fall må dei tre neste strofene vera eit seinare tillegg.

LO: ei anna og kanskje rettare tolking er å jamføra med ght. *irzellen* (700-t.), mht. *erzellen*, ty. *erzählen*, opphavleg 'telja opp' (Kluge/Seebold 2002:257). Meininga kan vera 'fulltalde', 'ferdig opptalde', eller bare 'opptalde'.

LO: um markerte kanskje at opprekninga var fullført (føreset at str. 13-16 er eit seinare tillegg). Samtidig er det her perfektum partisipp med verbal funksjon.

um skaut *Völuspá* 24:2 *skjóta* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'skyta'

Hos Bugge (1867:14) er denne strofa *Vsp.R.* 25:2.

ok í fólk *um skaut*

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Emfatisk og skjebnesvangert: «Das Eintreten dieser schicksalschweren Handlung wird emphatisch betont.» (Dal 1930a:12).

Jf. eng. (*ge*)scot.

LO: Verda, kosmos, var ikkje den same etter dette, den gamle idyllen kunne ikkje gjenopprettast.

LO: um har her emfatisk verknad, handlinga til Óðinn blei lagnadstung, kosmos varig endra. Verset markerer eit vendepunkt i kvadet.

um fregn *Völuspá* 26:4 *fregna* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'spørja', her 'få vita'

Hos Bugge (1867:15) er denne strofa *Vsp.R.* 27:4.

er hann slíkt *um fregn*

Füllwort (Kuhn 1929:34); fyllord med tydinga 'erfara', jf. got. *gafraihnan* (Kuhn 1929:122, viser til Heusler).

Of/um framhevar tidsmomentet; jf. det resultative got. *gafraihnan* (Dal 1930a:17).

Jf. got. *gafraihnan*, ags. *gafrignan*, ght. *gafregnan*, 'få spørja, få vita' (Christiansen 1960:344).

Jf. got. *fraihnan* 'fragen' og *gafraihnan* 'erfragen d.h. durch fragen erfahren' (Streitberg 1891:101).

LO: jf. òg ght. *gafregin* (Wessobrunner Gebet).

LO: Her høver det å omsetta til at Tor sjeldan sit stilt når han slikt *får spurt, får vita* — svarar til got. *gafraihnan*.

LO: um markerer her ei tydingsvariant, '(oppnå å) få vita ved å spørja; erfara'.

um fólgit *Völuspá* 27:2 *fela* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. sg. akk.), 'gøyma'

Hos Bugge (1867:15) er denne strofa *Vsp.R.* 28:2.

hljóð *um fólgit*

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Heimdal har geymt hørselen sin. Her kan me samanlikna med got. *filhan* 'verbergen' og got. *ga-filhan* 'begraben' (Streitberg 1906:326; 328) samt gs. *bifelhan* 'begraben' (de Vries 1961:116), det vil seia både samansette og usamansette verb. Samtidig er verbforma perfektum partisipp.

LO: um føre perfektum partisipp markerer den verbale funksjonen.

um komnar *Vpluspá* 30:2 *koma* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. pl. nom.), 'komma'
Hos Bugge (1867:15) er denne strofa *Vsp.R.* 31:2.
vitt um komnar

Füllwort (Kuhn 1929:36).

LO: ho såg valkyrjene «vitt um komnar»; det vil seia: dei kom frå alle kantar, frå over alt (endå sterkare enn bare *vitt komnar*, for det er ingen stader dei ikkje kjem frå). Jf. *um farit* (*Háv.* 18:3), der *um* markerer 'over alt, alle stader'. Samtidig er verbforma perfektum partisipp.

LO: um føre perfektum partisipp markerer den verbale funksjonen.

Samtidig kan um komnar tyda «komma frå alle stader».

um vaxin *Vpluspá* 31:5 *vaxa* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. akk.), 'vekxa'
Hos Bugge (1867:15) er denne strofa *Vsp.R.* 32:5.
stóð um vaxinn

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Of/um markerer ei fullført handling som fører til varig, uomgjærleg resultat.

«Auch die rein perfektivierende Bedeutung der Partikel spielt hier herein: nachdem die im Partizipium ausgesagte Verbalhandlung vollendet ist, tritt der im (durativen) Verbum finitum bezeichnete Zustand ein.» (Dal 1930a:28).

LO: me kan òg jamfør med tysk *erwachsen*, 'vekxa fram, oppstå'.

LO: um føre verbet uttrykker ei fullført handling som fører til varig resultat som ikkje kan gjerast om, og verbforma er perfektum partisipp, som kan oppfattast i verbal tyding.

of borinn *Vpluspá* 32:6 *bera* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'føda'
Hos Bugge (1867:15) er denne strofa *Vsp.R.* 33:6.
var of borinn snemma

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Of/um markerer verbalfunksjonen (Dal 1930a:25f).

Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of* auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga*- zurückgehen.» (Dal 1930a:67).

LO: og markerer vel at dette var ei eineståande hending?

LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektivierende Präfigierung zu g. *ber-a- 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). I vestgermansk var det eit skilje mellom *beran* 'bera' og *giberan* 'føda'. 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *båren fram*, beringa er fullført. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (*BL* 2007:156).

LO: of gir ei avleidd tyding av verbet, 'føda' (konstativ aksjonsart). Føre perfektum partisipp markerer det samtidig den verbale funksjonen. Her kjem i tillegg emfatisk verknad: det eineståande i at eit eitt år gammalt guttebarn kunne hemna drapet på bror sin.

um bar *Vpluspá* 33:3 *bera* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'bera'
Hos Bugge (1867:15) er denne strofa *Vsp.R.* 34:3.
áðr á bál um bar

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Syntaktisk punktuelt, jf. got. *ga-*; avgjerande vending markert. «Der Augenblick der Realisierung der Rache wird dem vorangegangenen Zustand gegenübergestellt» (Dal 1930a:14).

LO: Her er verbet brukt i grunntydninga 'bera', men *um* kan markera at historia har nådd eit vendepunkt: Balder var død og båren på bålet, gudane var innblanda i brodermord, då stod ragnarok for døra.

LO: *um* gir punktuell verknad, som i gotisk med *ga-*.

um grét

Völuspá 33:5 *gráta* (verb, pret. 3. sg. ind. akt.), 'gråta'

Hos Bugge (1867:15) er denne strofa *Vsp.R.* 34:5.

en Frigg *um grét*

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Om denne verselinja: «*um* muß ein altes transitivierendes Präfix vertreten, vgl. got. *Bihlahjan*.» (Dal 1930a:69).

LO: jf. germ. *ge-grōt, 'gråta'.

LO: *um* kan i dette tilfellet kanskje gå tilbake på ein gammal germansk forstaving med transitiv funksjon. Samtidig kan *um* her ha emfatisk verknad: Frigg gret over Valhalls ulykke, ho ante kva lagnadstunge hendingar som måtte komma.

um standa

Völuspá 53:6 *standa* (verb, inf.; *lætr standa*, ind. akt.), 'stå',

her: 'få til å stå, støyta'

Hos Bugge (1867:17) er denne strofa *Vsp.R.* 52:6.

mund *um standa*

Füllwort (Kuhn 1929:35; 40).

Standa er nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39f).

Ei ingressiv tyding av eit verb med durativ grunntyding (Dal 1930a:18).

I gotisk og vestgermansk «står et perfektivt *ga*-verbum mot et tilsvarende durativt grunnverbum, og et transitivt *bi*-verbum mot et tilsvarende intransitivt verbum» (Christiansen 1960:341).

LO: *Standa* er her transitivt, tyder her 'få til å stå, støyta', med same tyding som got. *ga-standan* 'stehen bleiben' (Streitberg 1906:330).

LO: *um* gjer her det intransitive verbet om til eit transitivt, som i gotisk: *standan* > *ga-standan*.

Bare i Hauksbók:

of gleypir

Völuspá H. 39:8 *gleypa* (verb, her pres.)

Hos Bugge (1867:8; 23) er denne strofa *Vsp.B.* 47:8 og *Vsp.H.* 40:8.

Strofa står i *Hauksbók*, ikkje i *Codex Regius*.

sefi *of gleypir*

Punktuelte, jf. got. *ga-* (Dal 1930a:15), avgjerande vending i handlinga.

Samanhengem er uklar og forvanska, ifølgje *Lex.Poet*.

LO: *um* ser her ut til å ha punktuell verknad.

Hávamál

33 døme

um freista

Hávamál 2:6 *freista* (verb, inf.; *skal freista*, fut. 3. sg. ind. akt.), 'prøva'

síns *um freista* frama

Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Innerhalb einer Formel ist weiter überliefert *um freista*: Háv. 2... Vm. 11 etc... Auch Bragi... hat *of* bei *freista* im Ausdruck *afis of freista*. Die Funktion des ursprünglichen Präfixes ist perfektivierend gewesen (vgl. got. *usfraisan*).» (Dal 1930a:74), med fotnote: «Das Vorkommen der Partikel bei Bragi muß nach den Ergebnissen Kuhns als Beweis eines früheren Präfixes gelten.» (Dal 1930a:74n).

LO: *um* står føre eit verb som truleg hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, jf. got. *usfraisan*.

um æðis

Hávamál 4:4 *æði* (subst. n., her sg. gen.), 'sinn, karakter'

góðs *um æðis*

Füllwort (Kuhn 1929:12).

Substantiv (kollektivdanning på *-ja-*) med trykksvak forstaving i eldre germansk; jf. ags. *gewēd* (Kuhn 1929:28).

*ga-wōðja, jf. ags. *gewēd*; her i eit fast uttrykk? (Dal 1930b:181).

LO: *um-* føre eit substantiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.

um getr

Hávamál 8:2   *geta* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'skaffa, bringa fram',
her: 'oppná'
er sér *um getr*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Emfatisk perfektivt, med tydinga 'erlangen'; jf. got. *bigitan* (Dal 1930a:10f), 'oppná'.

Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).

Om *Hávamál*: «Dies Gedicht zeigt auffallend oft die Expletivpartikel vor *geta* in der Bedeutung «erlangen»... Hier kann *of* an einigen oder allen Stellen analogisch sein, aber in letzter Instanz müssen solche Gefüge auf einen Spruch zurückgehen wo *of* vor *geta* das Überbleibsel eines ursprünglichen Verbalpräfixes darstellt (vergl. got. *bigitan*).» (Dal 1930a:10f).

Geta i tydinga *erlangen*, 'oppná': «In den übrigen germanischen Sprachen außer wenigen Fällen im ags. kommt dies Verb nur als Kompositum vor.» (Dal 1930a:66).

LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk. Tydinga er 'oppná'.

um á

Hávamál 9:2   *eiga* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'eiga'
er sjálfr *um á*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

«...naheliegend, anzunehmen, daß *um* analogisch von der vollständig parallell laufenden Zeile 8 1. 2 herübergangen ist. Denn einerseits ist *um* vor einer Form des durativen *eiga* sprachwidrig, und andererseits trägt die ganze Strophe 9 den Charakter eines nachträglichen Kommentars zu der voraufgehenden Strophe; in dieser Weise wird sie auch allgemein aufgefaßt; siehe Gering Kom. z. St.» (Dal 1930a:81). Produktiv bruk av *of/um-* partikkelen? (smst.).

LO: jf. got. *ga-áiginōn* 'in Besitz nehmen' (Streitberg 1906:327). Det høver dersom helmingen skal oppfattast som 'lykkeleg er den som har utrusta seg med lov og vett (og veit å ta vare på det, så lenge han lever)'.

LO: *um* står her føre eit verb som kanskje ville ha hatt trykksvak forstaving i eldre germansk.

of heimta

Hávamál 14:5   *heimta* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'bringa heim'
at aprt *of heimtir*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

«Das Verbum ist in der alten Dichtung nicht häufig; in den Eddaliedern kommt es 5mal vor, davon 4mal mit *of*. Da sich diese 4 Stellen... alle in den altertümlichen Teile der Edda befinden, ist es wahrscheinlich, daß hier einmal ein Kompositum existiert hat.» (Dal 1930a:69).

LO: Helmingen seier at når *alle* etter eit *fullført* ølgilde *kjem heimatt* heile i hugen — då er ølgildet best. Her er fokus på fullføringa og oppnáinga, og det for heile gildet.

LO: *of* står her føre eit verb som truleg hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.

um getr

Hávamál 17:5   *geta* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'få, motta'
er hann sylg *um getr*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Emfatisk perfektivt, med tydinga 'erlangen'; jf. got. *bigitan* (Dal 1930a:10f), 'oppná'.

Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).

Om *Hávamál*: «Dies Gedicht zeigt auffallend oft die Expletivpartikel vor *geta* in der Bedeutung «erlangen»... Hier kann *of* an einigen oder allen Stellen

analogisch sein, aber in letzter Instanz müssen solche Gefüge auf einen Spruch zurückgehen wo *of* vor *geta* das Überbleibsel eines ursprünglichen Verbalpräfixes darstellt (vergl. got. *bigitan*).» (Dal 1930a:10f).

Geta i tydinga *erlangen*, 'oppná': «In den übrigen germanischen Sprachen außer wenigen Fällen im ags. kommt dies Verb nur als Kompositum vor.» (Dal 1930a:66).

LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk. Tydinga er 'oppná'.

um farit *Hávamál* 18:3 *fara* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'fara, leggja ut på reise' ok hefir fjölð *um farit*
Füllwort (Kuhn 1929:36).

LO: Tydinga er 'har reist over alt'; det er ingen stad han ikkje har vore. I *Rm.* 2 (og i innskotet i *Alv.* mellom str. 8 og 9) kan *um* på same måten markera 'gjennomreisa, reisa over alt, til det ikkje er fleire stader å reisa til', med transitiv tyding. Verbforma er perfektum partisipp.

LO: *Um-farit* tyder 'reist over alt'. Verbforma er perfektum partisipp, brukt i verbal funksjon; 'um' framhevar den verbale karakteren av partisippet.

um mál(s) *Hávamál* 21:6
síns um máls maga
(*máls* står i hss., Rasmus Rask retta til *mál*; Bugge 1867:45n)
«Zweifelsfalle» (Kuhn 1929:16). Kuhn rekna det ikkje blant dei 42 tilfella han lista opp på s. 25-32 der «Füllwort» stod føre eit substantiv eller adjektiv. Inneber at han ikkje rekna 'um' i *Háv.* 21:6 som «Füllwort».
Dal oppfattar *um* i denne vendinga som den «ekspletive partikkelen» (Dal 1930a:81). *Mál*, n, tyder i så fall '(det rette) mål, målestokk', eit verbalabstrakt.
Finnur Jónsson oppfattar *of mál* som «det utfyllende *of*» føre substantivet *mál* (Finnur Jónsson 1920-21:233). Substantivet oppfattar han på same vis som Dal, som 'mål, det rigtige mål' (*Lex.Poet.* 1931:396).
Knut Ødegård oppfattar *mál maga* som 'magemål' (Ødegård 2013:91). Skal ein oppfatta det som *magamál*, vil 'um' neppe vera «fyllord», då dette iflg. Kuhn (1929:32) aldri blei nytta føre samansette substantiv.
I *Eddukvæði* står det «*síns um mál maga*», med fotnote: «*mál*: lag færð, *máls K.*» (*JKVO* 2014:1:326).

LO: er *um* forstaving eller preposisjon?

um gelr *Hávamál* 29:6 *gala* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'synga', her: 'galdra'?
opt sér ógótt *um gelr*
Füllwort (Kuhn 1929:34).
«Im Ausdruck *sér ógott of gala*: «sich Böses ersingen» (*Háv.* 29... Ls. 31) muß wohl ebenfalls ein früheres Kompositum angenommen werden, obwohl sich kein entsprechendes Präfix in den übrigen germanischen Sprachen belegen läßt. Diese Lücke rührt natürlich nur aus dem zufälligen Umstande her, daß der Ausdruck den heidnischen Zaubergebräuchen entstammt... Für ein einstiges Kompositum spricht die Konstruktion mit einem Resultatsobjekt (sonst hat das Verbum nur inneres Objekt...) sowie die Tatsache, daß *of* sich an den beiden Stellen findet, wo dieser offenbar altertümliche Ausdruck vorkommt.» (Dal 1930a:75).
Her 'gala, skrika, snakka', «om ubesindig tale» iflg. *Lex.Poet.* (1931:168).
LO: Truleg er det sikta til seid, jf. ght. *bigalen*, 'vorhexen' (de Vries 1961:153).

LO: *um* kan her markera ei avleidd tyding av verbet (knytt til seid?), med trykklett forstaving i eldre germansk, jf. ght. *bigalen*.

um þorð *Hávamál* 38:6 *þorð* (subst. f., her sg. nom.), 'tarv, trong'
geirs *um þorð guma*
Füllwort (Kuhn 1929:12).

Substantiv (verbalabstrakt) med trykksvak forstaving i eldre germansk; jf. ght. *durfan*, *bidurfan*, gs. *thurþan*, *bethurþan* (Kuhn 1929:29).

LO: um føre eit substantiv med trykksvak forstaving i eldre germansk

um getr *Hávamál* 58:5 *geta* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'få, motta'; her: 'oppnå'
lær *um getr*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Emfatisk perfektivt, med tydinga 'erlangen'; jf. got. *bigitan* (Dal 1930a:10f), 'oppnå'.

Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).

Om *Hávamál*: «Dies Gedicht zeigt auffallend oft die Expletivpartikel vor *geta* in der Bedeutung «erlangen»... Hier kann *of* an einigen oder allen Stellen analogisch sein, aber in letzter Instanz müssen solche Gefüge auf einen Spruch zurückgehen wo *of* vor *geta* das Überbleibsel eines ursprünglichen Verbalpräfixes darstellt (vergl. got. *bigitan*).» (Dal 1930a:10f).

Geta i tydinga *erlangen*, 'oppnå': «In den übrigen germanischen Sprachen außer wenigen Fällen im ags. kommt dies Verb nur als Kompositum vor.» (Dal 1930a:66).

LO: um er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk. Tydinga er 'oppnå'.

um dvelr *Hávamál* 59:4 *dvelja* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'hefta, seinka'
margt *um dvelr*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Brukt individualiserande, som i mht. med *ge-* (Dal 1930a:18).

LO: jf. gs. *bidwellian* 'aufhalten, hindern' (de Vries 1961:88). Det svake verbet *dvelja* er elles avleidd av det sterke *dvala*.

LO: Um verkar her individualiserande: om du er den eine som enno søv når det er morgon, misser du mangt.

um getr *Hávamál* 65:3 *geta* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'få, motta'; her: 'oppnå'
i andre utg. *Háv.* 65:6

opt hann gjøldr *um getr*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Emfatisk perfektivt, med tydinga 'erlangen'; jf. got. *bigitan* (Dal 1930a:10f), 'oppnå'.

Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).

Om *Hávamál*: «Dies Gedicht zeigt auffallend oft die Expletivpartikel vor *geta* in der Bedeutung «erlangen»... Hier kann *of* an einigen oder allen Stellen analogisch sein, aber in letzter Instanz müssen solche Gefüge auf einen Spruch zurückgehen wo *of* vor *geta* das Überbleibsel eines ursprünglichen Verbalpräfixes darstellt (vergl. got. *bigitan*).» (Dal 1930a:10f).

Geta i tydinga *erlangen*, 'oppnå': «In den übrigen germanischen Sprachen außer wenigen Fällen im ags. kommt dies Verb nur als Kompositum vor.» (Dal 1930a:66).

LO: um er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk. Tydinga er 'oppnå'.

of boðit *Hávamál* 67:2 *bjóða* (verb, her perf.part.; sup. konj.), 'by, tilby'
myndi mér heim *of boðit*

Füllwort (Kuhn 1929:36).

LO: of er her brukt føre eit perfektum partisipp i verbal funksjon; framhevar den verbale karakteren av partisippet.

of alinn *Hávamál* 72:2 *ala* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'avla, føda'
þótt sé sið *of alinn*

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Of/um markerer verbalfunksjonen (Dal 1930a:25f).

LO: of er her brukt føre eit perfektum partisipp i verbal funksjon; framhevar den verbale karakteren av partisippet.

- um viðrir *Hávamál* 74:5 *viðra* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), ‘bli (u)vêr’
fjöld um viðrir
 Dette verset tyder: ‘vêret skiftar brátt’.
 Füllwort (Kuhn 1929:34).
 Individualiserande, same verknad som i mht. med *ge-* (Dal 1930a:18).
 LO: vekta er lagt på det skiftande, altså det perfektive, ikkje det durative.
LO: *um* gir her individualiserande verknad, som i tysk med *ge-*.
- um lagið *Hávamál* 84:6 *leggja* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), ‘legga’;
 nedlegga, plassera i ein’
brigð í brjóst um lagið
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
 LO: jf. gotisk *ga-lagjan* ‘hinlegen, hinstecken’ (Streitberg 1906:329), her vel i ei tyding ‘legga ned i’ eller ‘stikka, putta ned i’.
LO: *um* markerer her verbalfunksjonen av perfektum partisipp. Det kan òg oppfattast som at verbet har ei avleidd tyding, ‘nedlegga i’, omtrent som i got. *galagjan*.
- um vakin *Hávamál* 100:3 *vaka* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), ‘vaka’;
vígdrótt oll um vakin
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
 LO: jf. got. *gawaknan*, ‘erwachen’ (Alexander Jóhannesson 1956:123) og ty. *erwachen*, ‘vakna, bli vekt’.
LO: *um* gir ei avleidd ingressiv tyding av verbet, ‘hadde vakna, hadde stått opp’; det ville hatt forstaving i eldre germansk. Verbforma er perfektum partisipp, med verbal funksjon.
- of vitaðr *Hávamál* 100:6 *vita* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), ‘vita’
svá var mér vilstígr of vitaðr
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
 «Das Participium bezeichnet also hier einen ganz konkreten, für die Phantasie gegenwärtigen Vorgang.» (Dal 1930a:27) – verbal (ikkje-adjektivisk) funksjon av partisippet; jf. ght. *gi-wizzēn*, ‘ta seg i akt’.
LO: *of* gir her ei avleidd tyding av verbet, og verbforma er perfektum partisipp, med verbal funksjon.
- um kominn *Hávamál* 101:2 *koma* (verb, her perf.part.; perf. 1. m. sg. nom.), ‘komma’
 er ek var enn *um kominn*
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
Of/um framhevar her handlinga, ikkje tilstanden (Dal 1930a:29). Dal viser til Fritznerns tyding av *koma* 7 og 8. Fritzner skreiv bl.a.: «(8) komme i en Stilling, hvormed det har sit Forblivende, hvori Tingen nu er at finde» (Fritzner 1891:317).
 LO: *Koma* har her grunntydinga (meir presist: ‘komma i noverande stilling’)
LO: *um* markerer verbalfunksjonen av perfektum partisipp.
- um sofin *Hávamál* 101:3 *sofa* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), ‘sova’;
 þá var saldrótt *um sofin*
 Tydinga er her ‘hadde sovna’
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
 Perfektivt, jf. mht. *entsweben* ‘einschlafen’ (de Vries 1961:528); mht. *entsweben*, ‘einschlafen’ (Alexander Jóhannesson 1956:800).
LO: *um* gir ei avleidd ingressiv tyding av verbet, ‘hadde sovna, hadde lagt seg til å sova’; det ville hatt forstaving i eldre germansk. Verbforma perfektum partisipp, med verbal funksjon.
- um kominn *Hávamál* 104:2 *koma* (verb, her perf.part.; perf. 1. m. sg. nom.), ‘komma’
 nú em ek aprt *um kominn*
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
 Emfatisk (Dal 1930a:29).
LO: *koma* har her grunntydinga, *um* markerer verbalfunksjonen av perfektum partisipp.

- um gaf *Hávamál* 105:1 *gefa* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'gi'
 Gunnlǫð mér *um gaf*
 Füllwort (Kuhn 1929:35).
 Kan oppfattast perfektivt (Dal).
 Om *Vsp.* 6:6 og *Háv.* 105:1: «Man könnte allerdings an beiden Stellen auch ein früheres Kompositum denken, vgl. got. *fragaf þata leik Josefa* (Mc. 15, 45); ahd.: *forgeban*, doch ist diese Annahme an sich wenig motiviert, da dem Simplex gegenüber keine merkbare Bedeutungsänderung eingetreten ist.» (Dal 1930a:16f).
 LO: jfr. got. *at-giban* 'hingeben' (Streitberg 1906:326) og mht. *begeben* (900-t.; Kluge/Seebold 2002:102), 'gi bort, skjenka', avleidd av *giban/geben*.
 LO: Óðinn fortel at Gunnlǫð gav han det han var ute etter: den dyrebare skaldemjøden. Målet var dermed oppnådd.
LO: *um* markerer at Óðinn oppnådde det han var ute etter, å få drikka skaldemjøden.
- um fá *Hávamál* 106:2 *fá* (verb, her inf.; *létumk um fá*, ind. akt.), 'fá'
létumk rúms um fá
 Füllwort (Kuhn 1929:35).
 Når *of/um* blir sett føre opphavlege «perfektiven Simplizien», blir det ibuande perfekteive innhaldet i verbet emfatisk framheva (Dal 1930a:10).
 LO: Ødegard omset helmingen med «Rates munn lét eg rydda meg veg, gnaga meg inn i grjot» (Ødegård 2013:149); Odin var ute etter skaldemjøden, og fortel korleis han her *oppnådde å få tak i den*. På gotisk ville det då ha høvd å bruka *gafāhan*, 'skaffa seg, oppnå resultatet: oppnå å få tak i' (jf. Streitberger 1891:98). Verbet norr. *fá(a)*, got. *fāhan*, 'skaffa seg (noko)', er i seg sjølv perfektivt. Got. *gafāhan* blir av Streitberg tolka som 'erfassen' (1891:98); 'ergreifen' til skilnad frå 'greifen' (1906:325; 328).
LO: *um* kan her markera resultativ (og dermed perfektiv): slik oppnådde Odin resultatet, slik fekk han tak i visdomsmjøden, skaldemjøden. Og kanskje 'um' her er brukt for emfatisk å framheva innhaldet av det prefektive verbet 'fáa'.
- of sóit *Hávamál* 109:7 *sóa* (verb, her perf.part.; sup. konj.), 'blota, drepa'
 eða hefði honum Suttungr *of sóit*
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
LO: *of* markerer her verbalfunksjonen av perfektum partisipp.
- um geta *Hávamál* 123:3 *geta* (verb, inf.; *mundu geta*, 1.kond. 3. pl. ind. akt.), 'få, motta'; her: 'oppnå'
 góðs laun *um geta*
 Füllwort (Kuhn 1929:35).
 Emfatisk perfektivt, med tydinga 'erlangen'; jf. got. *bigitan* (Dal 1930a:10f), 'oppnå'.
Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).
 Om *Hávamál*: «Dies Gedicht zeigt auffallend oft die Expletivpartikel vor *geta* in der Bedeutung «erlangen»... Hier kann *of* an einigen oder allen Stellen analogisch sein, aber in letzter Instanz müssen solche Gefüge auf einen Spruch zurückgehen wo *of* vor *geta* das Überbleibsel eines ursprünglichen Verbalpräfixes darstellt (vergl. got. *bigitan*).» (Dal 1930a:10f).
Geta i tydinga *erlangen*, 'oppnå': «In den übrigen germanischen Sprachen außer wenigen Fällen im ags. kommt dies Verb nur als Kompositum vor.» (Dal 1930a:66).
LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk. Tydinga er 'oppnå'.
- um heilli *Hávamál* 129:9 *heilla* (verb, her pres. 3. pl. konj. akt.), 'forgjera, fortrolla'
 síðr þitt *um heilli* halir
 Füllwort (Kuhn 1929:34).

Optativ; *of* får då fram at me veit med visse at det omtalte kjem til å skje (Dal 1930a:46).

LO: *um* kan gi emfatisk verknad trass i optativ, det får fram at det omtalte ikkje er til å unngå, me *veit* det kjem til å skje.

of gat *Hávamál* 140:4 *geta* (verb, her pret. 1. sg. ind. akt.), 'få, motta'
ok ek drykk *of gat*
Füllwort (Kuhn 1929:35).

Of framhevar her verbet emfatisk: 'eg oppnådde verkeleg...'. Innhaldet i verbet *get* blir intensivert (Dal 1930a:11).

Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).

Jf. got. *bigitan*, 'finna', ags. *bigietan*, gs. *bigetan* (Christiansen 1960:344).

LO: her blir resultatet, kva Óðinn oppnådde, framheva.

LO: *of* er brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, og gir emfatisk verknad: 'eg oppnådde verkeleg...'

um reist *Hávamál* 145:6 *rísta* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'rista (runer)'
svá Pundr *um reist*
Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv.

145 6-9 und Sd. 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen

dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht

hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von

der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik

verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of* føre verba. «In den

magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über

den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß

erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen

des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).

LO: norr. *rísta*, 'rissa inn (runer)', ser ut til å vera avleidd av eit nedervd

perf.part. germansk **rista-* 'oppskåren' (BL 2007:885). *Of/um* kan då

markera ei avleidd tyding av verbet. Vendinga kan òg oppfattast perfektivt:

det blir fortalt at Pundr skapte runene, det var eit verk han gjorde og fullførde

(han gav oss eit ferdig runealfabet). Men kanskje skal *um-* fyrst og fremst

markera magi.

LO: *um* markerer kanskje ei avleidd, magisk tyding av verbet. Vendinga kan òg oppfattast perfektivt.

um reis *Hávamál* 145:8 *rísa* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'reisa seg, stå opp'
þar han upp *um reis*
Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv.

145 6-9 und Sd. 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen

dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht

hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von

der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik

verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of* føre verba. «In den

magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über

den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß

erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen

des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).

LO: jf. got. *urrisan*, 'stå opp' (BL 2007:874).

LO: *um reis* svarar til gotisk *urrisan* — i tillegg markerer det kanskje ei avleidd, magisk tyding.

of kom *Hávamál* 145:9 *koma* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'komma'
er hann aptr *of kom*
Füllwort (Kuhn 1929:35).

Koma har her kanskje tydinga 'gelangen' (Kuhn 1929:41), 'nå målet'. Pleonasme: «...das schon im einfachen Verb liegende Moment von Perfektivität wird dadurch das Präfix emphatisch hervorgehoben.» (Dal 1930b:193).

Spesielt om *of/um* føre preteritum av *koma*: «Es hebt das im Verb (*kam*) liegende Moment von perfektiv Aktionsart emphatisch hervor. Dieser Gebrauch von *of* ist sehr verbreitet in den Eddaliedern... und zwar sehr häufig gerade beim Präteritum von *koma*.» (Dal 1930b:1986).

«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv. 145 6-9 und Sd. 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of* føre verba. «In den magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).

LO: *of* gir her emfatisk verknad. Samtidig kan det kanskje gi ei avleidd tyding av verbet, 'nå målet' — eller *um* kan gi ei avleidd, magisk tyding av verbet.

of sék

Hávamál 150:6 *sjá* (verb, her pres. 1. sg. ind. akt.), 'sjå'

ef ek hann sjónum *of sék*

Füllwort (Kuhn 1929:34); potensial *of*, «...*siá* heißt 'sehen können';...» (Kuhn 1929:121).

Her framhevar *of* tidsmomentet då ei endring inntreffer; jf. kva Dal skreiv om *Vsp.* 26: «...das in der Konjunktion ausgedrückte zeitliche Moment wird durch *of* noch stärker hervorgehoben... Mit ähnlicher Funktion in einem Konditionalsatz, Háv. 150» (Dal 1930a:17).

LO: Kuhn innfører begrepet 'potensial *of*' ved handlingar som ikkje er utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske verknaden av den trykksvake forstavinga *ga-* i gotisk og vestgermansk (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon. Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna 'potensial *of* og 'ekspletiv partikkel' som eitt og same fenomen.

LO: Her svarar *of sék* presist til presens av got. *gasaihwan*, 'få auge på' (Christiansen 1960:341). Merk òg at dette ikkje er uttrykt i potensial modus, men i indikativ. Det avgjerande er likevel at Óðinn i denne strofa seier han kan stoppa fiendespyd *dersom han får dei i blikket*, det vil seia: dersom han *oppnår* å sjå dei, få dei i blikket. Det ville ein på gotisk ha uttrykt med *gasaihwan*.

LO: *of* gir ei avleidd tyding av verbet, jf. got. *gasaihwan*, 'oppnå å sjå'.

um stendr

Hávamál 154:2 *standa* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'stå',

Her transitivt: 'overraska, ramma'.

ef mik nauðr *um stendr*

Füllwort (Kuhn 1929:34; 40).

Verbet er her brukt i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39f).

Of kan framheva tidsmomentet når ei endring inntreffer; kanskje gjeld det også *Háv.* 154:2 (Dal 1930a:17).

«...der transitive Gebrauch von *standa* Háv. 154 2, Gg. 9 2 (und vielleicht Ls. 32 5) deutet auf ein ehemaliges Kompositum, dessen Vorsilber dann in Háv. 154 2 das *of* vertreten sollte... Vonhof verweist für diese Stellen auf ags. *gestandan*... Delbrück dagegen... will hier ein urg. **bistandan*

wiederfinden... Deswegen ist Vonhofs Annahme vorzuziehen; das Kompositum wird transitive und ingressive Bedeutung gehabt haben...» (Dal 1930a:72).

LO: *um* gir her ei avleidd, transitiv tyding av verbet, ei tyding som også i eldre germansk blei uttrykt ved trykksvak forstaving. Det markerer eit skifte i situasjonen.

um kann *Hávamál* 163:5 *kunna* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'kunna'

er einn *um kann*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Dal skreiv om produktiv bruk av *of/um*-partikkelen, og nemnde bl.a. *Háv.* 163: «Ähnlich scheint der Ursprung der Partikel zu sein an Stellen wie *Háv.* 163...» (Dal 1930a:81).

LO: verbet *kunna* er i denne delen av *Hávamál* nytta i tydinga 'læra å kjenna, vita', jf. got. *ga-kunnan* 'kennen lernen' (Streitberg 1906:329), då kunne ein venta *um kunna* alle desse stadene, men bare i denne eine linja er det nytta trykksvak forstaving *um*. Det framhever at det som bare éin kan (veit) er meir verdt enn noko anna, det står i ein klasse for seg.

LO: *um-kunna* svarar til gotisk *gakunnan*, med emfatisk verknad.

Vafþrúðnismál

28 døme

(12 samt inntil 16 repetisjonar)

Totalt er det 28 døme på trykklette forstavingar (*of/um*-partiklar, «ekspletive partiklar») i *Vm.*

Spørsmålet er kor mange stader det skal stå *of/um*, sidan det er fleire avvik i handskrifa, og kor mange tilfelle som skal reknast som repetisjonar; mange stader blir ei vending gjentatt med små endringar. Fidjestøl (1999) rekna med 12 ikkje-repeterte døme.

um freista *Vafþrúðnismál* 11:3 *freista* (verb, inf.; *vill um freista*, fut. 2. sg. ind. akt.), 'prøva'

þíns *um freista* frama

Gjentas i *Vm.* 13:3, 15:3, 17:3.

Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Innerhalb einer Formel ist weiter überliefert *um freista*: *Háv.* 2... *Vm.* 11 etc... Auch Bragi... hat *of* bei *freista* im Ausdruck *afls of freista*. Die Funktion des ursprünglichen Präfixes ist perfektivierend gewesen (vgl. got. *usfraisan*).» (Dal 1930a:74), med fotnote: «Das Vorkommen der Partikel bei Bragi muß nach den Ergebnissen Kuhns als Beweis eines früheren Präfixes gelten.» (Dal 1930a:74n).

LO: *um* står føre eit verb som truleg hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, jf. got. *usfraisan*.

um kom *Vafþrúðnismál* 20:4 *koma* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), i tydinga 'oppstå, bli til

(i opphavet)'

hvaðan jǫrð *um kom*

Gjentas med minimal variasjon i *Vm.* 22:4; 24:4; 26:4;36:4; 38:4.

Vm. 22:4 hvaðan máni *um kom*

Vm. 24:4 hvaðan dagr *um kom*

Vm. 26:4 hvaðan vetr *um kom*

Vm. 36:4 hvaðan vindr *um kóm* (NB: pres.)

Vm. 38:4 hvaðan Njǫrðr *um kom*

Füllwort (Kuhn 1929:34f, om alle desse verselinjene).

Koma i tydinga 'oppstå, bli til (i opphavet)' (Kuhn 1929:41; Dal 1930a:11).

Pleonasme: «...das schon im einfachen Verb liegende Moment von Perfektivität wird dadurch das Präfix emphatisch hervorgehoben.» (Dal 1930b:193).

Vm. 22:4; 24:4 osb.: Dal skreiv om *of/um* føre preteritum av *koma*: «Es hebt das im Verb (*kam*) liegende Moment von perfektiv Aktionsart emphatisch

hvor. Dieser Gebrauch von *of* ist sehr verbreitet in den Eddaliedern... und zwar sehr häufig gerade beim Präteritum von *koma*.» (Dal 1930b:1986).

LO: *koma* er perfektivt; denne verknaden blir kanskje styrka av forstavinga, som også gir verbet ei særleg tyding 'bli til i opphavet, bli skapt'.

LO: *um* gir her emfatisk verknad til det perfekte *koma*. Samtidig kan *um* gi verbet ei avleidd tyding, 'oppstå, bli til i opphavet; bli skapt'.

um sköpuð

Vafbrúðnismál 21:2 *skapa* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), 'skapa, danna'

var jörð *um sköpuð*

Gjentas med minimal variasjon i *Vm.* 29:2 og 35:2 (men i konj.):

áðr væri jörð <um> sköpuð

(i *Vm.* 29:2 står det *um* i *A* mens det manglar i *R*; i *Vm.* 35:2 står det *vm* både i *R* og *A* samt i to av tre av *SnE*-hss.; Bugge 1867:69n; 70n).

Füllwort (Kuhn 1929:36; gjeld alle tre døma)

«Das Gotische hat nur das Kompositum: *gaskapjan*,.. Wenn das Simplex «formen», «bilden» bedeutet hat, könnte man *gaskapjan* als ein Perfektivum hierzu auffassen, eig.: «ganz durchformen». Eine solche Bedeutungsverteilung scheint der Sprachgebrauch der Edda zu zeigen bei dem part. prät. *skapaðr*. Hier steht *of*, wo das Verbum «verschaffen» bedeutet» (Dal 1930a:70).

LO: Same tyding som *um kom*, 'bli til i opphavet, bli skapt', jf. gotisk *gaskapjan* 'skapa, frambringa'.

LO: *um-skapa* svarar til gotisk *gaskapjan*. Verbforma er perfektum partisipp, med verbal funksjon.

of mant

Vafbrúðnismál 34:4 *muna* (verb, her pres. 2. sg. ind. akt.), 'hugsa, erindra' hvat þú fyrst *of mant*

(*of mant* i *A*; *um* manglar i *R*)

Gjentas med minimal variasjon i *Vm.* 35:4, sjå under.

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Jf. got. *gamunds*, 'minnast', got. *gamunan*; sjå *Vsp.* 1:8.

LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, *gamunan*, og med same tyding.

um veizt

Vafbrúðnismál 34:5 *vita* (verb, her pres. 2. sg. ind. akt.), 'vita' eða fremst *um veizt*

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Vita er her nytta i det Finnur Jónsson kalla energisk tale, 'du veit, du skal vita' (*Lex.Poet.* 1931:621).

LO: *um* kan her vera brukt emfatisk for å forsterka verbet, gi det 'energisk tale'.

of man

Vafbrúðnismál 35:4 *muna* (verb, her pres. 1. sg. ind. akt.), 'hugsa, erindra' þat ek fyrst *of man*.

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Jf. got. *gamunan* 'minnast' til skilnad frå *munan* (Dal 1930a:74).

LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, *gamunan*, og med same tyding.

um lagiðr

Vafbrúðnismál 35:6 *leggja* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'legga' var á luðr *um lagiðr*

Füllwort (Kuhn 1929:36)

LO: *um* føre perfektum partisipp markerer verbal funksjon.

um sjá

Vafbrúðnismál 36:6 *sjá* (verb, her pres. 3. pl. ind. akt.), 'sjá'

æ menn hann sjálfan *um sjá*

(*um* står i *R*, manglar i *A*)

Füllwort (Kuhn 1929:34); potensial *of*, «...*of síá* heiðt 'sehen können';...» (Kuhn 1929:121).

Det er usikkert kva ord *um* skal stå føre (Kuhn 1929:23).

Of/um er brukt negerande (Dal 1930a:19f).

LO: Ytringa må tollkast som at ingen *oppnár* å sjá sjølv vindin. Då svarar *um sjá* presist til got. *gasaihwan*, 'få auge på' (jf. Christiansen 1960:341), eller 'oppná á sjá'. Uttrykket står ikkje i potensial modus, men i indikativ.

LO: *um-sjá* tyder her 'oppná á sjá'.

um sáttir

Vafprúðnismál 41:6 *sáttir* (adj., her m. pl. nom.), 'samd, forlikt'

sitja meirr *um sáttir* saman

Hss. *R* og *A* gjengir dei to strofene noko ulikt, utgjevarar i vår tid har heller ikkje vore einige om linja *sitja meirr um sáttir saman* skal stå ein eller to gonger i kvadet. Heile helmingen *Vm.* 41:4-6 er iflg. Bugge 1867:71 **gjentatt** frå str. 40 (som utan desse linjene bare inneheld ein helming). *JKVO* har denne helmingen bare i *Vm.* 41, og gjengir *Vm.* 40 med bare tre linjer (utan 'um sáttir'), men med ei fotnote der dei skriv at fleire linjer ser ut til å ha falle bort, og at str. 40 truleg slutta på same måte som str. 41.

Füllwort (Kuhn 1929:31; Kuhn siktar til både *Vm.* 40:6 og *Vm.* 41:6).

Adjektiv med trykksvak forstaving i eldre germansk (Kuhn 1929:31).

Dal meinte *um sáttir* ikkje gjekk tilbake på eit opphavleg samansett adjektiv **ga-satt-*, men at den trykksvake forstavinga hadde opphav i perfektum partisipp brukt aoristisk; *sáttir* var etter hennar meining assosiert med perf.part. av *sitja* (Dal 1930a:23ff; 1930b:190).

LO: Adjektivet kan tolkast som 'oppnádde á bli samde'.

LO: *um* står føre adjektiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.

um komit

Vafprúðnismál 43:4 *koma* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'komma'

þvíat hvern hefi ek heim *um komit*

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Dal samanliknar med *Rm.* 2:3, der *um farit* har tydinga 'komma over'. *Um koma* kan ha den same tydinga: «Vielleicht liegt eine Analogiebildung zu diesen Ausdrücken vor, wo *koma*, gleichfalls mit *of*, transitivt gebraucht wird, wie *Vm.* 43» (Dal 1930a:69).

LO: Ni heimar (verder) har eg *um komit*, seier *Vafprúðnir*. Det må oppfattast som at han har *gjennomreist* alle dei ni heimane, reist dei på kryss og tvers.

LO: *um* står her føre perfektum partisipp; etter mi oppfatning for å markera den verbale funksjonen. Kan òg ha gitt ei avleidd tyding, 'gjennomreist, reist til endes'.

um reynda

Vafprúðnismál 44:3 *reynda* (verb, her pret. 1. sg. ind. akt.), 'røyna, erfara'

fjöld ek reynda regin (*JKVO*)

fiolþ ec *vm reynda* regin (Bugge 1867:72)

Helmingen 44:1-3 **gjentas** i *Vm.* 46:1-3; 48:1-3; 50:1-3; 52:3; 54:1-3 (heile helmingen *gjentas*, men blei ikkje skrive heilt ut i handskriftet).

Bugge lar det stå 'vm reynda', med fotnote: «vm *mangler i R; of A.*» (Bugge 1867:72n).

Etter å ha kommentert *um freista*, og konkludert at det må reknast som bevist at det går tilbake på gammal prefiksdanning, heldt Dal fram: «Auf ein entsprechendes Präfix bei dem bedeutungsähnlichen *reynda* deutet das erhaltene *of* in der Formel...» (siterte *Vm.* 44 og *Am.* 93; Dal 1930a:74).

LO: *Fjöld ek um reynda* kan tolkast som 'mangt eg oppnádde á erfara, mangt ei innsikt eg nádde gjennom erfaring...'

LO: *um* står føre eit verb som kanskje hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.

um rjúfaz

Vafprúðnismál 52:6 *rjúfa* (verb, her pres. 3. pl. ind. refl.), 'bryta, spalta'

þá er rjúfask regin? (*JKVO*)

þa er *vm rívfaz* regin? (Bugge 1867:73)

Bugge lar det stå 'vm rívfaz', med fotnote: «vm *mangler i R; of A.*» (Bugge 1867:73n).

«...*of riúfaz* im Ausdruck: «unz um riúfaz regin» Grm. 4; «Pá er *of riúfaz regin*» Vm. 52... Die Formel kommt auch (und öfter) ohne *of* vor..., aber daß *of* überhaupt vorkommt in einer Formel mit altertümlichem Gepräge und bei ausgeprägt perfektiver Verbalbedeutung («ganz zerrissen werden», «vernichtet werden», «untergehen»), noch dazu, wo die Präsensform des Verbs futurische Bedeutung hat, in welchem Falle eine jüngere Verwendung von *of* nicht anzunehmen ist — alles dies deutet auf ein einstiges Präfix hin.» (Dal 1930a:74f).

«...særlig bruges *rjúfask* om gudernes undergang, *regin rjúfask*», tilvising til Grm. 4 (*Lex.Poet.* 1931:470).

LO: Linja siktar til *undergangen* til gudane og heile kosmos. Alt er gjennomført, alt er slutt.

LO: her ser det ut som *um* markerer undergangen for alt, den ultimate perfekte verknaden.

Grímnismál

Kuhn og Fidjestøl talde 12 døme (10 samt 2 repetisjonar)

(dei rekna ikkje med Grm. 17:4?),

og tel 13 døme (11 samt 2 repetisjonar)

- um rjúfask   Grímnismál 4:6   *rjúfa* (verb, her pres. 3. pl. ind. refl.), ‘bryta, spalta’
 unz *um rjúfask* regin
 Füllwort (Kuhn 1929:34).
 «...*of riúfaz* im Ausdruck: «unz um riúfaz regin» Grm. 4; «Pá er *of riúfaz regin*» Vm. 52... Die Formel kommt auch (und öfter) ohne *of* vor..., aber daß *of* überhaupt vorkommt in einer Formel mit altertümlichem Gepräge und bei ausgeprägt perfektiver Verbalbedeutung («ganz zerrissen werden», «vernichtet werden», «untergehen»), noch dazu, wo die Präsensform des Verbs futurische Bedeutung hat, in welchem Falle eine jüngere Verwendung von *of* nicht anzunehmen ist — alles dies deutet auf ein einstiges Präfix hin.» (Dal 1930a:74f).
 «...særlig bruges *rjúfask* om gudernes undergang, *regin rjúfask*», tilvising til Grm. 4 (*Lex.Poet.* 1931:470).
 LO: etymologisk slektskap med gs. (*bi*)*rōpian* (Kluge/Seebold 2002:746), ‘riva, plukka’, og ags. *réofan*, *beréofan* ‘berauben’ (Alexander Jóhannesson 1956:709f).
 LO: Linja siktar til *undergangen* til gudane og heile kosmos. Alt er gjennomført, alt er slutt.
LO: her ser det ut som *um* markerer undergangen for alt, den ultimate perfekte verknaden.
- of gǫrva   Grímnismál 5:3   *ger(v)a*, *gør(v)a* (verb, her perf.part.; perf. m. pl. akk.), ‘gjera’
 ser *um gǫrva* sali; **gjentas** i 12:3, 16:3.
 Füllwort (Kuhn 1929:36).
 «*gøra*, eig.: «bereit machen», nähert sich in der Bedeutung oft *skepja* und steht dann mermals mit *of*. Wahrscheinlich liegt auch hier ein altes Präfix vor (vgl. ahd.: *gigarawen*).» (Dal 1930a:71). Men: «Eine etwas andere Bedeutung Grm. 5...» (smst.).
 LO: «bereit machen», ‘gjera ferdig’, er perfektiv av *gera*. Men er det den rette tydinga av verbet i dette tilfellet? Kanskje. Óðinn rekna opp gudebustadene, heimane dei hadde skapt seg. Då kan *of-gǫrva* tyda det same som got. *gaskapjan*.
LO: her kan det henda *um* markerer perfektiv, ‘gjera ferdig’, til skilnad frå ‘gjera, arbeida med’.
- of þruma   Grímnismál 8:3   *þruma* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), ‘tordna’
 Valhøll við *of þrumir*
 Füllwort (Kuhn 1929:34).

Verbet, som har durativ grunntyding, får her ei ingressiv form: «dort streckt sich V. weithin» (Dal 1930a:17).

Lex.Poet. skil mellom *þruma* 'forbli stille og taus' og *þruma* 'tordna', og hevdar det er det fyrste ordet/tydinga som er brukt her (*Lex.Poet.* 1931:648).
LO: Kan *of þruma* tyda 'lamma, overvelda'?

LO: of kan her gå tilbake på gammal prefiks (ingressiv?). Verbet (eigentleg 'tordna') ser ut til å ha ei avleidd tyding.

of læzk

Grímnismál 17:4 *láta* (verb, her pres. 3. sg. ind. refl.), 'lata', her: 'uttala seg om noko' (?) eller heller 'forlata, stiga ned frá' en þar mǫgr *of læzk*

Kuhn kommenterte ikkje dette tilfellet.

Tolkinga av helmingen 17:4-6 er omstridt (Dal 1930a:30f). Slik den står i hss., må omsettinga bli: «dort steigt der Sohn von des Rosses Rücken herab» (Dal 1930a:31) for å hemna faren (L.O.). Bugge meinte det ikkje passa til myten det blei sikta til (Ragnarok: Vidar hemna faren ved å drepa Fenrisulven), derfor endra han ordlyd (1867:79n) eller tolking (referert av Dal 1930a:31). Dal heldt fast på handskrifta, bare med ei retting av 'oc' til 'at' i sistelinja, og oppfatta *of* emfatisk: «Der Moment, woder Gott sich vom Pferde herabläßt, um den berühmten Fußkampf mit den Fenriswolf anzufangen, verdiente es wohl, in dieser weise sprachlich hervorgehoben zu werden.» (Dal 1930a:32).

Men jamfør òg got. *fraletan*, jf. Mk. 2:4 (Dal 1930a:32).

LO: Ytringa sikta til at Vidar lova å hemna Tor i ragnarok. Er *of* brukt emfatisk for å framheva denne skjebnesvangre hendinga?

LO: of står kanskje føre eit verb med trykksvak forstaving i eldre germansk, men kan òg ha emfatisk verknad.

um lokin

Grímnismál 22:6 *lúka* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), 'stenga' hvé hon er í lás lokin (*JKVO*)
hvé hon er í lás *vm lokin* (Bugge 1867:80; 'um' manglar i *R*, men står i *A*)
NB: *JKVO* skriv *hvé hon er í lás lokin*, utan 'um', mens Bugge (1867) skriv ... *um lokin* og både Kuhn (1929) og Dal (1930a) oppfattar det på same måten som Bugge.

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Uttrykker den verbale sida: handlinga (Dal).

«...hier bezieht *hvé* eben auf die konkrete Handlung des Schließens (Dal 1930a:28).

Jf. got. *uslūkan*; *galūkan*; gs. *antlūcan*; *bilucun*; ags. *onlūcan*; *belūcan* (Christiansen 1960:349f).

LO: Gotisk *lūkan* ser ut til å bety 'dreia'. Med forstaving kan det både gi *galūkan* 'stenga' og *uslūkan* 'opna' (Grienberger 1900:86; Streitberg 1906:329; 346).

LO: um føre perfektum partisipp markerer verbal funksjon. Um lúka, 'stenga', tyder dessutan det same som gotisk galūkan.

of hyggi

Grímnismál 34:3 *hyggja* (verb, her pres. 3. sg. konj.), 'koma i hug, tenka på'. en þat *of hyggi* hverr ósviðra apa

Füllwort (Kuhn 1929:34), potensial *of* (Kuhn 1929:122).

Vendinga er i optativ; Dal skriv at *of/um* då står føre verbet i samanlikningar med *en* etter komparativ (1930a:36).

«...as. *huggian*: denken, *gihuggian*: gedenken, eingedenk sein; nhd.

«denken — gedenken.»» (Dal 1930a:74).

LO: Kuhn innfører begrepet 'potensial *of*' ved handlingar som ikkje er utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske verknaden av den trykksvake forstavinga *ga-* i gotisk og vestgermansk (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon. Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane

som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna 'potensial *of* og 'ekspletiv partikkel' som eitt og same fenomen. — Her er modus konjunktiv. L.O.: Som Dal har peika på (sjå over) har gamalsaksisk både det usamansette verbet *huggian*, 'tenka', og det samansette *gihuggian*, 'minnast, hugsa'. Det siste, *gihuggian*, synest eg passar bra i denne verselinja.

LO: *of hyggja* svarar til *gs gihuggian*.

of viti

Grímnismál 35:3 *vita* (verb, her pres. 3. pl. konj.), 'vita'
meira en menn <*of*> *viti* ('*of*' står i *U* og *A*, manglar i *R*)
NB: *JKVO* skriv *meira en menn viti*, utan '*of*', mens både Kuhn (1929) og Dal (1930a) meiner *of/um*-partikkelen er brukt her.
Füllwort (Kuhn 1929).
Vendinga er i optativ; *of/um* står føre verbet i samanlikningar med *en* etter komparativ (Dal 1930a:37).

LO: *of ser ut til å ha syntaktisk funksjon, her i optativ.*

um sköpuð

Grímnismál 40:2 *skapa* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), 'skapa, laga'
var þjórð *um sköpuð*
Füllwort (Kuhn 1929:36).

«Das Gotische hat nur das Kompositum: *gaskapjan*,.. Wenn das Simplex «formen», «bilden» bedeutet hat, könnte man *gaskapjan* als ein Perfektivum hierzu auffassen, eig.: «ganz durchformen». Eine solche Bedeutungsverteilung scheint der Sprachgebrauch der Edda zu zeigen bei dem part. prät. *skapaðr*. Hier steht *of*, wo das Verbum «verschaffen» bedeutet» (Dal 1930a:70).

LO: Same tyding som *um kom*, 'bli til i opphavet, bli skapt', jf. gotisk *gaskapjan*, 'skapa, frambringa'.

LO: *um gir same tyding som ga- i gotisk gaskapjan. Verbforma er perfektum partisipp, med verbal funksjon.*

um sköpuð

Grímnismál 41:6 *skapa* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. pl. nom.), 'skapa, laga'
ský all *um sköpuð*
Füllwort (Kuhn 1929:36).

«Das Gotische hat nur das Kompositum: *gaskapjan*,.. Wenn das Simplex «formen», «bilden» bedeutet hat, könnte man *gaskapjan* als ein Perfektivum hierzu auffassen, eig.: «ganz durchformen». Eine solche Bedeutungsverteilung scheint der Sprachgebrauch der Edda zu zeigen bei dem part. prät. *skapaðr*. Hier steht *of*, wo das Verbum «verschaffen» bedeutet» (Dal 1930a:70).

LO: Same tyding som *um kom*, 'bli til i opphavet, bli skapt', jf. gotisk *gaskapjan*.

LO: *um gir same tyding som ga- i gotisk gaskapjan. Verbforma er perfektum partisipp, med verbal funksjon.*

um mant

Grímnismál 52:2 *muna* (verb, her pres. 2. sg. ind. akt.), 'hugsa'
enn þú fátt *um mant*
Füllwort (Kuhn 1929:34).

LO: Jf. got. *gamunds*, 'minnast', got. *gamunan*; jf. *Vsp.* 1:8 og *Vm.* 34:4.

LO: *um er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.*

um liðit

Grímnismál 53:3 *líða* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'fara, gå'; her: 'dø'
þitt veit ek líf *um liðit*
Füllwort (Kuhn 1929:36).

LO: Jf. (*fjörvi*) *um farit* (*Ls.* 57:6), med same tyding, 'livet har fare; no dør du'.

LO: *um føre perfektum partisipp markerer verbal funksjon. Jf. òg (fjörvi) um farit (Ls. 57:6), med same tyding, 'livet har fare; skal dø'.*

Skírnismál

Her ser det ut som Kuhn og Dal var usamde om kva for nokre vendingar som inneheldt «ekspletivpartikkelen»

6 døme (5 samt ein repetisjon),

- um segjak   *Skírnismál* 4:1   *segja* (verb, her pres. 1. sg. konj.), ‘seia’
hví *um segjak* þér
«Warum soll ich dir sagen» (von See et al. 1997:73)
«...zweifelnder Fragen (mit Verb im Konj.Präs.), die eine negative Antwort andeuten...» (von See et al. 1997:73).
Füllwort (Kuhn 1929:34); potensial *of* (Kuhn 1929:121).
Retorisk spørsmål i optativ, med underforstått negativt innhald («eg», Freyr, ònskjer *ikkje* å snakka om dette). I slike vendingar blei *of* brukt for å nærma utsgnet til indikativ modus, iflg. Dal 1930a:35f.
LO: jf. ty. *besagen*, ‘melda’.
LO: Kuhn innfører begrepet ‘potensial *of*’ ved handlingar som ikkje er utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske verknaden av den trykksvake forstavinga *ga-* i gotisk og vestgermansk (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon. Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna ‘potensial *of* og ‘ekspletiv partikkel’ som eitt og same fenomen.
LO: Syntaktisk verknad, iflg. Dal; også dersom *um segja* har det Kuhn kallar potensial funksjon, det vil seia gå tilbake på den syntaktiske funksjonen av *ga-*, må verknaden av *um* vera syntaktisk. Men det kan òg vera at *um* her skal gi verbet ei avleidd tyding, ‘melda’.
- um myrkvan   *Skírnismál* 8:2   *myrkva* (verb, her perf.part.), ‘mørkna’
þann er mik *um myrkvan* beri
«das mich trügt durch die dunkle» (von See et al. 1997:79).
Optativ i relativsetningar med konsekutivt innhald (Dal 1930a:50).
Haukur Þorgeirsson: *um* er her preposisjon (meil til meg datert 25.9.2018 kl. 13.54).
LO: *um* kan markera konsekutivt innhald i relativsetningar til heilsetning i optativ, dersom Dal har rett. I så fall har verbet har forma perfektum partisipp (men med adjektivisk funksjon). Men det er kanskje meir sannsynleg at *um* i dette tilfellet er preposisjon og at *myrkvi* (m.) er substantiv, ‘mørker, mørkeskode’, i akkusativ etter preposisjonen *um*.
- um skapaðr   *Skírnismál* 13:5   *skapa* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), ‘fastsetta’, her: ‘bli bestemt av skjebna’
mér var aldr *um skapaðr*
(*um* manglar i *A*, står i *R*)
«wurde mir die Lebenszeit bestimmt» (von See et al. 1997:90).
Tydinga må vera ‘fastsetja, skjebnebestemma’. Dal skreiv om *um skapa*: «Bei der Bedeutung «einem etwas verhängen» findet sich *of* oft, vielleicht durch Einfluß des ungefähr gleichbedeutenden Ausdrucks *leggia e-m e-t...*» (Dal 1930a:70).
LO: ‘skjebnebestemt’ inneber at noko er avgjort ein gong for alle (resultativ).
LO: *um* gir ei avleidd tyding av verbet, ‘skjebnebestemt’. Perfektum partisipp (med adjektivisk verknad).
- um lagit   *Skírnismál* 13:6   *leggja* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. sg. nom.), ‘legga’, her: ‘bli bestemt av skjebna’
ok allt líf *um lagit*
«und das ganze Leben festgelegt» (von See et al. 1997:90).
Füllwort (Kuhn 1929:57).

Der Ausdruck *leggja ehm. eht.* «einem etwas verhängen» setzt eines altes Kompositum mit der Bedeutung des nhd. «auferlegen» voraus. In älteren Liedern steht *of* regelmäßig hier...». Ausgangspunktet er got. *analagjands*, Luk. 4:40 (Jesus la hendene på folk og dreiv slik vonde ándar ut av dei). (Dal 1930a:69). L.O.: tysk *verhängen* har både tydinga 'tildekkja' og 'bestemma, idømma'; tysk *auferlegen* tyder 'pålegga, dømma'; her må tydinga vera 'fastsetta, skjebnebestemma'.

LO: 'skjebnebestemt' inneber at noko er avgjort ein gong for alle (resultativ).

LO: *um* gir ei avleidd tyding av verbet, 'skjebnebestemt'. Perfektum partisipp (med adjektivisk verknad).

um komt

Skírnismál 17:4 *koma* (verb), 'komma'

hví þú einn *um komt* (her pret. 2. sg. ind. akt.)

(*um* manglar i A, stár i R)

«Wieso bist du allein gekommen» (von See et al. 1997:95).

Gjentas nesten ordrett i *Skm.* 18:4:

þó ek einn *um komk* (her pret. 1. sg. ind. akt.)

«und doch bin ich allein gekommen» (von See et al. 1997:97).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Koma er her kanskje brukt i tydinga 'gelangen' (Kuhn 1929:41), 'ná málet'.

«Dieser Gebrauch muß letzten Endes auf die perfektive und resultative Bedeutung verleihende Funktion der Verbalpräfixe im Germanischen zurückgehen... Es fällt gleich auf, daß *of* hier mit demselben stilistischen Wert vor ehemaliges Komposita (*geta*, *hlióta*) wie vor ursprünglich «perfektiven Simplizien»... (*finna*, *koma*) steht.» (Dal 1930a:9).

«Das Moment des Gelingens nach Überwindung von Widerständen wird ebenfalls in *kom(t)* *Skm.* 17, 18 hervorgehoben.» (Dal 1930a:11). Framhevar korleis resultatet blei oppnádd trass i hard motstand.

Pleonasme: «...das schon im einfachen Verb liegende Moment von Perfektivität wird dadurch das Präfix emphatisch hervorgehoben.» (Dal 1930b:193).

Spesielt om *of/um* føre preteritum av *koma*: «Es hebt das im Verb (*kam*) liegende Moment von perfektiv Aktionsart emphatisch hervor. Dieser Gebrauch von *of* ist sehr verbreitet in den Eddaliedern... und zwar sehr häufig gerade beim Präteritum von *koma*.» (Dal 1930b:1986).

LO: *um* kan her vera brukt resultativt, med tyding som *gelangen*, 'ná málet'. Samtidig får det emfatisk verknad: det var oppsiktsvekkande at *Skírnir* kom aleine til fiendeland.

um þreyja

Skírnismál 42:3 *þreyja* (verb, her pres. 1. sg. konj.), 'drøya, halda ut'

hvé *um þreyjak* þrjár

«wie kann ich drei [Nächte] Sehnsucht ertragen?» (von See et al. 1997:148).

Füllwort (Kuhn 1929:34).

Retorisk spørsmål i optativ, med underforstått negativt innhald («eg», Freyr, maktar *ikkje* å venta så lenge). I slike vendingar blei *of* brukt for å nærma utsgnet til indikativ modus, iflg. Dal (1930a:35f). Her er det omtalt noko som verka umulig å oppná.

LO: *um* er her brukt ved eit retorisk spørsmål i optativ for å framheva det umulige i situasjonen.

Hárbarðsljóð

3 døme

um grófu

Hárbarðsljóð 18:8 *grafa* (verb, her pret. 3. pl. ind. akt.), 'grava'

grund *um grófu*

«þær ór sandi síma undr / ok ór dali díúpom / grund um grófo... ..gruben den Boden» (von See et al. 1997:196).

«Beispiele für unmögliche Unterfangen, also sinnlose Tätigkeiten.» (von See et al. 1997:197).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

LO: jf. got. *uf-graban* 'auf-, ausgraben', (Streitberg 1906:344), dvs. 'grava opp, grava ut'. Verknaden kan like så vel vera emfatisk: dei utførte det umulige.

LO: *um* ser her ut til å gi emfatisk verknad. Samtidig svarar *um-grafa* til gotisk *uf-graban*.

um sé *Hárbarðsljóð* 19:8 *sjá* (verb, her pres. 3. pl. konj.), 'sjå'
þau er allir menn síðan *um sé*
«die alle menschengestaltigen Wesen seither sehen können» (von See et al. 1997:199).

Füllwort (Kuhn 1929:34); potensial *of*, «...*of síá* heißt 'sehen können';...» (Kuhn 1929:121).

LO: Etter mi meining er verknaden perfektiv, trass i konjunktiv modus. Tor viser til noko han *har gjort* og som alle *har vore i stand til å sjá* i all tid sidan. Jf. òg ty. *besehen*, 'sjå på skoda på (bokmål: besku)' . Jf. òg got. *gasaihwan*, 'få auge på' (Christiansen 1960:341).

LO: Ytringa bør tolkast som 'sidan alle menneske kan *oppná* å sjá han', som på gotisk ville blitt uttrykt med *gasaihwan*.

LO: *um-sjá* svarar til gotisk *gasaihwan*.

of komask *Hárbarðsljóð* 33:2 *koma* (verb, her pret. 1. sg. konj. refl.), 'komma'
ef ek viðr *of komask*
«wenn ich dazu imstande wäre» (von See et al. 1997:224).

Füllwort (Kuhn 1929:35; 41).

Koma skal her kanskje ha tydinga 'gelangen' (Kuhn 1929:41), 'nå målet'.

«Das Bedeutungsmoment des Erreichens und Gelingens, das *of* zu *koma* attrahiert hat, tritt noch intensiver hervor in der Reflexiv-form *komask*.. Im selben Sinne steht *of* im Ausdruck *of komask viðr* «im Stande sein», Hárbr. 33.» (Dal 1930a:12).

LO: *of gir* her emfatisk verknad. Samtidig kan det kanskje gi ei avleidd tyding av verbet, som *gelangen*, 'nå målet'.

Hymiskviða

Kuhn og Fidjestøl talde 7 døme,
eg tel 8 (L.O.)

of heita *Hymiskviða* 3:8 *heita* (verb, her pres. 1. sg. konj.), 'heita, gjera varm',
her: 'brygga'
yðr of heita
[in dem ich euch allen Bier /] «brauen kann» (von See et al. 1997:283).
Füllwort (Kuhn 1929:34; LO: *merk at her er modus konjunktiv*).
Of/um er her brukt i optativ i relativsetning med konsekutivt innhald (Dal 1930a:50).
LO: 'brygga' er ei avleidd tyding av verbet *heita*, opphavleg 'gjera heitt'. I dette utsagnet er det ikkje snakk om brygging generelt, men Tor må skaffa ein kjel stor nok til å brygga øl til eit spesielt gilde.
LO: *of gir* ei avleidd tyding av verbet. Samtidig kan det markera konsekutivt innhald av verb brukt i relativsetning til optativ heilsetning.

of geta *Hymiskviða* 4:4 *geta* (verb, inf.; *máttu of geta*, 1.kond. 3. pl. ind. akt.),
'få, motta'
of geta hvergi
«irgendwo [etwas] zu beschaffen» (von See et al. 1997:284).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).
Jf. got. *gafahan*, 'gripa' (Christiansen 1960:344).
LO: meininga her er 'skaffa, oppná'.

- LO: Meininga er her ‘skaffa, oppná’.**
- of teknir *Hymiskviða* 14:6 *taka* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. pl. nom.), ‘ta’
þrír of teknir
 «drei, gjennom» (von See et al. 1997:306).
- LO: of føre perfektum partisipp markerer verbal funksjon.**
- um vinna *Hymiskviða* 26:1 *vinna* (verb, inf.; heile linja er 1.kond. 3. pl. ind. akt.),
 ‘utføra, utretta’
mundu um vinna
 «Du wirst erledigen» (von See et al. 1997:331).
 Füllwort (Kuhn 1929:35); potensial *of* (Kuhn 1929:119).
 «Das Füllwort steht 5 mal vor Hilfsverben, die ursprünglich Präfix hatten,...»,
biðja, nema og *vinna* er nemnde; jf. ght. *giwinnan* (Kuhn 1929:37).
 «Hilfsverben *biðja, nema* und *vinna*, die ursprünglich Präfix hatte,...» (Kuhn 1929:43).
 Jf. ght. *gi-winnan*; fast uttrykk? (Dal 1930b:181; 208).
 «Wo dieses Verb resultative Bedeutung hat, geht es auf ein altes *ga-*
 Kompositum zurück (vgl. ahd. *giwinnan*, nhd. *gewinnen*);...» (Dal 1930b:208).
 LO: Kuhn innfører begrepet ‘potensial *of*’ ved handlingar som ikkje er
 utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske
 verknaden av den trykksvake forstavinga *ga-* i gotisk og vestgermansk
 (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon.
 Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av
 ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane
 som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna ‘potensial *of*’ og
 ‘ekspletiv partikkel’ som eitt og same fenomen.
 LO: jf. ght. *giwinnan* (800-t.), mht. *gewinnen*, ty. *gewinnen*. «...*gewinnen* ist
 also ‘durch Mühe erreichen’.» (Kluge/Seebold 2002:356). Usamansett got.
winnan hadde tydinga ‘anstrenga seg’, samansett got. *gawinnan* ‘oppná
 noko ved å anstrenga seg’ (Dal 1930a:66); det siste er tilfellet her.
**LO: um er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i
 eldre germansk.**
- um kvað *Hymiskviða* 32:5 *kveða* (st.v., her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘seia’
karl ord um kvað
 «Der Alte sagte die Worte:» (‘karl’ viser til Hymir; von See et al. 1997:342).
 Füllwort (Kuhn 1929:35).
 «En annen gruppe formler kaller jeg ‘taleformler’ siden de er relatert til
 direkte tale, enten ved å forberede direkte tale i fortellende tekst, eller ved å
 innlede en replikk... Den andre formelen (*ok hann þat orða / alls fyrst um
 kvað*) er bare å finne i tre eddadikt, men den har samme funksjon som *þá
 kvað þat*-formelen: å forberede direkte tale inne i en fortelling.» (Thorvaldsen
 2008:153f).
 L.O.: *karl orð um kvað* liknar på *Þrk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Od.* 3:10 (*alls fyrst
 um kvað*), som Dal antok var eit fast uttrykk som gjekk tilbake på gammal
 prefiksdanning (sjå d.), og som Thorvaldsen oppfattar som taleformel som
 førebudde overgang frå referat til direkte tale. I *Hym.* står denne linja som 5.
 linje etter overgangen, men markerer like fullt ein replikk som bryt den
 refererande framstillinga. Ved å markera overgang frå referat til direkte tale,
 fungerer verbet ingressivt. — Slik fungerer ei liknande vending også i *Sg.*
 51:4, mens vendinga *flest orð of kvað* tvert om kjem langt inne i partiet med
 direkte tale i *Od.* 15:4 — Jf. òg *orð um fann* (*Þrk.* 26:3; 28:3).
**LO: um kvað markerer kanskje overgangen frå referat til direkte tale
 (og dermed ingressiv), slik det òg gjer i Þrk. 2:2 osb.; Brot 5:4; Sg. 51:4;
 Od. 3:10 (men annleis i Od. 15:4).**
- of heitt *Hymiskviða* 32:8 *heita* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. pl. nom.),
 ‘heita, gjera varm’, her: ‘brygga’
þú ert, ǫlðr, of heitt

«du bist, Bier, gebraut» (von See et al. 1997:342).

LO: 'brygga' er ei avleidd tyding av verbet *heita*, opphavleg 'gjera heitt'.

LO: of gir her ei avleidd tyding av verbet. Verbforma er perfektum partisipp.

um olli *Hymiskviða* 37:8 *valda* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'valda, vera årsak til' Loki *um olli*

[und daran war der unheilskundige /] «Loki schuld» (von See et al. 1997:352).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Of/um brukt punktuelt og emfatisk, ei avgjerande vending markert (Dal 1930a:15f).

LO: um brukt punktuelt og emfatisk.

um fekk *Hymiskviða* 38:6 *fá* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'fá' hann laun *um fekk*

«hver af hrafnbúa / hann laun um fekk... welchen Schadenersatz er vom Lavabewohner bekam» (von See et al. 1997:357).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Dieser Gebrauch muß letzten Endes auf die perfektive und resultative Bedeutung verleihende Funktion der Verbalpräfixe im Germanischen zurückgehen... Es fällt gleich auf, daß of hier mit demselben stilistischen Wert vor ehemaliges Komposita (*geta*, *hljóta*) wie vor ursprünglich «perfektiven Simplizien»... (*finna*, *koma*) steht.» (Dal 1930a:9).

Når *of* blir sett føre opphavlege «perfektiven Simplizien» som *finna* og *koma*, blir det ibuande perfektive innhaldet i verbet emfatisk framheva: «...man *of* allgemein verwendete,.. um die im Simplex schon enthaltene perfektive oder resultative Bedeutung emphatisch hervorheben zu lassen.» (smst. s. 10)

«...das Gelingen betont als eine Sache, an er viel gelegen ist» (smst. s. 11).

Pleonasme. «...das schon im einfachen Verb liegende Moment von Perfektivität wird durch das Präfix emphatisch hervorgehoben.» (om bruken av *of/um* føre verb som *finna* og *koma*; Dal 1930b:193).

Jf. got. *gafahan*, 'gripa' (Christiansen 1960:344).

LO: Her er det resultatet, kva Hymir *oppnådde*, kva som kom ut av alt strevet, som blir formidla. Då ville gotisk *gafāhan* 'ergreifen', til skilnad frå *fāhan* 'greifen' (Streitberg 1906:325; 328; jf. òg Streitberg 1891:94-98).

LO: Her markerer um kva jotnen oppnådde. Føre opphavlege «perfektiven Simplizien» kan dessutan innhaldet forsterkast ved ei forstaving, som her, der innhaldet i det perfektivet verbet fá(a) blir framheva emfatisk.

Lokasenna

13 døme

(12 samt ein repetisjon)

um geta *Lokasenna* 8:6 *geta* (verb, inf.; *skulu um geta*, fut. 3. pl. ind. akt.), 'skaffa' gamansumbl *um geta*

«ein großes Gelage verschaffen sollen» (von See et al. 1997:401).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Of blir sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).

«*um* hebt die Realität und Positivität des Gewährnes hervor im Gegensatz zu dem Verweigern dem Loki gegenüber.» (Dal 1930a:21).

LO: um er her brukt føre eit verb som kunne ha trykksvak forstaving i eldre germansk, og gir samtidig syntaktisk emfatisk verknad.

um gjaldir *Lokasenna* 12:5 *gjalda* (verb, her pres. 2. sg. konj.), 'betala' ofund *um gjaldir*

«Mißgunst erweist» (von See et al. 1997:407).

Of brukt i optativ framhevar her at det framtidige ikkje bare er eit ønske, men ei sikker forventning — me veit at det vil skje, det er visst (Dal 1930a:46).

LO: her er tydinga 'visa sitt hat mot ein', jf. ght. *in(t)gelten* (800-t.), mht. *en(t)gelten*, ty. *entgelten* (Kluge/Seebold 2002:247), 'gjengjelda, la nokon få svi'.

LO: merk òg got. *fragildan*, 'vergelten' (de Vries 1961:169).

LO: *um* gir syntaktisk emfatisk verknad (i optativ); kan òg gå tilbake på gammal forstaving, jf. got. *in(t)gelten*, 'la (nokon) få svi'.

um kominn *Lokasenna* 14:3 *koma* (verb, her perf.part.; perf. 1. m. sg. nom.), 'komma'
Ægis hǫll um kominn

«in Ægirs Halle gekommen zu sein» (von See et al. 1997:409).

Füllwort (Kuhn 1929:57).

LO: Etter leddsetning i konjunktiv (*veit ek, ef fyr útan værak*) følgjer ny leddsetning i indikativ, bunden saman med *svá sem* (*svá sem fyr innan emk Ægis hǫll um kominn*) — deretter følgjer hovudsetninga i konjunktiv.

LO: *um* markerer her verbalfunksjonen av perfektum partisipp.

um viti *Lokasenna* 21:5 *vita* (verb, her pres. 3. sg. konj.), 'vita'
hygg ek at hon ǫll *um viti*

«denke ich weiß sie alle» (von See et al. 1997:424).

LO: kan *um* i dette tilfellet ha emfatisk verknad? Det kan ha vore eit poeng å framheva at det ikkje var grenser for kva Gefjon visste.

LO: *um* har her kanskje emfatisk verknad.

um tekit *Lokasenna* 26:6 *taka* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'ta', her: 'ta til ekte'
báða í baðm um tekit

[die du, Viðrirs Frau, Vé und Vili /] «beide in die Arme nahmst» (von See et al. 1997:436).

Füllwort (Kuhn 1929:57).

LO: *um* markerer her verbalfunksjonen av perfektum partisipp.

um gala *Lokasenna* 31:3 *gala* (verb, inf.; *myni um gala*, fut. 3. sg. konj.), 'synga'
ógott um gala

«Ungutes heraufbeschwören» (von See et al. 1997:446).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Im Ausdruck *sér ógott of gala*: «sich Böses ersingen» (Háv. 29... Ls. 31) muß wohl ebenfalls ein früheres Kompositum angenommen werden, obwohl sich kein entsprechendes Präfix in den übrigen germanischen Sprachen belegen läßt. Diese Lücke rührt natürlich nur aus dem zufälligen Umstande her, daß der Ausdruck den heidnischen Zaubergebräuchen entstammt... Für ein einstiges Kompositum spricht die Konstruktion mit einem Resultatsobjekt (sonst hat das Verbum nur inneres Objekt...) sowie die Tatsache, daß *of* sich an den beiden Stellen findet, wo dieser offenbar altertümliche Ausdruck vorkommt.» (Dal 1930a:75).

Her 'gala, skrika, snakka' («om ubesindig tale», *Lex.Poet.* 1931:168).

LO: *um gala* er brukt to stader i *Codex Regius*: Háv. 29:6 og her. I *Hávamál* kan det dreia seg om seid eller annan magi; kan det vera tilfellet her òg?

LO: jf. ght. *bigalan* 'verhexen' (de Vries 1961:153).

LO: *um* kan her markera ei avleidd tyding av verbet, med trykklett forstaving i eldre germansk. Kan det sikta til seid?

of kominn *Lokasenna* 33:5 *koma* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'komma'
er hér inn *of kominn*

«hier herein gekommen ist» (von See et al. 1997:451).

Emfatisk (Dal 1930a:29).

LO: *of* markerer her verbalfunksjonen av perfektum partisipp; gir samtidig emfatisk verknad.

of borit *Lokasenna* 33:6 *bera* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'føda'
ok hefir sá born *of borit*

«hat [doch] dieser Kinder geboren» (von See et al. 1997:451).

Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of*

auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga-* zurückgehen.» (Dal 1930a:67).

LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektivierende Präfigierung zu g. **ber-a-* 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). I vestgermansk var det eit skilje mellom *beran* 'bera' og *giberan* 'føda'. 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *båren fram*, beringa er *fullført*. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (BL 2007:156).

LO: of gir ei avleidd tyding av verbet, og forma er perfektum partisipp, med verbal tyding. Her gjeld det dessutan ein unaturleg fødsel: ein gravid mann.

- um sendr   *Lokasenna* 34:3   *senda* (verb, her perf.part. 3. m. sg. nom.), 'senda'; verselinja blir gjentatt i 35:3
gísl *um sendr* at goðum
Gjentas i *Ls.* 35:3.
«[als] Geisel von den Göttern geschickt» (von See et al. 1997:452).
Ein passivkonstruksjon, tydinga blir «etwas jemanden zuschicken» (von See et al. 1997:453).
Füllwort (Kuhn 1929:58).
LO: perfektum partisipp, med verbal funksjon (Loki seier: du, Njorðr, *vart send* som gissel til gudane, dvs. *æsane*)
LO: um markerer den verbale funksjonen av perfektum partisipp.
- um lagit   *Lokasenna* 48:3   *leggja* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. sg. nom.), 'legga', her: 'bli bestemt av skjebna'
it ljóta líf um lagit
«ein häßliches Leben auferlegt» (von See et al. 1997:479).
Füllwort (Kuhn 1929:57).
Der Ausdruck *leggja ehm. eht.* «einem etwas verhängen» setzt eines altes Kompositum mit der Bedeutung des nhd. «auferlegen» voraus. In älteren Liedern steht *of* regelmäÙig hier...». Ausgangspunktet er got. *analagjands*, Luk. 4:40 (Jesus la hendene på folk og dreiv slik vonde åndar ut av dei) (Dal 1930a:69). L.O.: tysk *verhängen* har både tydinga 'tildekkja' og 'bestemma, idømme'; tysk *auferlegen* tyder 'pålegga, dømme'; her må tydinga vera 'fastsetta, skjebnebestemma'.
LO: um ser ut til å gi ei avleidd tyding av verbet, 'skjebnebestemt'. Samtidig er det perfektum partisipp (med adjektivisk verknad).
- um farit   *Lokasenna* 57:6   *fara* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. sg. nom.), 'fara, reisa', her: 'bli gjort til inkjes'
ok verðr þá þínu fjörvi um farit
«und dann ist es um dein Leben geschehen» (von See et al. 1997:494).
«Ähnliche Formulierung in Fm. 5 3: *míno fjörvi at fara* «mein Leben zu vernichten». Die Konstruktion *fara* + Dat.i.S.v. «zugrunde richten, vernichten, töten» eddisch auch in HH. I 14 7-8...» (von See et al. 1997:495).
Füllwort (Kuhn 1929:57).
Fjörvi (um) farit tyder at livet har fare, kort sagt: 'skal dø/bli drepen': «Der Ausdruck ist formelhaft, entstammt also einer alten Tradition, und *of* steht hier regelmäÙig, so *Ls.* 57...» (Dal 1930a:68).
Her er verbet brukt transitivt: 'gjera til inkjes, bli drepen' (*Lex.Poet.* 1931:122), avleidd av intransitivt *fara*, 'fara'.
L.O.: Kan *um* her ha same verknad som ved *um bíta* (HHv. 39:6), *um dagaðr* (Alv. 35:6); *um fallask* (Prk. 10:6), *um fara* (Fm. 23:3), *of hoggva* (Gðr. II 7:5), *of rjúfa* (Vm. 52:6; Grm. 4:6), *of synja* (Fm. 36:8), *um treðja* (Ghv. 2:8; Hm. 3:4; 19:8), *of viðá* (Brot 11:8), der *um* i alle tilfella gav verba den avleidda tydinga 'bli drepen', 'dø' eller 'bli til inkjes'? *Um glata* (Hlr. 4:6) har òg omtrent same tyding.

LO: *um* gir ei avleidd tyding av verbet, 'dø/bli drepen' (dessutan er forma perfektum partisipp).

- um gøra   *Lokasenna* 65:3   *gera* (verb, inf.; *munt um gøra*, fut. 2. sg. ind. akt.), 'gjera i stand'
síðan sumbl *um gøra*
«mehr ein Gelage bereiten» (von See et al. 1997:502).
«Der Verlust der Möglichkeit, Bier zu brauen oder Gelage auszurichten, scheint in der Welt des altnord. Mythos als erheblich Beeinträchtigung des sozialen Lebens empfunden worden zu sein,..» (von See et al. 1997:503).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Of/um brukt i negerande setning ved ein avgjerande augneblink (Dal 1930a: 21), når verbalhandlinga inntreffer eller lykkast (Dal 1930a:51).
LO: *um* har her syntaktisk verknad, ser ut til å markera kor skjebnetungt det er å ikkje kunna invitara til gilde.

Prymskviða

22 døme

(15 samt 7 repetisjonar)

- um saknaði   *Prymskviða* 1:4   *sakna* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'sakna'
um saknaði
[und seinen Hammer /] «vermißte» (von See et al. 1997:527).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Inkoativ *-na*-avleiing (av *saka*). «Bei den inchoativen «Partizipialverben» auf *-nan* steht oft *of*, um den Zeitpunkt wo der Neue Zustand eintritt, zu betonen.» (Dal 1930a:15).
«Im Got. kommen unter den Verben auf *-nan* auffallend viele Komposita vor (von 58 Verben auf *-nan* sind nur 10 nicht komponiert).» (smst.).
Framhevar tidspunktet då den nye tilstanden inntrådde (Dal 1930a:15f).
LO: *sakna* er eit inkoativt verb danna med *-na*-avleiing av eit eldre durativt verb. *Um framhevar tidspunktet då endringa fann stad.*
- um kvað   *Prymskviða* 2:2   *kveða* (st.v., her pret. 3. sg. ind. akt.), 'seia'
gjentatt i 3:4; 9:10; 12:4
alls fyrst *um kvað*
«zuallererst sprach» (von See et al. 1997:528).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
«Auch bei *kveða* tritt *of* in formelhaften Verbindungen auf... Dies läßt jedenfalls die Vermutung aufkommen, daß das Verb einmal mit einer perfektive oder resultative Bedeutung verleihenden Vorsilbe verbunden werden konnte.» (Dal 1930a:73).
«En annen gruppe formler kaller jeg 'taleformler' siden de er relatert til direkte tale, enten ved å forberede direkte tale i fortellende tekst, eller ved å innlede en replikk... Den andre formelen (*ok hann þat orða / alls fyrst um kvað*) er bare å finne i tre eddadikt, men den har samme funksjon som *þá kvað þat*-formelen: å forberede direkte tale inne i en fortelling.» (Thorvaldsen 2008:153f).
L.O.: sjå dessutan *karl orð um kvað* (*Hym.* 32:5) og *orð viðr um kvað* (*Sg.* 51:4), dei liknar òg på *Prk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Od.* 3:10, som Dal antok var eit fast uttrykk som gjekk tilbake på gammal prefiksdanning, og som Thorvaldsen oppfattar som taleformel som førebudde overgang frå referat til direkte tale. Alle markerer at direkte tale bryt den refererande framstillinga, og fungerer slik ingressivt. — Derimot kjem vendinga *flest orð of kvað* langt inne i partiet med direkte tale i *Od.* 15:4 — Jf. òg *orð um fann* (*Prk.* 26:3; 28:3).
LO: *um kvað* markerer kanskje overgangen frå referat til direkte tale (og dermed ingressiv), slik det òg gjer i *Prk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Sg.* 51:4; *Od.* 3:10 (men annleis i *Od.* 15:4).

- um fólgin *Prymskviða* 7:8 *fela* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. akk.), 'gøyma'
hamar *um fólgin*
Gjentas i *Prymskviða* 8:2
«Hammer verborgen» (von See et al. 1997:538).
Of/um framhevar verbalkarakter av partisippet (Dal 1930a:27)
LO: um føre perfektum partisipp markerer verbal funksjon.
- um heimtír *Prymskviða* 8:6 *heimta* (verb, pres. 3. sg. ind. akt.) 'bringa heim, henta';
heile helmingen 8:5-8 blir **gjentatt** i 11:5-8
aptr um heimtír
«hann engi maðr *aptr um heimtír*... ihn holt kein Mann wieder zurück» (von See et al. 1997:539).
Den eine verselinja blir nesten ordrett **gjentatt** i *Prk.* 18:8:
pér um heimtír.
«Das Verbum ist in der alten Dichtung nicht häufig; in den Eddaliedern kommt es 5mal vor, davon 4mal mit *of*. Da sich diese 4 Stellen (*Prk.* 8₆, 11₆, 18₆, *Háv.* 14₅) alle in den altertümlichen Teilen der Edda befinden, ist es wahrscheinlich, daß hier einmal ein Kompositum existiert hat.» (Dal 1930a: 69).
LO: um stár føre eit verb som truleg hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.
- um fallask *Prymskviða* 10:6 *falla* (verb, her pres. 3. sg. ind. refl.), 'falla',
her: 'falla ned, bli til inkjes'
sogor um fallask
«die Mitteilungen entfallen» (von See et al. 1997:540).
«Die Notwendigkeit, die Nachricht sofort zu übermitteln, wird mit einer — nur hier belegten — «sprichwörtlichen» Regel begründet, die eine Steigerung in Form einer Variation enthält.» (von See et al. 1997:541).
Füllwort (Kuhn 1929:39).
Falla er nytta i ei avleidd tyding som kan gå tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39).
Falla har her tydinga 'fall ned, blei til inkjes'; jf. nht. *entfallen*; ser ut til å vera eit fast uttrykk (Dal 1930b:181).
Om *Prk.* 10:6 og 10:8: «Auch hier geht *of* zweifellos an beiden Stellen auf früheres Verbalpräfixe zurück, deren funktionelle Bedeutung noch zu erkennen ist... Bei *fallaz* verlangt ebefalls die Bedeutung die Annahme eines früheren Kompositum von der Art wie nhd. «entfallen».» (Dal 1930a:73).
L.O.: Kan *um* her ha same verknad som ved *um bíta* (*HHv.* 39:6), *um dagaðr* (*Alv.* 35:6); *um fara* (*Ls.* 57:6; *Fm.* 23:3), *of hoggva* (*Gðr. II* 7:5), *of rjúfa* (*Vm.* 52:6; *Grm.* 4:6), *of synja* (*Fm.* 36:8), *um tredja* (*Ghv.* 2:8; *Hm.* 3:4; 19:8), *of víða* (*Brot* 11:8), der *um* i alle tilfella gav verba den avleidda tydinga 'bli drepen', 'dø' eller 'bli til inkjes'? *Um glata* (*Hlr.* 4:6) har óg omtrent same tyding.
LO: um føre verbet kan gi ei avleidd tyding, som her: 'bli til inkjes'. Samtidig markerer vendinga kor nødvendig det er å fortelja nyhende før dei blir gløymde.
- um bellír *Prymskviða* 10:8 *bella* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'djervast, våga, få i stand' (*Lex. Poet.* 1931:41: utføra noko, særleg utføra noko fiendtleg)
lygi um bellír
«tut sich mit Lüge hervor» (von See et al. 1997:540).
Lyga um-bella, 'lyga kraftig'; jf. ght. *irbaldén*. Ser ut til å vera eit fast uttrykk (Dal 1930b:181).
Om *Prk.* 10:6 og 10:8: «Auch hier geht *of* zweifellos an beiden Stellen auf früheres Verbalpräfixe zurück, deren funktionelle Bedeutung noch zu erkennen ist: bei *bella* läßt die Bedeutung, eig. «sich einer Sache erkühnen», eine perfektivierende Vorsilbe vermuten. Ahd. liegt ein Kompositum des entsprechenden -e-verbs vor mit derselben Bedeutung:

irbaldēn, mhd. *erbalden*. Das Simplex got. *balþjan*, ahd. *baldēn* hat imperfektive Bedeutung: «mutig sein».» (Dal 1930a:73).

LO: *um gir ei tydingsnyanse som ser ut til å gå tilbake på gammel prefiksdanning, jf. ght. irbaldén. Verknaden kan vera emfatisk (lyga kraftig; vera storløgna som lyg utan å blunka).*

um scætti *Þrymskviða* 14:8 *scækja* (verb, her pret. 3. pl. konj.), ‘søka’, her: ‘henta’
hamar um scætti
«Hammer herbeischaffen könnten» (von See et al. 1997:546).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
«Die Bedeutung von *scækia* muß hier von *heimta* Str. 8, 11, 18 ungefähr gleich sein,..» (Dal 1930a:44).
LO: ei avleidd tyding av verbet — ‘henta, skaffa tilbake’.
I optativ blei *of* nytta for å få fram «eines künftigen Geschehen» (Dal 1930a:43f).

LO: *um markerer kanskje ei avleidd tyding av verbet; kan òg ha syntaktisk verknad, i optativ.*

um reknir *Þrymskviða* 21:2 *reka* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. pl. nom.), ‘driva’
heim um reknir
«heim getrieben» (von See et al. 1997:556).

LO: *um føre perfektum partisipp markerer verbal funksjon.*

um komit *Þrymskviða* 24:2 *koma* (verb, her perf.part.; **sup. ind.?**), ‘komma’
um komit snimma
«bald gekommen» (von See et al. 1997:561).
Füllwort (Kuhn 1929:47).
Of/um framhevar handlinga, ikkje tilstanden (Dal 1930a:25f).
Handlinga var uvanleg, eineståande (Dal).

LO: *um føre perfektum partisipp markerer verbal funksjon.*

um drekka *Þrymskviða* 25:8 *drekka* (verb, inf.; *sáka um drekka*, ind. akt.), ‘drikka’
mey um drekka
«né in meira mjøð / mey um drekka... noch mehr Met / ein Mädchen trinken» (von See et al. 1997:562).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Of/um gir eit durativt verb auka intensitet, og dermed punktualitet (Dal 1930a:22).

LO: aldri såg eg ei møy drikka sånn — eineståande.

LO: *um gir auka intensitet, og dermed punktualitet, til det durative verbet drekka.*

um fann *Þrymskviða* 26:3 *finna* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘finna’, her: ‘finna på’
er orð um fann

Gjentas i Þrk. 28:3 (heile strofa gjentas mest ordrett, denne verselinja gjentas ordrett).

«die des Wort ergriff» (von See et al. 1997:563).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Dieser Gebrauch muß letzten Endes auf die perfektive und resultative Bedeutung verleihende Funktion der Verbalpräfixe im Germanischen zurückgehen... Es fällt gleich auf, daß *of* hier mit demselben stilistischen Wert vor ehemaliges Komposita (*geta*, *hlióta*) wie vor ursprünglich «perfektiven Simplizien»... (*finna*, *koma*) steht.» (Dal 1930a:9).

Når *of* blir sett føre opphavlege «perfektiven Simplizien» som *finna* og *koma*, blir det ibuande perfektive innholdet i verbet emfatisk framheva: «...man *of* allgemein verwendete,.. um die im Simplex schon enthaltene perfektive oder resultative Bedeutung emphatisch hervorheben zu lassen.» (smst. s. 10)

«Þrk. 26, 28 wird in *um fann* das Gelingen betont als eine Sache, an er viel gelegen ist» (smst. s. 11).

Om bruken av *of/um* føre verb som *finna* og koma: pleonasme, «...das schon im einfachen Verb liegende Moment von Perfektivität wird durch das Präfix emphatisch hervorgehoben.» (Dal 1930b:193).

LO: tydinga er her 'finna på, improvisera' (finna på eit lurt svar). — Ei anna forklaring er at dette kan vera ein taleformel, lik *um kvað* (sjå *Prk.* 2:2); også her markerer vendinga at referat blir avbroten av direkte tale.

LO: *um* kan nyttast føre opphavlege «perfektiven Simplizien»; det perfekte og resultatative innhaldet blei då forsterka; emfatisk verknad. Ein kan òg sjå det som ein tydingsnyanse 'finna på, improvisera'. Ei tredje, mulig forklaring er at det kan ha vore ein taleformel som førebudde overgang frå referat til direkte tale.

of brenna

Prymskviða 27:8 *brenna* (verb, inf.; *þykki mér of brenna*, ind. akt.)
[eldr of] *brenna* ('eldr' of står ikkje i *R*, Rask tilføydde det etter papirhs.)
«Feuer zu brennen!» (von See et al. 1997:564).
Füllwort (Kuhn 1929:35).

«...ist man geneigt, auch an unserer Stelle die Partikel zu behalten, die hier wie dort lebhaft Emphase zum Ausdruck bringt.» (Dal 1930a:34). Dal samanliknar med verknaden i *Prk.* 25:8, der det står *um drekka*.

LO: jf. gs. *gibrennian*, ght. *brennen* (700-t.), got. *gabranñjan* (Kluge/Seebold 2002:149). Trykksvak forstaving gir transitivt innhald til det eldre intransitive verbet? Her er verbet snarast intransitivt. Derimot høver ei tyding som i got. *ufbrinnan* 'entbrennen' (Streitberg 1906:344), 'flamma opp'. Samtidig er den omtalte hendinga intens; *of/um* kan gi emfatisk verknad.

LO: *of* kan her gi emfatisk verknad og forsterka innhaldet i verbet. Det er òg mulig at tydinga skal vera 'flamma opp', jf. gotisk *ufbrinnan*.

um þekkið

Prymskviða 31:4 *þekja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'få auge på'
hamar *um þekkið*
«den Hammer erkannte» (von See et al. 1997:572).
Füllwort (Kuhn 1929:35; 40).

Þekja er kanskje nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (usikkert; Kuhn 1929:39f).

«*þekja*: «inne werden», «bemerken», *of* steht dreimal: Od. 178, *Prk.* 314 und *Vkv.* 174, also in alten Liedern... es fehlt nur einmal... Zur Bedeutung vgl. die Funktion von got. *ga-* in *gasaihwan*, *gahausjan* etc.» (Dal 1930a:72).
LO: Meininga kan vera 'oppnå å få auge på' (perfektiv).

LO: *um* gir kanskje ei avleidd tyding av dette verbet, ei tyding som også i eldre germansk blei uttrykt ved trykksvak forstaving, men dette er usikkert.

of beðit

Prymskviða 32:4 *biðja* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'be'
of beðit hafði
«erbeten hatte» (von See et al. 1997:574).
Füllwort (Kuhn 1929:47).

«Das Füllwort steht 5 mal vor Hilfsverben, die ursprünglich Präfix hatten,...», *biðja*, *nema* og *vinna* er nemnde; jf. ght. *giwinnan* (Kuhn 1929:37).
«Hilfsverben *biðja*, *nema* und *vinna*, die ursprünglich Präfix hatten,...» (Kuhn 1929:43).

LO: jf. got. *usbidan* 'erbitten' (Streitberg 1906:345), 'be nokon om noko' — passar på tydinga her. Samtidig er verbforma perfektum partisipp.

LO: *of* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk; dessutan er det perf.part. med verbal funksjon.

um hlaut

Prymskviða 32:5 *hljóta* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'få ved lutkast'
hon skell *um hlaut*

«hon skell um hlaut / fyr skillinga... sie bekam schallende Hiebe anstatt Schillinge» (von See et al. 1997:574).
Füllwort (Kuhn 1929).

Of kan bli sett føre eldre kompositas som *geta* og *hljóta* (Dal 1930a:9).

Forstavinga *um* bidrar til å setta det usle utfallet opp mot den store forventninga. Bruken er resultativ og emfatisk (Dal 1930a:9; 11).
LO: verset fortel kva ho fekk ut av alt strevet.

LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, og markerer kva gygra oppnådde.

Alvíssmál

16 døme

(4 samt 12 repetisjonar)

- um ráð *Alvíssmál* 4:3 *ráð* (subst. n., her sg. akk.), 'råd, samråd'
flest *um ráð* sem faðir
«als Vater die größte Entscheidungsgewalt» (von See et al. 2000:306).
Füllwort (Kuhn 1929:12).
Substantiv (verbalabstrakt) med trykksvak forstaving i eldre germansk (Kuhn 1929:30).
LO: *um* føre eit substantiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.
- um varit *Alvíssmál* 8:3 *verja* (verb, her perf.part.; sup. konj.), 'verga, forsvara'
muna þér verða, / vísi, gestr! *of varit*
«wird dir nicht verwehrt werden, weiser Gest» (von See et al. 2000:320).
Füllwort (Kuhn 1929:57).
Verbet har avleidd tyding: 'nekta ein noko'.
**LO: *of* føre verbet kan gi ei avleidd tyding, som her: 'nekta ein noko'.
Verbforma er perfektum partisipp, med verbal funksjon.**
- of farit *Alvíssmál* *fara* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'fara, reisa'
heima alla níu / hefik *of farit*, «alle ni verder har eg reist igjennom»
står i mange papirhandskrift i verslinja mellom 8 og 9:5; men det er tvilsamt om det er ein del av det originale kvadet (Bugge 1867:130n).
LO: *of* kan her markera at Alviss har *gjennomreist*, reist overalt, «reist ferdig», gjennom alle dei ni heimane (verdene).
LO: *of* markerer den verbale funksjonen til partisippet, og det kan gi tydinga 'reist heilt gjennom, gjennomreist', men linjene høyrer neppe til det originale kvadet.
- of røk *Alvíssmál* 9:2 *røk* (subst. n.pl., her akk.) — 'lagnad, skjebne'
öll *of røk* fira
Heile helmingen 9:1-3 **gjentas** i 11:1-3, 13:1-3, 15:1-3, 17:1-3, 19:1-3, 21:1-3, 23:1-3, 25:1-3, 27:1-3, 29:1-3, 31:1-3, 33:1-3.
«alle Geschicke der Lebenden» (von See et al. 2000:321)
«Die Form *of* ist als Expletivpartikel und nicht mit Gering-Sijmons... und Neckel... als Präp. *of* («uber, um») aufzufassen (s. Kuhn, 1929, 13 [§4.1]).
Diese Partikel wird hier mit einem Subst. verwendet, wie dies bei der Expletivpartikel *um* in der Verbindung *flest um ráð* («die größte Entscheidungsgewalt») in Alv. 4³ der Fall ist...» (von See et al. 2000:322).
Füllwort (Kuhn 1929:13).
Substantiv (verbalabstrakt) med trykksvak forstaving i eldre germansk (Kuhn 1929:30).
LO: *of* føre eit substantiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.
- um dagaðr *Alvíssmál* 35:6 *daga* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'bli dag'.
uppi, ertu, dvergr, *um dagaðr*
«oben bist du, Zwerg, vom Tage überrascht» (von See et al. 2000:372)
«Das Verb *daga* findet sich in der Dichtung nur hier... Ausgangsbedeutung «Tag werden»... [i Grettis saga] erscheint es in der Bedeutung «vom Tage überrascht»...» (von See et al. 2000:375; innskot i klammar ved meg, L.O.).
L.O.: Kan *um* her ha same verknad som ved *um bíta* (HHv. 39:6), *um fallask* (Prk. 10:6), *um fara* (Ls. 57:6; Fm. 23:3), *of hoggva* (Gðr. II 7:5), *of rjúfa* (Vm. 52:6; Grm. 4:6), *of synja* (Fm. 36:8), *um treðja* (Ghv. 2:8; Hm. 3:4; 19:8), *of viðá* (Brot 11:8), der *um* i alle tilfella gav verba den avleidda tydinga 'bli

drepen', 'dø' eller 'bli til inkjes'? *Um glata* (Hlr. 4:6) har óg omtrent same tyding.

LO: *um* kan her gi ei avleiing av verbet *daga*, 'bli overraska av at det dagast'. I denne strofa kan det samtidig ha emfatisk verknad: det at dvergen blei overraska av sola, var dramatisk — då var det ute med han.

Vølundarkviða

10 døme

(8 samt 2 repetisjonar)

- um skilði *Vølundarkviða* 3:6 *skilja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'skiljast frá'
nauðr um skilði
«schied [sie] die Not» (von See et al. 2000:141).
Of/um brukt punktuelt, jf. got. *ga-*; avgjerande vending markert (Dal 1930a: 15).
LO: Strofa markerer det fyrste vendepunktet i forteljinga, der idyllen blir broten og elendet tar til.
LO: *um* er her brukt punktuelt.
- um spenntan *Vølundarkviða* 12:8 *spenna* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. akk.), 'spenna, stramma'
I andre utg. 11:8
fjotur um spenntan
«eine Fessel umgespennt» (von See et al. 2000:173).
LO: *um* føre perfektum partisipp (adjektivisk funksjon?).
- um gekk *Vkv.* 16:3 *ganga* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'gå'
hon inn um gekk
«Sie ging hinein» (von See et al. 2000:188).
Gjentas i *Vkv.* 29:3 (i andre utg. 30:3): ok hon inn um gekk.
O/um gir her emfatisk verknad, samt jf. ght. *gigangen* (Dal 1930a:12).
«...deutet... darauf hin, daß das hier gezeichnete Bild als eindrucksvoll empfunden wurde» (smst.). Kona til Niðuðr kom inn og sa dei skulle skjera av senene på Vølundr (16:3); vendinga blei gjentatt etter at Vølundr hadde hemna seg (29:3).
LO: *um* gir kanskje emfatisk verknad, jf. gammalhøgtysk *gigangen*.
- um þekkir *Vølundarkviða* 17:4 *þekkja* (verb, her pres. 3. sg. ind. akt.), 'få auge på'
I andre utg. *Vkv.* 17:6.
baug um þekkir
«Ring bemerkt» (von See et al. 2000:192).
Füllwort (Kuhn 1929:40).
Þekkja er kanskje nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (usikkert; Kuhn 1929:39f).
«*þekkja*: «inne werden», «bemerken», *of* steht dreimal: Od. 17 8, Prk. 31 4 und *Vkv.* 17 4, also in alten Liedern... es fehlt nur einmal... Zur Bedeutung vgl. die Funktion von got. *ga-* in *gasaihwān*, *gahausjan* etc.» (Dal 1930a:72).
LO: Meninga kan vera 'oppnå å få auge på' (perfektiv).
LO: *um* gir kanskje ei avleidd tyding av dette verbet, ei tyding som også i eldre germansk blei uttrykt ved trykksvak forstaving, men dette er usikkert.
- um gefit *Vølundarkviða* 21:4 *gefa* (verb, her perf.part. 3. n. sg. nom.), 'gi'
I andre utg. 22:4
um gefit verða
«Ykkr læt þat gull / um gefit verða... Euch lasse ich das Gold / geben» (von See et al. 2000:210).
Füllwort (Kuhn 1929:47).
Eldre vestgermansk manglar forstavinga *ga-* når partisippet har reint adjektivisk funksjon; forstavinga gir (som her) verbal funksjon. Føre perf.part.

av *gefa*: «*Of* steht, wo die Handlung des Schenkens gemeint ist...» (Dal 1930a:29).

LO: jf. got. *at-giban* 'hingegeben, geben' (Streitberg 1906:322); mht. *begeben* (900-t.), 'gi bort, skjenka' (Kluge/Seebold 2002:102), avleidd av *geben*. Denne avleidde tydinga kan passa her, men også det usamansette norr. *gefa*, got. *giban*, ght. *geben* passar. Verbforma er uansett perfektum partisipp.

LO: um kan gi ei avleidd tyding av verbet, 'skjenka'; her står det føre perfektum partisipp og markerer den verbale funksjonen.

um lagði

Vǫlundarkviða 23:4 *leggja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'legga'

I andre utg. *Vkv.* 24:4

fœtr um lagði

«legte er die Füße» (von See et al. 2000: 212).

Gjentas i *Vkv.* 33:8 (i andre utg. *Vkv.* 34:8): *fœtr um lagðak*, «legte ich die Füße» (von See et al. 2000:251).

Füllwort (Kuhn 1929).

«Auch bei *leggja* macht *of* den Eindruck, innerhalb eines bestimmten rhythmischen Gefüges erhalten worden zu sein an Stellen wie *Vkv.* 24 4 und 34 8... und *Od.* 2 8... *Sg.* 42 4... diese letzten Stellen müssen vielleicht eher aufgefaßt werden als bewußte Nachahmung von Älteren Ausdrücken (zu dem Gebrauch vgl. got. *galagjan* mit perfektiver Bedeutung).» (Dal 1930a: 74).

LO: jf. got. *galagjan*, 'legga bort' (Christiansen 1960:341). Det passar her.

LO: um gir her ei avleidd tyding av verbet, 'legga bort' (gøyma).

um sofnaði

Vǫlundarkviða 27:4 *sofna* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'sovna'

I andre utg. *Vkv.* 28:4

um sofnaði

«einschlief» (von See et al. 2000:224).

Füllwort (Kuhn 1929:47).

Inkoativ *-na*-avleiing av *sofa*; framhevar tidspunktet då ny tilstand inntrodde.

«Bei den inchoative «Partizipialverben» auf *-nan* steht *of*, um den Zeitpunkt, wo der neue Zustand eintritt, zu betonen... Im Got. kommen unter den Verben auf *-nan* auffallende viele Komposita vor (von 58 Verben auf *-nan* sind nur 10 nicht komponiert.)» (Dal 1930a:15).

LO: sofna er eit inkoativt verb, danna med *-na*-avleiing; slike hadde oftast prefiks i gotisk. Forstavinga kan framheva tidspunktet då den nye tilstanden inntrodde.

um níta

Vǫlundarkviða 36:4 *níta* (verb, inf.; *vilja níta*, fut. 1. sg. konj.), 'nekta',

her: 'avstraffa'?

I andre utg. 37:4

verr um níta

«né ek þér vilja, *Vǫlundr* / *verr um níta*... und ich will dir nicht, *Vǫlundr*, / schlimmeres verweigern» (von See et al. 2000:254).

Vanskeleg å tolka ifølgje *Lex.Poet.* 1931:428. Von See et al. tolkar det som at *Niðuðr* sa han ikkje vil nekta *Vǫlundr* noko verre, det vil seia: han ønskjer *Vǫlundr* noko verre (von See et al. 2000:254).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Um gir auka intensitet til eit durativt verb, og dermed punktualitet (Dal 1930a: 23).

LO: um gir auka intensitet til eit durativt verb, og dermed punktualitet.

Helgakviða Hjörvarðssonar

3 døme

um lék

HHv. 39:5 *leika* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'leika, spela, svinga seg'

I andre utg. *HHv.* 38:5

ef hann sær *um lék*

«Wenn ihm das Meer übel mitspielte» (von See et al. 2004:575).
 «Dieses Verb bedeutet wörtlich «spielen» und wird hier i.S.v. «übel mitspielen; überlisten, betrügen» auf die vernichtende Wirkung von Naturgewalten bezogen, ebenso in HHv. 38: *ef hann sær um lék* «Wenn ihm das Meer übel mitspiele»...» (von See et al. 2009:234).

Füllwort (Kuhn 1929:40).

Her er verbet brukt i ei tyding som kan gå tilbake på ei gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39f).

«Eine Entsprechung des ags. *forlácán*: «betrügen, verraten» («hie séo mynd forleolc») wird vorliegen» (Dal 1930a:70).

LO: *Leika* brukt i overført tyding: 'svika, forråda'; jf. ags. *forlácán*, 'svika, forråda'. Meininga er her 'oppnå eit dramatisk resultat (drukna?)'.

LO: *um gir ei avleidd tyding av verbet, 'svika, forråda', jf. ags. forlácán.*

um beit *HHv. 39:6 bita* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'bita'

I andre utg. *HHv. 38:6.*

eða sverð um beit

«oder ein Schwert [ihn] verletzte» (von See et al. 2004:575).

L.O.: Knut Ødegård omset denne linja med «døydde av sverd» (Ødegård 2015:143). Det er naturleg å samanlikna med vendingane *um fara* (*Ls. 57:6; Fm. 23:3; of hoggva (Gðr. II 7:5); of rjúfa (Vm. 52:6; Grm. 4:6); of synja (Fm. 36:8); um treðja (Ghv. 2:8; Hm. 3:4; Hm. 19:8); of víða (Brot 11:8)*), alle verb med eit førestilt *of/um* og ei avleidd tyding 'gi banesår, drepa' eller 'dø'.

Jamfør òg *um dagaðr (Alv. 35:6); um standa (Vsp. 53:6); um fallask (Prk. 10:6)* og *um glata (Hlr. 4:6)*. Kanskje *of/um* føre desse verba gav dei tydinga 'skada (falla, fara) med døden til følgje', dvs. 'bli drepen' eller 'dø', 'bli til inkjes'?

LO: *um gav kanskje ei avleidd tyding, 'drepa'.*

um vinna *HHv. 39:8 vinna* (verb, inf.; *skal vinna*, fut. 1. sg. ind. akt.), 'utføra, utretta'

I andre utg. *HHv. 38:8.*

grand um vinna

«Schaden zufügen!» (von See et al. 2004:575).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Das Füllwort steht 5 mal vor Hilfsverben, die ursprünglich Präfix hatten,...», *biðja, nema* og *vinna* er nemnde; jf. ght. *giwinnan* (Kuhn 1929:37).

«Hilfsverben *biðja, nema* und *vinna*, die ursprünglich Präfix hatte,...» (Kuhn 1929:43).

Her er verbet kanskje nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39f).

Dal oppfattar vendinga som eit fast uttrykk (Dal 1930b:181).

«Wo dieses Verb resultative Bedeutung hat, geht es auf ein altes *ga*-Kompositum zurück (vgl. ahd. *giwinnan*, nhd. *gewinnen*);...» (Dal 1930b:208). Jf. ght. *gi-winna*; fast uttrykk? (Dal 1930b:181); resultativt (Dal 1930b:208).

LO: jf. ght. *giwinnan* (800-t.), mht. *gewinnen*, ty. *gewinnen*. «...*gewinnen* ist also 'durch Mühe erreichen'.» (Kluge/Seebold 2002:356). I *grand um vinna*, 'påføra skade', har *um vinna* tydinga 'oppnå noko gjennom anstrengelser'.

LO: *um er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.*

Helgakviða Hundingsbana I

3 døme

um skópu *HH. I 2:4 skapa* (verb, her pret. 3. pl. ind. akt.), 'skapa',

her 'bestemt av skjebna'

aldr *um skópu*

«die Lebenszeit schufen» (von See et al. 2004:171).

Her: 'skapt av skjebna', emfatisk: «...um die bedeutsame Handlungen der schicksalschaffenden Mächte emphatisch hervorheben zu lassen.» (Dal 1930a:16).

Dal skreiv om *um skapa*: «Bei der Bedeutung «einem etwas verhängen» findet sich *of* oft, vielleicht durch Einfluß des ungefähr gleichbedeutenden Ausdrucks *leggja e-m e-t...*» (Dal 1930a:70).

LO: *um* gir her emfatisk verknad, og ei avleidd tyding av verbet: 'skjebnebestemt'.

um greiddu *HH. I 3:5 greiða* (verb, her pret. 3. pl. ind. akt.), 'greia ut, setja i lag', þær *um greiddu*
«sie ordneten» (von See et al. 2004:176).
Emfatisk : «...um die bedeutsamen Handlungen der schicksalschaffenden Mächte emphatisch hervortreten zu lassen.» (Dal 1930a:16).
LO: *Greiða*, 'bringa i orden', er opphavleg eit verb med trykksvak forstaving, der bare *g-* står igjen av forstavinga; jf. got. *garaidjan*. Men *HH. I 3:5* er det einaste eksemplet på at *of/um* står føre eit ord som enno hadde ein rest av den gamle forstavinga (Christiansen 1960:343). Kan ordet ha fått ny forstaving, *um-*, til erstatning for den gamle, når folk ikkje lenger oppfatta *g-* som forstaving?

LO: *um* gir her emfatisk verknad. Og kanskje *um* erstatta forstavinga som *raiða hadde før?

um barg *HH. I 30:3 bjarga* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'berga, hjelpa' fólkdrjǫrf *um barg*
«die Kampfmutige, von oben Schutz» (von See et al. 2004:268).
Füllwort (Kuhn 1929:48).
Resultativt, ei einestående hending (Dal 1930a:9).
Om bl.a. *HH. I 30:3*: «Dieser Gebrauch muß letzten Endes auf die perfektive und resultative Bedeutung verliehene Funktion der Verbalpräfixe im Germanischen zurückgehen.» (Dal 1930a:9).
«...of allgemein verwendete,.. um die im Simplex schon erhaltene perfektive oder resultative Bedeutung emphatisch hervortreten zu lassen.» (Dal 1930a:10). LO: her blir det resultative *bjarga* emfatisk framheva.
LO: jf. gs. *gibergan*, 'berga'. Her er meininga 'oppná á berga', jf. got. *ga-bairgan* (Streitberg 1906:323).
LO: *um* framhevar verbinnhaldet emfatisk; går truleg tilbake på gammal prefiksdanning.

Helgakviða Hundingsbana II

2 døme

um halda *HH. II 27:2 halda* (verb, inf.; *mundu um halda*, 1.kond. 3. pl. ind. akt.), 'halda fast'
I andre utg. *HH. II 22:2*
geitr um halda
«Ziegen halten» (von See et al. 2004:733).
I ei positiv vending ved ein avgjerande augneblink (Dal 1930a:20f), når verbalhandlinga inntreffer eller lykkast (Dal 1930a:51).
LO: Her vel Sinfjötli ord som skal håna Guðmundr.
LO: jf. ty. *erhalten*, 'få, motta; forsørge'. Jf. òg ty. *enthaltten*, samt *gehalten* 'festhalten' (Kluge/Seebold 2002:338). Begge høver dårleg.
LO: *um* skal kanskje visa at verbet er meint hånande.

of vinna *HH. II 44:12 vinna* (verb, inf.; *skal vinna*, fut. 1. sg. ind. akt.), 'utføra, utretta'
þess bót of vinna
«dafür Linderung verschaffen?» (vo See et al. 2004:786).
Füllwort (Kuhn 1929:46); potensial *of* (Kuhn 1929:119).
«Das Füllwort steht 5 mal vor Hilfsverben, die ursprünglich Präfix hatten,...», *biðja*, *nema* og *vinna* er nemnde; jf. ght. *giwinnan* (Kuhn 1929:37).

«Hilfsverben *biðja*, *nema* und *vinna*, die ursprünglich Präfix hatte,...» (Kuhn 1929:43).

Dal oppfattar vendinga som eit fast uttrykk (Dal 1930b:181).

Resultativt, jf. ght. *gi-winnan* (Dal 1930b:208).

«Wo dieses Verb resultative Bedeutung hat, geht es auf ein altes *ga*-Kompositum zurück (vgl. ahd. *giwinnan*, nhd. *gewinnen*);...» (Dal 1930b:208).

Jf. ght. *gi-winna*; fast uttrykk? (Dal 1930b:181); resultativt (Dal 1930b:208).

LO: Kuhn innfører begrepet 'potensial *of*' ved handlingar som ikkje er utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske verknaden av den trykksvake forstavinga *ga*- i gotisk og vestgermansk (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon. Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna 'potensial *of* og 'ekspletiv partikkel' som eitt og same fenomen. — Modus er ikkje potensial, men indikativ.

LO: jf. ght. *giwinnan* (800-t.), mht. *gewinnen*, ty. *gewinnen*. «...*gewinnen* ist also 'durch Mühe erreichen'.» (Kluge/Seebold 2002:356).

LO: *of* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.

Gripisspá

3 døme

- um hefna   *Grípisspá* 9:2   *hefna* (verb, inf.; *muntu um hefna*, fut. 2. sg. ind. akt.),
'hemna'
foður um hefna
«den Vater rächen» (von See et al. 2006:157).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
LO: iflg. de Vries er *hefna*, 'rächen', avleidd av *hafna*, 'abweisen, aufgeben'; *hafna* svarar til got. *gahaban sik*, 'sich enthalten' (de Vries 1961:201). Iflg. *Våre arveord* er etymologien usikker og omdiskutert; dei peikar på verbalsubstantivet norr. *hōfn* (f) som mest sannsynleg utgangspunkt. Det ordet hadde kanskje prefiks i enkelte betydningar (*BL* 2007:459f).
LO: Ut frå resonnemnetet i *Våre arveord* kan det tenkast at også det avleidde ordet *hefna* opphavleg hadde ei trykksvak forstaving. Det blir sjølvstøtt ein heilt uviss hypotese.
LO: Gripir seier at det fyrste storverket Sigurðr kjem til å gjera, er at han vil hemna far sin. Sigurðr kjem til å oppná noko: hemn over dei som drap faren.
LO: *um varslar her noko Sigurd vil oppná. Det er mulig, men sær usikkert, at hefna opphavleg hadde ei trykksvak forstaving.*
- um sér   *Grípisspá* 20:3   *sjá* (verb, her pres. 2. sg. konj.), 'sjá'
þvíat þú fram um sér
«denn du siehst weiter» (von See et al. 2006:173).
«Die Verbindung *siá fram* (wörtlich: «vorwärts sehen», d.h. in die Zukunft) ...» (von See et al. 2006:173).
Potensial *of* «...*of siá* heißt 'sehen können';...» (Kuhn 1929:121).
LO: Etter mi meining er verknaden her perfektiv (ikkje potensial). Grípi kan sjá framtida, han fortel her om det han alt *har* sett. Jf. ght. *firsehan* (700-t.), mht. *versehen*, gs. *farsehen*, 'sjá på førehand, spá' (Kluge/Seebold 2002:957).
LO: Kuhn innfører begrepet 'potensial *of*' ved handlingar som ikkje er utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske verknaden av den trykksvake forstavinga *ga*- i gotisk og vestgermansk (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon. Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane

som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna 'potensial of og 'ekspletiv partikkel' som eitt og same fenomen.

LO: um kan her markera at verbet *sjá* er brukt i ei avleidd, overført tyding: sjá skjebna; jf. ght. *firsehan*, gs. *farsehen*.

um sér

Grípisspá 28:7 *sjá* (verb, her pres. 2. sg. konj.), 'sjá'

þvíat þú ǫll *um sér*

Same kommentar som ved *Grp.* 20:3.

Potensial of «...of *siá* heiðt 'sehen können;...'» (Kuhn 1929:121).

LO: Etter mi meining er verknaden her perfektiv (ikkje bare potensial). *Grípi* kan sjá framtida, han fortel her om det han alt *har* sett. Jf. ght. *firsehan* (700-t.), mht. *versehen*, gs. *farsehen*, 'sjá på førehand, spá' (Kluge/Seebold 2002:957).

LO: Kuhn innfører begrepet 'potensial of' ved handlingar som ikkje er utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske verknaden av den trykksvake forstavinga *ga-* i gotisk og vestgermansk (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon. Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna 'potensial of og 'ekspletiv partikkel' som eitt og same fenomen.

LO: um kan her markera at verbet *sjá* er brukt i ei avleidd, overført tyding: sjá skjebna; jf. ght. *firsehan*, gs. *farsehen*.

Reginsmál

3 døme

um farit

Reginsmál 2:3 *fara* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'fara (over land)'

margan hefi ek fors *um farit*

«durch manch einen Wasserfall habe ich mich bewegt» (von See et al. 2006:285).

«In Rm. 2... scheint *um* ein altes, Transitivierung und Perfektivierung bewirkendes Präfix zu vertreten, das die Bedeutung «durch» gehabt haben muß.» (Dal 1930a:69). «Vielleicht liegt eine Analogiebildung zu diesen Ausdrücken vor, wo *koma*, gleichfalls mit *of*, transitiv gebraucht wird,..» (smst.).

LO: det vil seia at *um fara* betyr her 'gjennomreist' (jf. *Háv.* 18:3).

LO: *um fara* tyder 'gjennomreist', og er kanskje transitivt, samtidig markerer *um* føre partisippet verbal funksjon.

um standask

Reginsmál 17:8 *standa* (verb, inf.; *munat um* standask, fut. 1. pl. ind. refl.),

'stå', her: 'halda ut'

I andre utg. *Rm.* 16:8.

vind *um standask*

«den Wind standhalten» (von See et al. 2006:322).

Füllwort (Kuhn 1929:35; 40).

Verbet har her tydinga 'halda ut'.

«Einige Stellen in negativen Sätzen, wo *of* rein logisch das in der Verbalbedeutung enthaltene resultatative Moment hervorhebt,..» (Dal 1930a: 21, viste til *Hym.* 4, *Rm.* 16 og *Ghv.* 12).

LO: jf. got. *andstandan*, 'stå imot', som i nordnorsk 'stå han (av)' (sjå også Christiansen 1960:350).

LO: *um gir* verbet ei avleidd tyding, 'halda ut'.

um kominn

Reginsmál 22:2 *koma* (verb, her perf.part.; perf. 2. m. sg. nom.), 'komma'

I andre utg. *Rm.* 21:2.

ef þú ert út *um kominn*

Of/um framhevar handlinga, ikkje tilstanden (Dal 1930a:29).

LO: *um* markerer her verbalfunksjonen av perfektum partisipp.

Fáfnismál

4 døme

- um borinn *Fáfnismál* 1:2 *bera* (verb, her perf.part.; perf. 2. m. sg. nom.), 'føda'
 hverjum ertu sveini *um borinn*?
 «Welchem Burschen bist du geboren?» (von See et al. 2006:398).
 Füllwort (Kuhn 1929:57).
Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht of auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga*- zurückgehen.» (Dal 1930a:67).
 LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektivierende Präfigierung zu g. *ber-a- 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). I vestgermansk var det eit skilje mellom *beran* 'bera' og *giberan* 'føda'. 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *båren fram*, beringa er *fullført*. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (*BL* 2007:156).
LO: *um* gir ei avleidd tyding av verbet, 'føda', som alltid blei markert med forstaving. Verbforma er perfektum partisipp.
- um farit *Fáfnismál* 23:3 *fara* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'fara'
 ok Fáfni *um farit*
 «und Fáfni vernichtet» (von See et al. 2006:452).
 Her er verbet brukt transitivt: 'gjera til inkjes, drepa' (*Lex.Poet.* 1931:122), avleidd av intransitivt *fara*, 'fara'.
 «Der Ausdruck ist formelhaft, entstammt also einer alten Tradition, und of steht hier regelmäßig, so Ls. 57... Mit demselben Sinne Fm. 23» (Dal 1930a:68).
 LO: *of/um* markerer mange stader at følgjeverbet skal tyda 'dø, bli drepen'; jf. *Ls.* 57:6; *Prk.* 10:6; *Alv.* 35:6; *HHv.* 39:6; *Fm.* 36:8; *Brot* 11:8; *Gðr.* II 7:6; *Ghv.* 2:8; *Hm.* 3:4; 19:8.
LO: *um* er brukt føre eit verb som truleg hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, kanskje for å markera tydinga 'dø, bli drepen'. Samtidig framhevar *um* den verbale karakteren av partisippet.
- of synja *Fáfnismál* 36:8 *synja* (verb, her perf. part.: sup. ind.), 'nekta'
 aldrs *of synjat*
 «das Alter verweigert» (von See et al. 2006:473). Uttrykker det same som 'jemanden töten' (smst. s. 474).
 Füllwort (Kuhn 1929:57).
LO: *of* føre verbet har gitt ei avleidd, og samtidig meir dramatisk, tyding: ikkje bare 'nekta', men 'nekta livet': *drepa*. Gir emfatisk verknad; *of* kan òg markera den verbale funksjonen til partisippet.
- um gørvan *Fáfnismál* 42:6 *ger(v)a, gørv(a)* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. akk.), 'gjera'
 halir *um gørvan*
 [den haben Kluge /] «Männer gemacht» (von See et al. 2006:481).
 «*gøra*, eig.: «bereit machen», nähert sich in der Bedeutung oft *sköpja* und steht dann mermals mit *of*. Wahrscheinlich liegt auch hier ein altes Präfix vor (vgl. ahd.: *gigarawen*).» (Dal 1930a:71). Men: «Eine etwas andere Bedeutung Grm. 5...» (smst.).
LO: *um* kan gå tilbake på ei gammal germansk forstaving. Føre perfektum partisipp markerer det samtidig verbal funksjon.

- um vindr   *Sigrdrífumál* 13:4   *vinda* (verb, her pres. 2. sg. ind. akt.), ‘sno, dreia’,
her: ‘bli gjort innvikla’
I andre utg. *Sd.* 12:4.
þær um vindr
«man windet sie» (von See et al. 2006:570).
«Das Wort *um* ist hier die Expletivpartikel (s. Dal 1930a, 81f).» (von See et al. 2006:571).
Vinda her i abstrakt tyding, ‘bli gjort innvikla’ (Dal).
«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv. 145 6-9 und *Sd.* 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of føre* verba. «In den magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).
«Auch bei *um vindr*,.. könnte ein ursprüngliches Kompositum vorliegen, falls die Bedeutung «umwinden, einwickeln» anzusetzen ist (got. *biwindan*, ahd. *biwintan*, vgl. auch got. *uswindan*: «flechten»), was diese dunkle Stelle doch nicht sicher erkennen läßt.» (smst.).
LO: *um gir verbet ei avleidd, abstrakt tyding — ei magisk tyding?*
- um vefr   *Sigrdrífumál* 13:5   *vefja* (verb, her pres. 2. sg. ind. akt.), ‘vikla’,
her truleg ‘gjera innvikla’
I andre utg. *Sd.* 12:5.
þær um vefr
«man wickelt sie» (von See et al. 2006:570).
«Das Wort *um* ist hier die Expletivpartikel (s. Dal 1930a, 81f).» (von See et al. 2006:571).
Vefja tyder her truleg ‘gjera innvikla’ (abstrakt) (Dal).
«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv. 145 6-9 und *Sd.* 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of føre* verba. «In den magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).
LO: *um gir verbet ei avleidd, abstrakt tyding — ei magisk tyding?*
- um setr   *Sigrdrífumál* 13:6   *setja* (verb, her pres. 2. sg. ind. akt.), ‘setta’
I andre utg. *Sd.* 12:6.
þær um setr allar saman
«man setzt sie alle zusammen» (von See et al. 570).
«Das Wort *um* ist hier die Expletivpartikel (s. Dal 1930a, 81f).» (von See et al. 2006:571).
Füllwort (Kuhn 1929:58).
Setja her brukt i tydinga ‘la setta; forlika’ (Dal).
«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv. 145 6-9 und *Sd.* 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht

hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of føre* verba. «In den magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).

LO: Gotisk har varianten *gasatjan*, 'setta bort' (Christiansen 1960:341), men det høver ikkje her. Derimot høver Dals forklaring 'la setta, forlika'.

LO: *um gir verbet ei avleidd, abstrakt tyding — ei magisk tyding?*

of réð

Sigrdrífumál 14:4 *ráða* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'råda', her: 'tolka'
I andre utg. *Sd.* 13:4.

þær *of réð*

«es deutete sie» (von See et al. 2006:572); siktar til det mytiske opphavet til runene (smst.).

Ráða er her brukt i tydinga 'tyda, tolka' (Dal).

«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv.

145 6-9 und *Sd.* 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen

dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht

hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von

der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik

verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of føre* verba. «In den

magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über

den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß

erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen

des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).

LO: *of gir ei avleidd tyding av verbet — ei magisk tyding?*

of reist

Sigrdrífumál 14:5 *rísta* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'rística (runer)'
I andre utg. *Sd.* 13:5.

þær *of reist*

«es ritzte sie» (von See et al. 2006:572); siktar til det mytiske opphavet til runene (smst.).

«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv.

145 6-9 und *Sd.* 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen

dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht

hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von

der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik

verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of føre* verba. «In den

magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über

den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß

erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen

des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82).

LO: norr. *rísta*, 'rissa inn (runer)', ser ut til å vera avleidd av eit nedervd

perf.part. germansk **rista-* 'oppskåren' (*BL* 2007:885). *Of/um* kan då

markera ei avleidd tyding av verbet. Men det er meir sannsynleg at *um* skal

markera at verbet her er brukt om magi — det har ei avleidd, magisk tyding.

LO: *of markerer kanskje ei avleidd tyding av verbet — ei magisk tyding?*

um hugði

Sigrdrífumál 14:6 *hyggja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'tenka',
her: 'ersinnen', dvs. 'finna på'

I andre utg. *Sd.* 13:6.

þær *um hugði* Hroptr

«es erdachte sie Hroptr» (von See et al. 2006:572); siktar til det mytiske opphavet til runene (smst.).

Füllwort (Kuhn 1929:58); fyllord med tydinga 'erdenken' (Kuhn 1929:122).

«Ferner muß man am ehesten in diesem Zusammenhang die Stellen Háv. 145 6-9 und Sd. 12 4-6, 13 4-6 betrachten:... Diese beiden inhaltlichen dunklen und, wie es scheint, in ihre Umgebung ursprünglich nicht hineingehörenden Stellen entstammen derselben Sphäre und handeln von der Erschaffung der zauberwirkenden Runen durch Óðin.» I omtalen av slik verksemd ser det ut til å vera tradisjon å setta *of* føre verba. «In den magischen Verrichtungen haben ja die einzelnen Handlungen einen über den sichtbaren hinausragenden, «metaphysischen» Gehalt, und dies muß erst recht der Fall sein bei den für alle Magie prototypischen Handlungen des Zauber- und Runengottes.» (Dal 1930a:82). «Sprachgesichtlich... So läßt z. B. der transitive Gebrauch von *hyggja* Sd. 13 6 an ein ursprüngliches Kompositum denken von der Art wie ahd. *irhuggen*: «ersinnen».» (smst.).

LO: *um* gir verbet ei avleidd tyding — ei magisk tyding?

um boðinn *Sigrdrífumál* 21:2 *bjóða* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'by (fram), gjera tilbod'
I andre utg. *Sd.* 20:2.
alls þér er kostr *um boðinn*

«da dir die Wahl geboten ist» (von See et al. 2006:592).

LO: *um* markerer verbal form av perfektum partisipp.

of metin *Sigrdrífumál* 21:6 *meta* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. pl. nom.), 'måla, tilmåla', her: 'fastsett'
I andre utg., t.d. Bugge (1867), *Sd.* 20:6
öllum eru mein *of metin*

«alles Unheil ist zugemessen» (von See et al. 2006:592).

LO: *of* står her føre perfektum partisipp, men bruken er adjektivisk — har endringa i vestgermansk, der også adjektiva fekk eit foranstilt *ge-* smitta over i norrønt? — Det kan òg vera at *of/um* markerer ei avleidd tyding, 'fastsett'.

of hafa *Sigrdrífumál* 22:5 *hafa* (verb, inf.; *vill hafa*, fut. 1. sg. ind. akt.), 'ha'
I andre utg. *Sd.* 21:5.

ek vill öllum hafa

R har bare 'hafa', *Völs.* har 'of hafa', som i så fall vil gi: «ek vill öllum *of hafa*»

her: 'motta, dvs. følgja (råd)'. Men det er tvilsomt om 'of' stod i kvadet.

Von See et al.: *ek vill öllum hafa* (utan 'of'; von See et al. 2006:593).

«Ganz abgeblaßt ist diese emphatische Funktion an Stellen wie *Sd.*

21...» (Dal 1930a:21).

LO: *of* kan kanskje vera nytta syntaktisk empatisk.

um nemi *Sigrdrífumál* 27:6 *nema* (verb, her pres. 3. sg. konj.), 'ta, gripa, eigna til seg'
I andre utg. *Sd.* 26:6

þótt þik nótt *um nemi*

«auch wenn dich die Nacht überkommt» (von See et al. 2006:601).

Füllwort (Kuhn 1929:39); «jedoch kann *um* hier potential sein» (Kuhn

1929:39). Verbet er her nytta i ei avleidd tyding som kan gå tilbake på gamal prefiksdanning (Kuhn smst.).

«Das Füllwort steht 5 mal vor Hilfsverben, die ursprünglich Präfix hatten,...»

nemner *biðja*, *nema* og *vinna* (Kuhn 1929:37).

«Hilfsverben *biðja*, *nema* und *vinna*, die ursprünglich Präfix hatte,...» (Kuhn 1929:43).

LO: Kuhn innfører begrepet 'potensial *of*' ved handlingar som ikkje er

utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske

verknaden av den trykksvake forstavinga *ga-* i gotisk og vestgermansk

(Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon.

Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane

som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna 'potensial *of* og 'ekspletiv partikkel' som eitt og same fenomen.

LO: *um* er her brukt føre eit verb som kunne ha trykksvak forstaving i eldre germansk.

- of risin   *Sigrdrífumál* 38:6   *rísa* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. pl. nom.), 'stå opp'
I andre utg. *Sd.* 37:6.
rømm eru róg of rísin
«gewaltige Streitigkeiten sind aufgekommen» (von See et al. 2006:616).
LO: kanskje *of/um* markerer at verbet *rísa* her har eit avleidd innhald, brukt om noko som er skjebnebestemt? — Men jf. òg got. *urrisan*, 'stå opp' (*BL* 2007:874).
LO: *um* markerer perfektum partisipp — og kanskje ei avleidd tyding, om noko skjebnebestemt?

Brot af Sigurðarkviðu

5 døme

- um lystir   *Brot* 4:6   *lystr* (adj., her m. pl. nom.), 'lysten'
meins um lystir
«Schadenslüstern» (von See et al. 2009:158).
«Füllwort *um* am Stellen wie dieser s. Kuhn (1929, 12f [§ 3]).» (von See et al. 2009:161).
Füllwort (Kuhn 1929:13).
Adjektiv med trykksvak forstaving i eldre germansk (Kuhn 1929:31).
Adj. *lystr* < subst. *lyst* f, 'lyst' (Dal 1930a?); jf. **ga-lusti-*; fast uttrykk iflg. Dal (Dal 1930b:181).
LO: Kuhn (1929) og Dal (1930a; b) oppfattar *um lystir* som adjektiv, Finnur Jónsson (*Lex.Poet.* 1931:386) som pef.part. av verbet *lysta*; i praksis det same: verbalabstrakt brukt adjektivisk.
LO: *um* står her føre eit adjektiv som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.
- um leggja   *Brot* 4:8   *leggja* (verb, inf.; *mætti um leggja*, 1.kond. 3. pl. konj.),
'legga', her: 'gå til åtak på'
hendr um leggja —
[an den tapferen Mann] «Hand zu legen» (von See et al. 2009:158).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Dal om temporal bisetning i optativ, innleidd med *áðr*: «Der Optativ steht, wo die Nebensatzhandlung dem Hauptsatzinhalt nichts Neues von erzählerischem Gewicht hinzufügt,.. oder auch wo der Sinn des Aussagegefüges ist, daß vor Ablauf der Hauptsatzhandlung die Nebensatzhandlung noch nicht stattfindet oder stattfinden kann.» (Dal 1930a:39). Spesielt om *Gðr. II* 6: «...der Nebensatz ein für die Geschehnisfolge sogar entscheidendes neue Moment hinzubringt, und sollte man den Indikativ erwarten... Erstens soll gesagt werden, daß es lange Zeit wegen Schwanken und Unentschlossenheit *nicht* zur Stellung der Fragen kommen konnte, kann, daß Guðrún es schließlich doch wirklich über sich gewann. Das erste Moment wird durch den Optativ ausgedrückt, das zweite durch *of*.» Bisetninga bringer inn eit nytt og avgjerande moment. Då skal ein venta at setninga held fram i indikativ, men optativ får fram *uvissa* mens *um framhevar gjennomføringa* (Dal 1930a:41f). Dal skreiv at det same syntaktiske trekket har me i *Brot* 4.
LO: *um leggja* kan ha same tyding som ght. *belegen*, 'legga på (noko)' (Kluge/Seebold 2002:107). Endå meir persist er ei tolking 'gå til åtak på'.
LO: *um* kan her markera ei avleidd tyding av verbet, jf. ght. *belegen*, eller kanskje heller 'gå til åtak på'. *Um* kan òg ha syntaktisk verknad (i optativ).

- of kvað *Brot 5:4* *kveða* (st.verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'seia'
i andre utgåver *Brot 6:4*
alls fyrst *um kvað*
«zuallerst sagte:» (von See et al. 2009:163).
Von See et al. samanliknar med bl.a. *Prk. 2:2* osb.
Füllwort (Kuhn 1929:48).
«Auch bei *kveða* tritt *of* in formelhaften Verbindungen auf... Dies läßt jedenfalls die Vermutung aufkommen, daß das Verb einmal mit einer perfektive oder resultativen Bedeutung verleihenden Vorsilbe verbunden werden konnte.» (Dal 1930a:73).
«En annen gruppe formler kaller jeg 'taleformler' siden de er relatert til direkte tale, enten ved å forberede direkte tale i fortellende tekst, eller ved å innlede en replikk... Den andre formelen (*ok hann þat orða / alls fyrst um kvað*) er bare å finne i tre eddadikt, men den har samme funksjon som *þá kvað þat*-formelen: å forberede direkte tale inne i en fortelling.» (Thorvaldsen 2008:153f).
L.O.: Sjå òg *karl orð um kvað* (*Hym. 32:5*) og *orð viðr um kvað* (*Sg. 51:4*), dei liknar òg på *Prk. 2:2* osb.; *Brot 5:4*; *Od. 3:10*, som Dal antok var eit fast uttrykk som gjekk tilbake på gammal prefiksdanning, og som Thorvaldsen oppfattar som taleformel som førebudde overgang frå referat til direkte tale. Alle markerer at direkte tale bryt den refererande framstillinga, og fungerer slik ingressivt. — Derimot kjem vendinga *flest orð of kvað* langt inne i partiet med direkte tale i *Od. 15:4* — Jf. òg *orð um fann* (*Prk. 26:3*; *28:3*).
LO: *um kvað* markerer kanskje overgangen frå referat til direkte tale (og dermed ingressiv), slik det òg gjer i *Hym. 32:5*; *Prk. 2:2* osb.; *Sg. 51:4*; *Od. 3:10* (men annleis i *Od. 15:4*).
- of viðá *Brot 11:8* *viða* (verb, inf.; *munu of viðá*, fut. 3. pl. ind. akt.),
'gjera av med'
Hos Kuhn *Brot 5:8*.
of viðá eiðar
Muno vigská / *of viðá eiðar*, «die Eide werden die Kampfeifrigen zu Fall bringen!» (von See et al. 2009:171).
Füllwort (Kuhn 1929).
«*Of viðá* geht demnach zurück auf ein Kompositum mit der Bedeutung: «erschüttern, zum Falle bringen.»» (Dal 1930a:71, ho samanlikna med andre verb som hadde ei liknande avleidd tyding '...til døde'.)
LO: jf. *Ls. 57:6*; *Prk. 10:6*; *Alv. 35:6*; *HHv. 39:6*; *Fm. 23:3*; *36:8*; *Gðr. II 7:6*; *Ghv. 2:8*; *Hm. 3:4*; *19:8*.
LO: *of* har her emfatisk verknad (eidsbrotet blei fatalt), og ser ut til å gi verbet tydinga 'drepa'.
- of lét *Brot 19:1* *láta* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'lata', her: 'la ligga'
Benvõnd *of lét*
«Die Wunden-Gerte (Schwerte) ließ,» (von See et al. 2009:188). 'Benvõndr' er sverdkenning.
Füllwort (Kuhn 1929:48).
Emfatisk verknad: «Mit dieser die gewöhnlichen Maße überschreitenden Handlung ist der Gipfelpunkt der Erzählung erreicht.» (Dal 1930a:12).
LO: Verbet har her tydinga 'la ligga', ikkje langt frå tysk *belassen*, 'forbli, la vera som det er', eller som læraren skriv på tavla: 'la stå'.
LO: *of* har her emfatisk verknad. Kanskje gir det òg ei tyding som tysk *belassen*, 'la ligga'.

- um beðit *Guðrúnarkviða I 3:8* *bíða* (verb, her perf.part.; plperf. sup. ind.), 'bia, venta';
her: 'halda út'
um beðit hafði
«sie erlitten hatte» (von See et al. 2009:227).
Füllwort (Kuhn 1929:47).
Verbet er brukt i same tyding som got. *gabeidan* (Dal 1930a:67); jf. got. *gabeidan* (Dal 1930b:180). «Das Verbum ist perfektiviert und durch Perfektivierung transitiviert... Die Bedeutung des Kompositum ist «zuendewarten».» (Dal 1930a:67). Dal viste til den gotiske Bibelen, der det bl.a. står *all gabeidip* (1.Kor. 13:7), som vel betyr 'alt held han ut' — presist same meining som i denne verselinja.
LO: Alt dette måtte ho halda ut, står det om Guðrún i denne strofa. *Um-bíða* tyder det same som got. *gabeidan* 'lida, tåla' (jf. *BL* 2007:88).
LO: um gir her verbet presist same tyding som gotisk gabeidan, 'tåla, halda ut', uttrykt med trykksvak forstaving. Samtidig er verbforma perfektum partisipp, med verbal funksjon.
- of lék *Guðrúnarkviða I 7:4* *leika* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'leika, spela, svinga seg'
her: 'forráða'
vindr of lék
«þau á vági / vindr of lék»... «ihnen spielte auf den wogenden Meer der Wind übel mit» (von See et al. 2009:234).
«Dieses Verb bedeutet wörtlich «spielen» und wird hier i.S.v. «übel mitspielen; überlisten, betrügen» auf die vernichtende Wirkung von Naturgewalten bezogen, ebenso in HHv. 38: *ef hann sær um lék* «Wenn ihm das Meer übel mitspiele»...» (von See et al. 2009:234).
Füllwort (Kuhn 1929:40).
Her er verbet kanskje brukt i ei tyding som kan gå tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39f).
«Eine Entsprechung des ags. *forlácán*: «betrügen, verraten» («hie séo wyrd forleolc») wird vorliegen» (Dal 1930a:70).
LO: Overført tyding av verbet: 'svika, forråða'; jf. ags. *forlácán*.
LO: of gir ei avleidd tyding av verbet, jf. ags. forlácán, 'svika, forråða'.
- um beið *Guðrúnarkviða I 8:5* *bíða* (verb, her pret. 1. sg. ind. akt.), 'bia, venta';
her: 'halda út'
þat ek allt um beið
«All das erlitt ich» (von See et al. 2009:234).
Füllwort; verbet er her kanskje nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39f).
Verbet er brukt i same tyding som got. *gabeidan* (Dal 1930a:67); jf. got. *gabeidan* (Dal 1930b:180). «Das Verbum ist perfektiviert und durch Perfektivierung transitiviert... Die Bedeutung des Kompositum ist «zuendewarten».» (Dal 1930a:67). Dal viste til den gotiske Bibelen, der det bl.a. står *all gabeidip* (1.Kor. 13:7), som vel betyr 'alt held han ut' — presist same meining som i denne verselinja.
LO: Alt dette måtte eg halda ut, seier Guðrún i denne strofa. *Um-bíða* tyder det same som got. *gabeidan* 'lida, tåla' (jf. *BL* 2007:88).
LO: um gir her verbet presist same tyding som gotisk gabeidan, 'tåla, halda ut', uttrykt med trykksvak forstaving.
- um unnuð *Guðrúnarkviða I 21:3* *vinna* (verb, her pret. 2. pl. ind. akt.), 'arbeida'
sem ér um unnuð
«wie ihr es tatet» (von See et al. 2009:255).
«In dieser Langzeile ist *um* sicher als die Expletivpartikel aufzufassen...», viser til både Kuhn og Dal (von See et al. 2009:258).

«Das es hier jedoch offensichtlich um *gebrochene* Eide geht,.. die Giúkungen hätten die Eide gebrochen: «so richtet ihr (euer) land zu grunde, wie ihr die geschworene eide gehalten habt; d.h. dadurch dass ihr sie nicht gehalten habt» (Lüning, s. Die Edda 1859,..).» (von See et al. 2009:259). Füllwort (Kuhn 1929: 35; 43; 49); potensial *of* (Kuhn 1929:123). «Das Füllwort steht 5 mal vor Hilfsverben, die ursprünglich Präfix hatten,..», *biðja*, *nema* og *vinna* er nemnde; jf. ght. *giwinnan* (Kuhn 1929:37). «Hilfsverben *biðja*, *nema* und *vinna*, die ursprünglich Präfix hatte,..» (Kuhn 1929:43). «Ekspletiv partikkel» (Dal 1930a:66f; 84). Verknaden er her resultativ; jf. ght. *gi-winnan*; fast uttrykk? (Dal 1930b:181; 207f). «Wo dieses Verb resultative Bedeutung hat, geht es auf ein altes *ga*-Kompositum zurück (vgl. ahd. *giwinnan*, nhd. *gewinnen*);..» (Dal 1930b:208). Langlinja *sem ér um unnuð / eiða svarða* viser til *eit fullført faktum*: ved at [Gjukesønene] braut eiden dei hadde sverja, hadde dei samtidig øydelagt landet — *ugjerninga er utført*, og kan ikkje gjerast om. Dette er ikkje *potensial*, men *perfektiv* bruk av verbet (Dal 1930b:208). LO: her er verbet *perfektivt*, Gudrun snakkar om kva dei *har gjort*, sviket dei *har utført*. Då er verknaden av forstavinga ikkje potensial, men *perfektiv*. Modus er dessutan indikativ. Kuhns «potensiale *of*» er ikkje aktuelt. LO: jf. ght. *giwinnan* (800-t.), mht. *gewinnen*, ty. *gewinnen*. «...*gewinnen* ist also 'durch Mühe erreichen'.» (Kluge/Seebold 2002:356).
LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.

- um njóta *Guðrúnarkviða I 21:6 njóta* (verb, inf.; *mana um njóta*, fut. 2. sg. ind. akt.; 'nyta' gulls *um njóta*
«das Gold genießen» (von See et al. 2009:255).
Handschriftet har *mana... um njóta*. Det er truleg skrivefeil, det rette ser ut til å vera *mana...*; *man* kan nyttast i staden for *mant* i 2.sg. av det preteropresentiske verbet *munu*, her med etterhengd nekting *-a* (von See et al. 2009:259).
Gudrun kopla Gunnars eidsbrot til hans forventade framtidige undergang (von See et al. 2009:260).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Of/um brukt i negerande setning ved ein avgjerande augneblink (Dal 1930a:20f), når verbalhandlinga inntreffer eller lykkast (Dal 1930a:51).
LO: jf. ght. *giniozan* (700-t.), mht. *genießen*, ty. *genießen* (Kluge/Seebold 2002:346), 'nyta'. Må vera ei avleidd tyding av eldre germansk **neut-a*.
LO: *um* kan her markera ei avleidd tyding av verbet, som ght. *giniozan*. Samtidig kan *of/um* ha syntaktisk verknad, brukt ved ein avgjerande augneblink når handlinga (ikkje) inntreffer eller (mis)lykkast. Emfatisk.
- um beiddi *Guðrúnarkviða I 23:6 beiða* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'be om, krevja, ønska'; her: 'tvinga ein til noko, oppná ved tvang'
gráts um beiddi
«zum Weinen brachte» (von See et al. 2009:263).
Resultativt, ei eineståande hending (Dal 1930a:9).
LO: Strofa fortel at gráten til Guðrún blei forløyst ved at den blei *tvingd fram*.
Um beiða svarar då til gotisk *gabaidjan* 'durch Zwang dahingebbracht' (Streitberg 1891:100).
LO: *um* er brukt resultativt og markerer at hendinga er eineståande, og *um-beiða* svarar til gotisk *gabaidjan*.
- of borinn *Guðrúnarkviða I 25:5 bera* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'føda'
of borinn Buðla
«der dem Buðli geborene» (von See et al. 2009:268).
Füllwort (Kuhn 1929:36).

Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of* auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga-* zurückgehen.» (Dal 1930a:67).

LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektivierende Präfigierung zu g. **ber-a-* 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). I vestgermansk var det eit skilje mellom *beran* 'bera' og *giberan* 'føda'. 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *båren fram*, beringa er *fullført*. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (BL 2007:156).

LO: *of gir ei avleidd tyding av verbet, 'føda', som alltid blei markert med trykksvak forstaving. Samtidig er verbforma perfektum partisipp (i adjektivisk funksjon).*

um leit *Guðrúnarkviða I 27:7 líta* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'sjå'
er hon sár *um leit*

«als sie blickte auf die Wunden» (von See et al. 2009:274).

Füllwort; verbet brukt i ei avleidd tyding (som ty. *erblicken* < ty. *blicken*) som kan gå tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39).

Punktuel, jf. got. *ga-*, avgjerande vending markert (Dal 1930a:15f).

LO: *um gir ei avleidd tyding av verbet, 'få auge på, oppnå å sjå', kjend frå eldre germansk.*

Sigurðarkviða in skamma

14 døme (13 samt ein repetisjon)

um ætti *Sg. 3:7 eiga* (verb, her pret. 3. sg. konj.), 'eiga, ha, vera gift med'
hann *um ætti*

«hann um ætti / ef hann eiga knætti... Er hättte sie [zur Frau] besessen, wenn er [sie] zu besitzen vermocht hätte» (von See et al. 2009:321).

LO: *Um-eiga* tyder her 'gjera til sin' og svarar til gotisk *gaáiginōn* 'in Besitz nehmen' (Streitberg 1906:327).

LO: *um-eiga har her same meining som gotisk ga-áiginōn.*

um fylld *Sg. 8:2 fylla* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), 'fylla',
her: 'bli oppfylt'
ills *um fylld*

«von Bosheit erfüllt» (von See et al. 2009:332).

Füllwort (Kuhn 1929:48).

Dal viser til at same vending er nytta av Bragi (*Ragnarsdrápa* 8), i Orvar-Odds dødskvad 7 og i Svarfd. Str. 11 (*Skj. IIB s. 221*). «Man vergleiche das perfektivierende *ga-* in got. *ahmins weihis gafulljada*: «er soll erfüllt werden» (Luc. 1, 15)» (Dal 1930a:73) [dvs. 'vera fylt av'; LO].

LO: Her må meininga vera 'fylt heilt opp, bli stappfull', som i got. *gafulljan* — til forskjell frå got. *fulljan*, 'halda på med å fylla opp' (Streitberg 1891:97). Jf. òg ty. *erfüllen*, 'oppfylla, bli verkeleg'.

LO: *um-fylla må tolkast som 'heilt oppfylt, smekkfull'; Bragi nytta det same verbet, med forstavinga um, og det svarar til gotisk gafulljan. Samtidig er verbforma perfektum partisipp (i adjektivisk funksjon).*

um láta *Sg. 10:4 láta* (verb, inf.; *skalt um láta*, fut. 2. sg. ind. akt.), 'lata',
her: 'mista'
gerst *um láta*

«gänzlich verlieren» (von See et al. 2009:336).

Füllwort (Kuhn 1929:35).

Of/um brukt i ei positiv vending ved ein avgjerande augneblink når verbalhandlinga inntreffer eller lykkast (Dal 1930a:20f; jf. òg Dal 1930a:51).

LO: 'mista' oppfattar eg som ei avleidd tyding av verbet *láta*, ei tyding som ikkje ligg langt frå tysk *entlassen*, 'gi frå seg'.

LO: ingressiv og resultativ bruk av *um* — kanskje *of/um* markerer ei avleidd tyding av verbet.

- um borinn Sg. 15:3 *bera* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), 'føda'
um borin Buðla
«die Buðli geborene» (von See et al. 2009:346).
Gjentas i Sg. 56:9: *um borin* Buðla
«der dem Buðli geborene» (von See et al. 2009:446).
Füllwort (Kuhn 1929:36, om begge verselinjene).
Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of* auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga-* zurückgehen.» (Dal 1930a:67).
LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektivierende Präfigierung zu g. **ber-a-* 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). I vestgermansk var det eit skilje mellom *beran* 'bera' og *giberan* 'føda'. 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *båren fram*, beringa er *fullført*. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (BL 2007:156).
LO: *um* gir ei avleidd tyding av verbet, 'føda', som alltid hadde trykksvak forstaving. Verbforma er perfektum partisipp (i adjektivisk funksjon).
- um dólgr Sg. 23:1 *dólgr* (subst. m. sg. nom.), 'fiende'
hné hans *um dólgr*
«Sein Feind fiel» (von See et al. 2009:359).
«Die Form *um* vor dem Substantiv *dólgr* ist die Expletivpartikel» (von See et al. 2009:359).
Füllwort (Kuhn 1929:13; 19).
Substantiv (maskulin sosiativdanning) med trykksvak forstaving i eldre germansk (Kuhn 1929:27).
LO: *um-* føre eit substantiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.
- um deila Sg. 37:4 *deila* (verb, her inf.; *lézt um deila*, fut. 1. sg. ind. refl.), 'dela'
I andre utg. Sg. 36:4.
hōfn um deila (i R står det: *hōfnom deila*)
Det rår usemje mellom forskarane om den rette lesemåten skal vera *hōfnom deila* (med *hōfn* i dativ) eller *hōfn um deila*; sjå f.eks. Bugge 1867:253n; von See et al. 2009:400.
«*hōfn* <*um*> *deila*... Besitz aufzuteilen» (von See et al. 2009:400).
«Deshalb fassen mehrere Herausgeber den Dat.Pl. *hōfnom* als Fehlschreibung anstelle von *hōfn* («Besitztum») und die Expletivpartikel *um* (oder *of*,...). Einige ältere Herausgeber hingegen behalten den Dat. *hōfnom* bei. Das Verb *deila* («teilen») wird auch mit einer Beschreibung des 'Geteilten' im Dativ konstruiert (vgl. *deila meidmóm* «Klenodie verteilen», Str. 46⁴). Deshalb könnte hier von einer Wechsel in der syntaktischen Konstruktion ausgegangen werden: *deila* wäre erst mit dem Dat. (*hōfnom*), dann mit dem Akk. konstruiert (*gull, iarðir, (h)lut*), und der Nebensatz *at... fiár* wäre zu übersetzen: «daß er weder die Besitztümer aufteilen würde (*hōfnom deila*), / noch Gold (*gull*, Akk.) oder Land / ... / und keinen Anteil / des [mir] bestimmten Vermögens» (vgl. Norrœn fornkvæði 1867, 253 Anm. zu Sg. 36⁴;...» (von See et al. 2009:401).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
Dal trudde ikkje det var ekspletiv partikkel i dette verset, men heldt seg til Bugges korreksjon, *af hōfnum deila* (Dal 1930a:33f).
LO: Same kva den rette lesemåten er, høver ei tolking *um deila* 'oppdela, dela ifrå', omtrent som got. *afdáiljan* 'abteilen, abgeben' (Streitberg 1906:319). Det er snakk om å *oppná* noko.

- um líkr Sg. 39:6 **LO: Her høver ei tolking ‘oppdela (for å oppná noko)’, jf. got. *afdáiljan*.**
líkr (adj., her m. sg. nom.), ‘lik’ (< *glíkr*)
 Utelate i *Eddukvæði II*, gjengitt som Sg. 39:6 hos Bugge 1867:254, von See et al. 2009:392 m.fl.
yðr um líkr
 «euch gleich» (von See et al. 2009:392).
 «Die Form *um* vor dem Adjektiv *líkr* ist eine Expletivpartikel» (von See et al. 2009:398, viser til Kuhn 1929 og Dal 1930a).
 Füllwort (Kuhn 1929:48).
 Adjektiv med trykksvak forstaving i eldre germansk, jf. got. *galeiks*, ags. *gelīc*, gs. *gilīk*, ght. *gelīhh* (Kuhn 1929:31); norr. *glíkr* (Isl.Hom. 1972:ix).
 Jf. got. *galeiks* (Dal 1930b:180).
 LO: jf. også ty. *gleich*.
- um lagði Sg. 42:4 **LO: *um* føre eit adjektiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.**
leggja (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘legga’, her: ‘halda fast’
hendr um lagði
 «ok um háls kona / hendr um lagði... und um den Hals der Frau / legte er die Arme» (von See et al. 2009:414).
 «Auch bei *leggja* macht *of* den Eindruck, innerhalb eines bestimmten rhythmischen Gefüges erhalten worden zu sein an Stellen wie Vkv. 24 4 und 34 8... und Od. 2 8... Sg. 42 4... diese letzten Stellen müssen vielleicht eher aufgefaßt werden als bewußte Nachahmung von Älteren Ausdrücken (zu dem Gebrauch vgl. got. *galagjan* mit perfektiver Bedeutung).» (Dal 1930a: 74).
 LO: *um leggja* har omtrent same tyding som ght. *belegen*, ‘legga på (noko)’ (Kluge/Seebold 2002:107). Best passar her ei tyding ‘halda fast’.
LO: *um* kan markera ei avleidd tyding, ‘legga (noko) på (for å) halda fast’.
- of komsk Sg. 45:7 *koma* (verb, her pret.3. sg. refl.), ‘komma’
hon krøng of komsk
 «Mißraten gelangte sie» (von See et al. 2009:419).
 Füllwort (Kuhn 1929:41).
 Verbet *koma* har her kanskje tydinga ‘gelangen’ (Kuhn 1929:41), dvs. ‘ná målet’.
 «Das Bedeutungsmoment des Erreichens und Gelingens, das *of* zu *koma* attrahiert hat, tritt noch intensiver hervor in der Reflexivform *komask*,.. So Sg. 45» (Dal 1930a:12).
 LO: Eg oppfattar utsagnet som ein påstand om at ho (Brynhild) alt frå fødselen var fylt av skadeverk, at heile ho alltid hadde vore sånn.
LO: *of* forsterkar innhaldet i verbet *koma* og kan ha ei avleidd tyding, ‘ná målet’. Ei anna og kanskje betre tolking er ‘heilt full av skadeverk’.
- um hroðit Sg. 49:6 *hrjóða* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. sg. nom.), ‘farga raudt’
um hroðit sigli
 «einen [gold]verzierten Schmuck» (von See et al. 2009:428).
 «Das Part.Prät. *hroðinn* an dieser Stelle... mit der Bedeutung «bedecken» gestellt,..» (von See et al. 2009:430). Von See et al. samanliknar med *Beowulf*, der det står *gehroden golde*, «mit Gold geschmückt» (smst.).
 Füllwort (Kuhn 1929:47).
 LO: *Hrjóða* har her ei avleidd tyding: ‘dekka til’. Verbforma er perfektum partisipp.
LO: *um* gir her kanskje ei avleidd tyding av verbet. Verbforma er perfektum partisipp (i adjektivisk funksjon).
- um kvað Sg. 51:4 *kveða* (st.v., her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘seia’
orð viðr um kvað
 «ein Wort dazu sagte:» (von See et al. 2009:435).

«Auch bei *kveða* tritt *of* in formelhaften Verbindungen auf... Dies läßt jedenfalls die Vermutung aufkommen, daß das Verb einmal mit einer perfektive oder resultative Bedeutung verleihenden Vorsilbe verbunden werden konnte.» (Dal 1930a:73).

«En annen gruppe formler kaller jeg 'taleformler' siden de er relatert til direkte tale, enten ved å forberede direkte tale i fortellende tekst, eller ved å innlede en replikk... Den andre formelen (*ok hann þat orða / alls fyrst um kvað*) er bare å finne i tre eddadikt, men den har samme funksjon som *þá kvað þat*-formelen: å forberede direkte tale inne i en fortelling.» (Thorvaldsen 2008:153f).

L.O.: Vendinga liknar på *Prk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Od.* 3:10, som Dal antok var eit fast uttrykk som gjekk tilbake på gammal prefiksdanning, og som Thorvaldsen oppfattar som taleformel som førebudde overgang frå referat til direkte tale. Omtrent på same måte fungerer også *karl orð um kvað* (*Hym.* 32:5). Alle markerer at direkte tale bryt den refererande framstillinga, og fungerer slik ingressivt. — Derimot kjem vendinga *flest orð of kvað* langt inne i partiet med direkte tale i *Od.* 15:4 — Jf. òg *orð um fann* (*Prk.* 26:3; 28:3).

LO: *um kvað* markerer kanskje overgangen frå referat til direkte tale (og dermed ingressiv), slik det òg gjer i *Hym.* 32:5; *Prk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Od.* 3:10 (men annleis i *Od.* 15:4).

of borinn

Sg. 56:9 *bera* (verb, her perf.part.), 'føda'

of borinn Buðla

«der dem Buðli geborene» (von See et al. 2009:446).

Füllwort (Kuhn 1929:36).

Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of* auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga*- zurückgehen.» (Dal 1930a:67).

LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektivierende Präfigierung zu g. *ber-a- 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). I vestgermansk var det eit skilje mellom *beran* 'bera' og *giberan* 'føda'. 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *båren fram*, beringa er *fullført*. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (*BL* 2007:156).

LO: *of gir ei avleidd tyding av verbet, 'føda', som alltid hadde trykklett forstaving. Verbforma er perfektum partisipp (i adjektivisk funksjon).*

um sköp

Sg. 58:9 *sköp* (subst., n.pl.; her nom.), 'skjebne, lagnad'

ef okkr góð um sköp

«wenn uns beiden ein gutes Schicksal» (von See et al. 2009:450).

«Die Form *um* ist hier die Expletivpartikel» (von See et al. 2009:451, viser til Dal og Kuhn).

Füllwort (Kuhn 1929:30).

Substantiv (verbalabstrakt) med trykksvak forstaving i eldre germansk, jf. ags. *gescapu*, gs. *giskapu* (Kuhn 1929:30).

Jf. as. *giskapu* n.pl., ags. *gesceap* (Dal 1930b:180).

LO: *um- føre eit substantiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.*

um líkan

Sg. 61:8 *líkr* (adj., her m. sg. akk.), 'lik' (< *glíkr*)

oss um líkan

«unseren ähnlich!» (vo See et al. 2009:456).

«Die Buchstabenfolge *os vm* in der Langzeile *epa ętti hon hvg os vm líkan*... läßt sich als Schreibweise für *oss um* auffassen: *oss* = Dat.Pl. von *vér* «wir», *um* = Expletivpartikel vor dem Adjektiv *líkan* (vgl. Kuhn 1929, 31 [§15.d.1.] u.Anm. 1; Dal 1930a, 6, 77)... Für die Aussage der Langzeile ergibt sich kein Unterschied, wenn man mit mehreren älteren Herausgebern die

Buchstabenfolge *os vm* als *ossom* (Poss.pron. «unseren») liest...» (von See et al. 2009:459).

Füllwort (Kuhn 1929:31).

Adjektiv med trykksvak forstaving i eldre germansk, jf. got. *galeiks*, ags. *gelīc*, gs. *gilīk*, ght. *gelīhh* (Kuhn 1929:31); norr. *glíkr* (Isl.Hom. 1872:ix).

Jf. got. *galeiks* (Dal 1930b:180).

LO: jf. moderne ty. *gleich*

LO: *um*-føre eit adjektiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.

Helreið Brynhildar

2 døme

um glatat *Helreið Brynh. 4:6 glata* (verb, her perf.part.; sup. ind.), ‘øydelegga’
um glatat þǫrnum
[Du hast Giúkis /] «Kinder vernichtet» (von See et al. 2009:527).
Füllwort (Kuhn 1929:47).
L.O.: Kan *um* her ha ein verknad som kan samanliknast med *um bíta* (*HHv.* 39:6), *um dagaðr* (*Alv.* 35:6); *um fallask* (*Prk.* 10:6), *um fara* (*Ls.* 57:6; *Fm.* 23:3), *of hǫggva* (*Gðr. II* 7:5), *of rjúfa* (*Vm.* 52:6; *Grm.* 4:6), *of synja* (*Fm.* 36:8), *um treðja* (*Ghv.* 2:8; *Hm.* 3:4; 19:8), *of viðá* (*Brot* 11:8), der *um* i alle tilfella gav verba den avleidda tydinga ‘bli drepen’, ‘dø’ eller ‘bli til inkjes’.

LO: *um* gir kanskje verbet den avleidda tydinga ‘forårsaka undergang’.

Verbforma er perfektum partisipp.

um borinn *Helreið Brynh. 12:4 bera* (verb, her perf.part. i adjektivisk funksjon: *um borinn*, ‘samfødde’, adj. 3. m. sg. konj.), ‘føda’, her: ‘(av) same mor; søsken’
um borinn væri
«geboren wäre» (von See et al. 2009:558).
Füllwort (Kuhn 1929:47).

Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of* auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*.; es wird hier stets auf ein früheres *ga*- zurückgehen.» (Dal 1930a:67).

LO: *um-borinn* betyr her ‘fødde av same mor; søsken’ (L.O.). Det har presis same tyding som norr. adj. *samborinn*. Merk òg at den germanske forstavinga *ga-/ge-/gi-* føre substantiv og adjektiv hadde tydinga ‘sam-’, nett som i denne verselinja. *Um borinn* bør her oppfattast som (verbalabstrakt) adjektiv. For øvrig er ‘føda’ ei avleidd tyding av verbet *bera*, det blei alltid markert med trykksvak forstaving..

LO: *um* gir ei avleidd tyding av verbet, ‘føda’. Verbforma er perfektum partisipp. Kan like gjerne oppfattast som adjektiv, der forstavinga *um-* har tydinga ‘sam-’.

Guðrúnarkviða II

6 døme

of vanið *Guðrúnarkviða II 4:7 venja* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. pl. nom.), ‘venja’,
her: ‘bli tvingde til’
ok of vanið vási
«obwohl Mühsal gewohnt» (von See et al. 2009:634).
Füllwort (Kuhn 1929:49); poetisk fyllord (Kuhn 1929:119).
LO: jf. ght. *giwennen* (700-t.), mht. *gewenen*, ty. *gewöhnen* (Kluge/Seebold 2002:356), ‘venja ein til noko, bli vande til’. Her endå sterkare: bli tvingde til.
LO: *of* gir ei avleidd tyding av verbet, jf. ght. *giwennen*. Føre perfektum partisipp markerer det dessutan verbal funksjon.

of frægak *Guðrúnarkviða II 6:3 fregna* (verb, her pret. 1. sg. konj.), ‘spørta om, frita’
áðr ek of frægak
«ehe ich fragte»
Füllwort (Kuhn 1929:45), potensial *of* (Kuhn 1929:122).

Her st ur hovudsetninga i indikativ med temporal bisetning i optativ, innleidd med * dr*. Dal skreiv om slike setningar, og om *G r. II 6* spesielt: «Der Optativ steht, wo die Nebensatzhandlung dem Hauptsatzinhalt nichts Neues von erz hlerischem Gewicht hinzufügt,.. oder auch wo der Sinn des Aussagegef ges ist, daß vor Ablauf der Hauptsatzhandlung die Nebensatzhandlung noch nicht stattfindet oder stattfinden kann.» (Dal 1930a:39). S  om *G r. II 6*: «...der Nebensatz ein für die Geschehnisfolge sogar entscheidendes neue Moment hinzubringt, und sollte man den Indikativ erwarten... Erstens soll gesagt werden, daß es lange Zeit wegen Schwanken und Unentschlossenheit *nicht* zur Stellung der Fragen kommen konnte, kann, daß Gu r n es schließlich doch wirklich über sich gewann. Das erste Moment wird durch den Optativ ausgedrückt, das zweite durch *of*.» Bisetninga bringer inn eit nytt og avgjerande moment. D  skal ein venta at setninga held fram i indikativ, men optativ f r fram *uvissa* mens *um* framhevar *gjennomføringa* (Dal 1930a:41f)..

LO: Kuhn innfører begrepet ‘potensial *of*’ ved handlingar som ikkje er utførte, bare *tenkt* utført. Han fører dette tilbake til den syntaktiske verknaden av den trykksvake forstavinga *ga-* i gotisk og vestgermansk (Kuhn 1929:123), same forstaving som også markerte perfektiv funksjon. Spørsmålet er om det er rett å skilja skarpt mellom desse to funksjonane av ei og same forstaving, slik Kuhn gjer. Dersom ein ser på dei to funksjonane som to sider av eitt og same fenomen, må ein rekna ‘potensial *of* og ‘ekspletiv partikkel’ som eitt og same fenomen.

LO: Her er *fregna* brukt i grunntydinga ‘spørja’. Dersom Dal har rett, har *of* her syntaktisk funksjon, i optativ.

LO: *of* kan her ha syntaktisk funksjon (i optativ.)

of h ggvinn *Gu r narkvi a II 7:5 h ggva* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), ‘hogga’ ligg *of h ggvinn*

«Es liegt erschlagen» (von See et al. 2009:643).

Of/um markerer ei fullført handling som fører til varig resultat som ikkje kan gjerast om (Dal 1930).

«Auch die rein perfektivierende Bedeutung der Partikel spielt hier herein: nachdem die im Partizipium ausgesagte Verbalhandlung vollendet ist, tritt der im (durativen) Verbum finitum bezeichnete Zustand ein.» (Dal 1930a:28).

LO: jf. ght. *bihouwen* (700-t.; Kluge/Seebold 2002:396). Knut Ødegård omset *of h ggvin* med ‘nedhoggen’, som blir ei avleidd tyding av ‘hogga’ (Ødegård 2016:139).

L.O.: Eg trur tydinga her skal vera ‘hogga ned, gi banesår; drepa’. Jf. korleis *um-* føre verbet gir tydinga ‘drepa’ ved *um b ta* (*HHv.* 39:6), *um fara* (*Ls.* 57:6; *Fm.* 23:3), *of rj fa* (*Vm.* 52:6; *Grm.* 4:6), *of synja* (*Fm.* 36:8), *um tre ja* (*Ghv.* 2:8; *Hm.* 3:4; *Hm.* 19:8), *of vi a* (*Brot* 11:8); alle stader blir tydinga ‘bli drepen’, ‘d ’. Jamfør  g *um fallask* (*Prk.* 10:6), *um daga r* (*Alv.* 35:6), *um standa* (*Vsp.* 53:6) og *um glata* (*Hlr.* 4:6). Kanskje *of/um* føre desse verba gjorde at dei ikkje bare betydde ‘skada’, men ‘bli drepen; d ; bli til inkjes’?

LO: *of* kan gi ei avleidd tyding av verbet, ‘bli drepen’. Verbforma er perfektum partisipp.

of gefinn *Gu r narkvi a II 7:8 gefa* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), ‘gi’ *of gefinn* ulfum

«den W lfen gegeben» (von See et al. 2009:643).

Füllwort (Kuhn 1929:47).

I eldre vestgermansk manglar forstavinga *ga-* n r partisippet har reint adjektivisk funksjon; forstavinga gir verbal funksjon (Dal 1930a:29).

LO: Gu r n fortel at Sigur r er gitt, kasta, til ulvane, ein kan seia ‘ofra til ulvane’. *Um-gefa* har her eit innhald som ligg n r got. *at-giban* ‘hingeben, geben’ (Streitberg 1906:322) og mht. *begeben* (900-t.), ‘gi bort, ofra’ (Kluge/

Seebold 2002:102), avleidd av *geben*. Det er eit endeleg og uavvendeleg resultat Samtidig er verbforma perfektum partisipp.

LO: of gir verbet ei avleidd tyding, og føre perfektum partisipp markerer det dessutan verbal funksjon.

- um segja *Guðrúnarkviða II 9:4 segja* (verb, her inf.; *vill um segja*, fut. 3. sg. ind. akt.), 'seia' *vill um segja*
«willst sagen?» (von See et al. 2009:648).
Füllwort (Kuhn 1929:35), potensial *of* (Kuhn 1929:121).
LO: Eg oppfattar verbet som perfektivt i denne samanhengen. Gudrun spør Høgne om korfor han vil fortelja henne noko som ville gi henne slik sorg — men då *har* han alt sagt det.
Um er kanskje brukt syntaktisk emfatisk: «Dem Ausdruck der Gemutsbewegung dient *of* weiter Gðr. II, 9,.. «...þú mér, Høgni, / harma slíka / - - vill um segja?» (Dal 1930a:21).
LO: jf. ty. *besagen*, 'melda'.
LO: um kan markera ei avleidd tyding av verbet, som i tysk *besagen*, men verknaden kan òg vera syntaktisk (emfatisk).
- um aukit *Guðrúnarkviða II 21:5 auka* (verb, her pret. 3. n. sg. nom.), 'auka', her: *iblanda þat var um aukit*
«er war gestärkt» (von See et al. 2009:692).
Füllwort (Kuhn 1929:49).
Emfatisk verknad som blei ståande i prosa? (Dal).
LO: Guðrún fortel at ho fekk ein drikk som var *um-aukit*, det vil seia at noko var *iblanda* i den. *Um-aukit* har her same tyding som gotisk *ana-áukan* 'hinzufügen' (Streitberg 1906:321), det vil seia 'iblanda'. Jf. òg got. verb **bi-gaàukan, biáukan*, 'legga til' (Grienberger 1900:46).
LO: um-auka ser ut til å ha same tyding som got. *ana-áukan* 'iblanda'.
- um viðr *Guðrúnarkviða II 30:6 viðr* (verb, her pres. 3. sg. ind.akt.), 'gjera av med'; her: 'dø' Neckel m.fl. vil lesa eit *of* her; tvilsamt (Dal 1930a:72)
unz þik aldr <of?> viðr
Von See et al. les bare *unz þik aldr viðr* utan 'of', «bis dich das Alter vernichtet» (von See et al. 2009:730). Det svake verbet *viðr* oppfattar dei med Noreen som 'zu Fall bringen, stürzen' (von See et al. 2009:732).

Guðrúnarkviða III

1 døme

- um tók *Guðrúnarkviða III 9:3 taka* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'ta' *ok hon upp um tók*
«und herauf nahm sie» (von See et al. 2009:826).
Emfatisk. «Das Verb faßt die ganze Spannung des Gedichts in sich und löst sie auf» (Dal 1930a:12).
LO: um gir her emfatisk verknad.

Oddrúnargrátr

12 døme

- um kom *Oddrúnargrátr 1:3 koma* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'komma' *hvé mæer um kom*
«wie ein Mädchen kam» (von See et al. 2009:859).
Füllwort. *Koma* har her kanskje tydinga 'gelangen' (Kuhn 1929:41).
Pleonasme: «...das schon im einfachen Verb liegende Moment von Perfektivität wird dadurch das Präfix emphatisch hervorgehoben.» (Dal 1930b:193).
Men: «Es scheint hier nur eine mechanische Übernahme der Wortverbindung *of kom* vorzuliegen, die vielleicht dem gehobenen Stil der feierlichen Einleitungsworte dienen soll.» (Dal 1930a:11f).

- LO: *um* gir kanskje emfatisk verknad. Samtidig kan det kanskje gi ei avleidd tyding av verbet, *gelangen*, ‘nå målet’.**
- of lagdi *Oddrúnargrátr* 2:8 *leggja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘legga’
sǫðul of lagdi
 «ok á svartan / sǫðul of lagdi... und legte dem Schwarzen den Sattel auf» (von See et al. 2009:864).
 «Auch bei *leggja* macht *of* den Eindruck, innerhalb eines bestimmten rhythmischen Gefüges erhalten worden zu sein an Stellen wie Vkv. 24 4 und 34 8... und Od. 2 8... Sg. 42 4... diese letzten Stellen müssen vielleicht eher aufgefaßt werden als bewußte Nachahmung von Älteren Ausdrücken (zu dem Gebrauch vgl. got. *galagjan* mit perfektiver Bedeutung).» (Dal 1930a: 74).
 LO: *um leggja* har same tyding som ght. *belegen*, ‘legga på (noko)’ (Kluge/ Seebold 2002:107).
- LO: *of ser ut til å markera ei avleidd tyding av verbet, ‘legga (noko) på’.***
- um gekk *Oddrúnargrátr* 3:5 *ganga* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘gå’
 I andre utg. *Od.* 3:7.
 ok hon inn *um gekk*
 «und sie ging hinein» (von See et al. 2009:865).
 Dal samanliknar med vendinga i Vkv. 16:3 (Dal 1930a:13); der viste ho til at ght. *gigangen* kunne ha emfatisk verknad: «...deutet... darauf hin, daß das hier gezeichnete Bild als eindrucksvoll empfunden wurde» (smst. s. 12).
LO: *um kan her gi emfatisk verknad, som ved gammalhøgtysk *gigangen*.*
- um kvað *Oddrúnargrátr* 3:10 *kveða* (st.v., her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘seia’
 alls fyrst *um kvað*
 «zuallererst sprach» (von See et al. 2009:865).
 Füllwort (Kuhn 1929:48).
 «Auch bei *kveða* tritt *of* in formelhaften Verbindungen auf... Dies läßt jedenfalls die Vermutung aufkommen, daß das Verb einmal mit einer perfektive oder resultative Bedeutung verleihenden Vorsilbe verbunden werden konnte.» (Dal 1930a:73).
 «En annen gruppe formler kaller jeg ‘taleformler’ siden de er relatert til direkte tale, enten ved å forberede direkte tale i fortellende tekst, eller ved å innlede en replikk... Den andre formelen (*ok hann þat orða / alls fyrst um kvað*) er bare å finne i tre eddadikt, men den har samme funksjon som *þá kvað þat*-formelen: å forberede direkte tale inne i en fortelling.» (Thorvaldsen 2008:153f).
 L.O.: Sjå òg *karl orð um kvað* (*Hym.* 32:5) og *orð viðr um kvað* (*Sg.* 51:4), dei liknar òg på *Þrk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Od.* 3:10, som Dal antok var eit fast uttrykk som gjekk tilbake på gammal prefiksdanning, og som Thorvaldsen oppfattar som taleformel som førebudde overgang frå referat til direkte tale. Alle markerer at direkte tale bryt den refererande framstillinga, og fungerer slik ingressivt. — Derimot kjem vendinga *flest orð of kvað* langt inne i partiet med direkte tale i *Od.* 15:4 — Jf. òg *orð um fann* (*Þrk.* 26:3; 28:3).
LO: *um kvað* markerer kanskje overgangen frå referat til direkte tale (og dermed ingressiv), slik det òg gjer i *Þrk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Sg.* 51:4; *Od.* 3:10 (men annleis i *Od.* 15:4).
- of borin *Oddrúnargrátr* 4:6 *bera* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), ‘bera’, her: ‘overvelda’ eller ‘bryta ned’
of borin verkjum
 «von Schmerzen überwältigt» (von See et al. 2009:866).
 «Das Verb *bera* («tragen») wird hier in der Bedeutungsnuance «überwältigen» verwendet» (von See et al. 2009:868).
 Füllwort (Kuhn 1929:47).

Gjeld ei fullført handling som fører til varig resultat som ikkje kan gjerast om (Dal 1930a:28).

Om *bera*: «In der Bedeutung «überwältigen»,.. vorzuliegen scheint,.. vermutet Vonhof gleichfalls ein früheres Kompositum, indem er es mit ags. *onberan*: «diminisch», «enfeeble», «destroy» zusammenstellt.» (Dal 1930a: 67).

LO: of gir her ei avleidd tyding av verbet, 'overvelda, nedbryta' (Borgny er nedbroten av verk), som kan uttrykkast med forstaving, jf. ags. *onberan*. Handlinga er dessutan avslutta og kan ikkje gjerast om, og verbet har forma perfektum partisipp.

um leitat

Oddrúnargrátr 5:2 *leita* (verb, her perf.part.; sup. ind.), 'søka å få til', her: 'utøva (vald) mot' vamma *um leitat*

«Hverr hefir vísir / vamma um leitat?.. Welcher Fürst hat / (ihr) Schmach angetan?» (von See et al. 2009:869), dvs. 'utøva vald mot'.

«...*leita* «suchen» in der Bedeutungsnuance «antun zufügen» s. zu HHv. 38³⁻⁴)» (von See et al. 2009:869).

LO: um gir her ei tyding 'utøva (vald)', som kanskje er ei avleidd tyding. Verbforma er perfektum partisipp.

of kvað

Oddrúnargrátr 15:4 *kveða* (st.v., her pret. 3. sg. ind. akt.), 'seia' I andre utg. *Od.* 11:4.

flest orð *of kvað*

«die meisten Worte sprachst!» (von See et al. 2009:886).

LO: Liknande vendingar i *Hym.* 32:5; *Prk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Sg.* 51:4 og *Od.* 3:10. Der er dei kanskje taleformlar som mrkerer overgang frå referat til direkte tale. Slik kan dei ikkje funger i *Od.* 15:4

LO: for meg er det sær s uklart korfor um står føre 'kvað' slik det gjer i *Hym* 32:5; *Prk.* 2:2 osb.; *Brot* 5:4; *Sg.* 51:4; *Od.* 3:10; *Od.* 15:4.

of bornar

Oddrúnargrátr 15:8 *bera* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. pl. konj.), 'føda' I andre utg. *Od.* 11:8.

of bornar værim

«geboren wären!» (von See et al. 2009:886).

Handskriftet (**R**) har *of borin*, men dei fleste utgjevarane har retta det til *of bornar*. Von See et al. argumenterer for at rettinga er unødvendig og at *of borin* truleg er den opphavlege formuleringa (von See et al. 2009:887). Füllwort (Kuhn 1929:47).

Ga-kompositum av verbet *bera* «neigt in allen germanischen Sprachen dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen. In der Edda steht *of* auffallend häufig bei dieser Bedeutung von *bera*..; es wird hier stets auf ein früheres *ga*- zurückgehen.» (Dal 1930a:67).

LO: jf. ty. *gebären* < ght. *giberan* (700-t.), mht. *gebern*, gs. *giberan*, 'føda'; got. *gabairan*, «perfektivierende Präfigierung zu g. *ber-a- 'tragen, bringen'...» (Kluge/Seebold 2002:335). I vestgermansk var det eit skilje mellom *beran* 'bera' og *giberan* 'føda'. 'Føda' er ei avleidd tyding av verbet 'bera'. Når kvinna *føder* ungen ho har bære på i ni månader, er ungen *båren fram*, beringa er fullført. Tydinga 'bera' ser ut til å vera meir opphavleg enn 'føda', opphavet er antatt indoeur. **bher-* 'bera' (*BL* 2007:156).

LO: *of bornar* skal her bety 'fødde av brør', ei vending som minner om *Hlr.* 12:4 *um borinn*, 'fødde av same mor'.

LO: of gir ei avleidd tyding av verbet, 'føda', som alltid hadde trykksvak forstaving. Verbforma er her perfektum partisipp.

of þátti

Oddrúnargrátr 17:8 *þekkja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'få auge på' borg *um þátti*

«die Burg erblickte» (von See et al. 2009:889).

Füllwort (Kuhn 1929).

Verbet er her kanskje brukt i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (men det er usikkert; Kuhn 1929:39f).
 «*þekkia*: «inne werden», «bemerken», *of* steht dreimal: Od. 178, Prk. 314 und Vkv. 174, also in alten Liedern... es fehlt nur einmal... Zur Bedeutung vgl. die Funktion von got. *ga-* in *gasaihwan*, *gahausjan* etc.» (Dal 1930a:72).
 LO: Meininga kan vera 'få auge på, oppnå å sjå'.

LO: *um* gir kanskje ei avleidd tyding av dette verbet, ei tyding som også i eldre germansk blei uttrykt ved trykksvak forstaving, men dette er usikkert.

of koma *Oddrúnargrátr* 29:10 *koma* (verb, inf.; *myndu of koma*, 1.kond. 3. pl. ind. akt.), 'komma'
of koma myndu
 «kommen würde» (von See et al. 2009:924).
 «Die Form *mando* ist hier Inf.Prät...» (von See et al. 2009:930).
 Füllwort (Kuhn 1929:35).
 Verbet har her «offenbar die Grundbedeutung» (Kuhn 1929:41).
 «Es scheint hier nur eine mekanische übernahme der Wortverbindung *of kom* vorzuliegen,...» (Dal 1930a:11f).
 Pleonasme: «...das schon im einfachen Verb liegende Moment von Perfektivität wird dadurch das Präfix emphatisch hervorgehoben.» (Dal 1930b:193).

LO: det ser ut som dette er emfatisk bruk av *of*.

um sköp *Oddrúnargrátr* 34:3 *sköp* (subst., n.pl.; her akk.), 'skjebne, lagnad'
 mǫrg ill *um sköp*
 «manch schlimmes Geschick» (von See et al. 2009:939).
 Füllwort (Kuhn 1929:13).
 Substantiv (verbalabstrakt) med trykksvak forstaving i eldre germansk, jf. ags. *gescapu*, gs. *giskapu* (Kuhn 1929:30).
 Jf. got. *giskapu* (n.pl.), ags. *gesceap* (Dal 1930b:180).

LO: *um* føre eit substantiv med trykksvak forstaving i eldre germansk.

um genginn *Oddrúnargrátr* 34:7 *ganga* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'gå'
 nú er *um genginn*
 «nun ist zu Ende» (von See et al. 2009:939).
 Füllwort (Kuhn 1929:49).
Of/um verkar her perfektivt; strofa slår fast at *Oddrúnargrátr* er fullført. I gotisk kunne det blitt uttrykt ved konstativ aksjonsart.
LO: *um* har perfektiv verknad: kvadet er fullført.

Atlakviða

6 døme

of fólgin *Atlakviða* 16:14 *fela* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. sg. nom.), 'stikka inn', her: 'etla, tiltenka'; 'tiltrudd'
ykkur um fólgin
 «euch beiden vorbehalten» (von See et al. 2012:264)
 «Das Part.Prät. *fólgin* bedeutet wörtlich «verborgen»... In Akv. 16 hat es offensichtlich die Bedeutungsnuance «verwahrt» i.S.v. 'zugedacht, bestimmt'» (von See et al. 2012:270).
Of framhevar verbalkarakter av partisippet (Dal 1930a:27).
 LO: Verbet har ei avleidd tyding, snarast 'reservera, tiltenka' («no er ormegarden reservert for dokker to»). Truleg ville det blitt markert med trykksvak forstaving i eldre germansk. Samtidig er verbforma perfektum partisipp, med verbal karakter.

LO: *um* kan kanskje markera at verbet har ei avleidd tyding, 'tiltrudd'.

Verbforma er perfektum partisipp, med verbal karakter.

of fólgin *Atlakviða* 27:2 *fela* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), 'gøyma', her: 'sett bort til, overgitt'; 'overlatt til'

i andre utgåver Akv. 26:6

þll *um fólgin*

«verborgen» (von See et al. 2012:294).

Of framhevar verbalkarakter av partisippet (Dal 1930a:27).

LO: jf. gs. *bifelhan*, 'übergeben, anvertrauen, begraben' (de Vries 1961:116).

Endå betre passar got. *anafilhan* 'überliefern, empfehlen' (Streitberg 1906:321). At skatten no er overlatt til Gunnarr, blir halde fram som eit faktum, eit resultat av at Atli drap Hogni. Ein kan oppfatta det som resultativ.

LO: Verbet har kanskje avleidd tyding, og her er det perfektum partisipp; *um* framhevar den verbale (ikkje adjektiviske) karakteren.

um-svarða *Atlakviða* 31:3 *sverja* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. pl. akk.), 'sverja'

i andre utgåver Akv. 30:3

eiða opt *um svarða*

«Eide oft geschworen» (von See et al. 2012:314).

«...gibt das Adverbium an, daß eine Reihe konkreter Handlungen gemeint sind.» (Dal 1930a:25f). Dal meiner at det derfor er *handlingane* (ikkje tilstanden) som kjem i sentrum, at partisippet her har verbal funksjon.

LO: her kan *um* ha emfatisk verknad. Verbforma er perfektum partisipp, som her kan ha verbal funksjon.

of nefnda *Atlakviða* 31:4 *nefna* (verb, her perf.part.; perf. 3. m. pl. akk.), 'nemna'

i andre utgåver Akv. 30:4

ok ár *of nefnda*

«und früh ausgesprochen» (von See et al. 2012:314).

«...gibt das Adverbium an, daß eine Reihe konkreter Handlungen gemeint sind.» (Dal 1930a:25f). Dal meiner at det derfor er *handlingane* (ikkje tilstanden) som kjem i sentrum, at partisippet her har verbal funksjon.

LO: har passar vel ei tyding 'lova, gi løfte om'.

LO: of markerer at partisippet har verbal (ikkje adjektivisk) tyding.

of þrungit *Atlakviða* 34:6 *þryngva* (verb, her perf.part.; sup.), 'trenga'

i andre utgåver Akv. 32:6

dröslum *of þrungit*

«mit Rössern vollgedrängt» (von See et al. 2012:331).

«Der Abvers *dröslum of þrungit*... beschreibt die Zustände im Hof...» (von See et al. 2012:334); L.O.: no blir det larm og våpengny i garden.

Tilstand som brått blir endra til annan tilstand (Dal 1930a:28).

«...in der Akv. 32... bezeichnet das Partizip wohl auch einen Zustand, aber es wird das plötzliche Eintreten eines neues Zustandes geschildert...» (Dal 1930a:28).

LO: jf. gfr. v. *ur-thringa* (Kluge/Seebold 2002:215) og ty. adj. *gedrungen*, 'samantrengt' (Kluge/Seebold 2002:337).

LO: of har her syntaktisk funksjon, varslar ei brå og dramatisk endring i tilstanden. Kanskje gir det òg ei avleidd tyding av verbet. Verbforma er perfektum partisipp.

of tuggin *Atlakviða* 38:4 *tyggja* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. pl. akk.), 'tygga, eta'

i andre utgåver Akv. 36:4

við hunang *of tuggin*

«mit Honig gekaut» (von See et al. 2012:349).

LO: of har her emfatisk verknad, framhevar det uhøyrdet i at Atli har ete hjerta til sine egne sønner.

Atlamál

3 døme

um gørdðu *Atlamál* 1:2 *ger(v)a, gørd(v)a* (verb, her pret. 3. pl. ind. akt.), 'gjera i stand'

þá er endr *um gørdðu*

«als eins hielten» (von See et al. 2012:422).

«...die zeitliche Distanz zu der Begebenheiten hervorgehoben» (von See et al. 2012:422).

LO: emfatisk verknad, framhevar kor lenge det er sidan dette hende.

- um réði *Atlamál* 7:8 *ráða* (verb, her pret. 3. sg. konj.), 'områ seg, rådslá'
er hinn *um réði*
«was jener entscheiden würde» (von See et al. 2012:442).
Of er her brukt i optativ og får då fram at den framtidige handlinga er sikker, me *veit* det kjem til å skje (Dal 1930a:43ff).
LO: Verbet har her ei avleidd tyding: 'utretta noko etter råd'. Jf. ght. *girāti* (700-t.), *giratan* (800-t.), mht. *geraten*, «Ursprünglich Versterkung (und Perfektivierung) von *raten*...» (Kluge/Seebold 2002:348), 'gi råd, rettleia'.
LO: jf. òg got. *garēdan*, 'skaffa seg råd for noko' (Grienberger 1900:91).
LO: um gir ei avleidd tyding av verbet. Kan òg vera nytta i optativ om noko som skal skje, for å få fram at det er sikkert at det vil gå slik.

- um reyndum *Atlamál* 92:4 *reyna* (verb, her pret. 1. pl. — ind. akt.?), 'røyna, erfara'
i andre utgåver *Am.* 93:4
er vér *um reyndum*
«wie wir erfuhren» (von See et al. 2012:636).
Of/um har her punktuell verknad, jf. got. *ga-*; ei avgjerande vending markert (Dal 1930a:15f).
Etter å ha kommentert *um freista*, og konkludert at det må reknast som bevist at det går tilbake på gammal prefiksdanning, heldt Dal fram: «Auf ein entsprechendes Präfix bei dem bedeutungsähnlichen *reyna* deutet das erhaltene *of* in der Formel...» (siterte *Vm.* 44 og *Am.* 93; Dal 1930a:74).
LO: meininga kan vera 'oppnå innsikt gjennom erfaring', jf. *Vm.* 44:3.
LO: um står føre eit verb som kanskje hadde trykksvak forstaving i eldre germansk, kanskje med tydinga 'oppnå gjennom erfaring'.

Guðrúnarhvøt

5 døme

- of traddi *Guðrúnarhvøt* 2:8 *treðja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), 'la trakka ned'
jóm of traddi
«von Pferden zertreten ließ» (von See et al. 2012:729).
«Das schwache Verb *treðia* («zertreten lassen») ist ein zum starken Verb *troða* («betreten, mit Füßen treten») gebildetes Kausativum, das allein in der Dichtung belegt ist...» (von See et al. 2012:733).
«*treðia*, *of treðia* vertritt, wie die Gebrauch zeigt, ein früheres Kompositum mit der Perfektivbedeutung «zertreten lassen», d. h. «zu Tode treten lassen» (Dal 1930a:71).
LO: jf. *Ls.* 57:6; *Prk.* 10:6; *Alv.* 35:6; *HHv.* 39:6; *Fm.* 23:3; 36:8; *Brot* 11:8; *Gðr. II* 7:6; *Hm.* 3:4; 19:8. Alle stader er det underforstått at den omtalte handlinga førte til undergang og død; kanskje var det det som blei markert med forstavinga *um-*?
LO: of markerer ei avleidd tyding, 'la trampa til døde'.
- um stríða *Guðrúnarhvøt* 11:4 *stríða* (verb, inf.; *póttusk um stríða*, ind. refl.), 'stri, kjempa'
mér um stríða
«mir Schmerz zu bereiten» (von See et al. 2012:760).
Füllwort (Kuhn 1929:35).
«meirr... um» gir aukande intensitet til eit durativt verb, og dermed punktualitet (Dal 1930a:22).
LO: um kan her gi aukande intensitet til eit durativt verb — og punktualitet.
- um vinna *Guðrúnarhvøt* 12:4 *vinna* (verb, her kanskje pres. 1. sg. konj.), arbeida'
boetr um vinna
«Vergeltung zustandezubringen» (von See et al. 2012:765).
Füllwort (Kuhn 1929:35).

«Das Füllwort steht 5 mal vor Hilfsverben, die ursprünglich Präfix hatten,...», *biðja*, *nema* og *vinna* er nemnde; jf. ght. *giwinnan* (Kuhn 1929:37).

«Hilfsverben *biðja*, *nema* und *vinna*, die ursprünglich Präfix hatte,...» (Kuhn 1929:43)

«Einige Stellen in negativen Sätzen, wo *of* rein logisch das in der Verbalbedeutung enthaltene resultative Moment hervorhebt, und dadurch die Negation speziell hierauf bezieht,...», som i bl.a. *Ghv.* 12; om den verselinja la ho til: «es kann bei *vinna* ein altes Präfix vertreten.» (Dal 1930a:21)

Jf. ght. *gi-winna*; iflg. Dal er dette eit fast uttrykk (Dal 1930b:181; 208).

«Wo dieses Verb resultative Bedeutung hat, geht es auf ein altes *ga*-Kompositum zurück (vgl. ahd. *giwinnan*, nhd. *gewinnen*);...» (Dal 1930b:208).

LO: jf. ght. *giwinnan* (800-t.), mht. *gewinnen*, ty. *gewinnen*. «...*gewinnen* ist also 'durch Mühe erreichen'.» (Kluge/Seebold 2002:356).

LO: *um* er her brukt føre eit verb som hadde trykksvak forstaving i eldre germansk.

um sték

Guðrúnarhvøt 13:7 *stíga* (verb, her pret. 1. sg. ind. akt.), 'stiga'; her transitivt: 'stiga opp på', 'bestiga'

því ek land um sték

«deshalb stieg ich an Land» (von See et al. 2012:770).

«Der Ausdruck *stíga land* bedeutet «an Land gehen»,...» (von See et al. 2012:774).

Her brukt transitivt: 'stiga opp på', 'bestiga'; jf. ags. *lond gestígan* (Dal 1930a:12f). Kan òg oppfattast emfatisk (smst.).

Samtidig: «...die Situation hier macht es natürlich, das wirkliche Geschehen emphatisch hervorzuheben im Gegensatz zu dem von Guðrún gewollten» (Dal 1930a:13).

LO: *um* gir her transitiv tyding til eit opphavleg intransitivt verb.

um talit

Guðrúnarhvøt 21:6 *telja* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. sg. nom.), 'opprekna; rekna opp, melda'; setninga er i konjunktiv.

um talit væri

«hergezählt worden ist!» (von See et al. 2012:804).

«Die Prät.-Form ist jedoch am Ende des Gedichts inhaltlich sinnvoll: Gudruns Aufzählung ihrer Leiden und mithin die in Lied berichtete Geschichte ist mit *Ghv.* 20 abgeschlossen. Die Verwendung des Prät. Konjunktiv (also: *væri*) würde sich dadurch erklären, daß die Aufzählung/ Geschichte zu Ende sei,...» (von See et al. 2012:813).

Füllwort (Kuhn 1929:47).

LO: *um* gir her perfektiv tyding: markerer at forteljninga er fullført.

LO: *um* har her klar perfektiv tyding: markerer at historia er fullført (dette er aller siste verselinje i kvadet).

Hamðismál

8 døme

um kveykva

Hamðismál 1:8 *kveikja* (verb, her inf.; eller kanskje pret. 3.pl.; ind. akt.), 'gi liv' sorg *um kveykva*

«ár um morgin / manna þolva / sútir hverjar / sorg um kveykva... jegliche Sorgen über der Menschen Unheil erwecken früh am Morgen Kummer!» (von See et al. 2012:857).

Verbforma blir tolka ulikt. Gering-Sijmons, Finnur Jónsson og Dronke vil lesa det som 3.person, E.A. Kock og Boer vil lesa det som inf. (von See et al. 2012:863).

«Ds Verb *kveykva* ist etymologisch mit *kvíkr* («lebendig») verwandt... Die Ausgangsbedeutung ist «lebendig machen», doch wird *kveykva*... von Feuer bezogen..., also in der Bedeutungsnuance «entzünden, anfachen» verwandt,...» (von See et al. 2012:862).

«Hier in Hm. 1 bezeichnet es das ‘Erwecken’ oder ‘Verstärken’ von ‘Kummer’...» (von See et al. 2012:862).

Jf. Otfrid: *yrwáchet*, ‘erwacht» (3.pers. sg.; von See et al. 2012:863).

«...hier kann eine Zusammensetzung mit urg. *uz* (got.: *us-*, *uz-*, ahd.: *ir-*, *ar-*, *er-*, as.: *a-*, ags.: *á-*) vorliegen, vgl. ahd.: *ir-quicken*, as.: *aquicon*, ags.: *ácwician*,...» (Dal 1930a:72).

LO: kanskje *um* her kan markera ei avleidd tyding av verbet, markert med trykklett forstaving i eldre germansk, jf. ght. *irquicken*.

um heitin *Hamðismál* 3:2 *heita* (verb, her perf.part.; perf. 3. f. sg. nom.), ‘kallast’
Svanhildr *um heitin*

«Svanhildr geheißten» (von See et al. 2012:866).

Korfor seier Gudrun til Hamde og Sorle at systera deira heitte Svanhild? Det visste dei jo! Valde ho å ordlegga seg slik for å egga til hemn? (von See et al. 2012:867f).

Füllwort (Kuhn 1929:49).

LO: *um* markerer verbal bruk av partisippet. Kanskje bruken av *um* samtidig kan oppfattast emfatisk? Guðrún valde å uttrykka seg skarpere for å egga til hemn?

um traddi *Hamðismál* 3:4 *treðja* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘la trakka ned’
jórn *um traddi*

«Von Pferden zertreten ließ» (von See et al. 2012:866).

«Das Kausativum *treðia* («zertreten lassen») ist neben Hm. 3 und 19. u.a. auch in Ghv. 2 und Ghv. 16 belegt...» (von See et al. 2012:868).

«*treðia*, of *treðia* vertritt, wie die Gebrauch zeigt, ein früheres Kompositum mit der Perfektivbedeutung «zertreten lassen», d. h. «zu Tode treten lassen» (Dal 1930a:71).

LO: jf. *Ls.* 57:6; *Prk.* 10:6; *Alv.* 35:6; *HHv.* 39:6; *Fm.* 23:3; 36:8; *Brot* 11:8; *Gðr.* 17:6; *Ghv.* 2:8; *Hm.* 19:8. Alle stader er det underforstått at den omtalte handlinga førte til undergang og død; kanskje var det det som blei markert med forstavinga *um*-?

LO: of markerer ei avleidd tyding, ‘la trampa til døde’.

(of) *skipta* (?) *Hamðismál* 9:4 *skipta* (verb), ‘ordna’, her: ‘dela, utveksla’
málum skipta (JKVO)
malum (of) skipta — Finnur Jónsson vil setta inn *of* (Dal 1930a:34).
«Reden wechseln» (von See et al. 2012:891).

um lék *Hamðismál* 12:3 *leika* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘leika’
i andre utg. *Hm.* 14:3
mærr um lék

«der Treffliche wiegte sich» (von See et al. 2012:903).

«Im Kontext von Hm. 14 ist sicherlich eine leichte, ‘spielende’ Bewegung gemeint, also etwa ‘sich im Sattel wiegen’... Das Verb *leika* wird auch sonst auf Bewegungen bezogen» (von See et al. 2012:905).

Füllwort (Kuhn 1929:40).

Etter å ha kommentert *HHv.* 39:5 og *Gðr.* 17:4, der *leika* må ha tydinga ‘forråda’, heldt Ingerid Dal fram: «Dagegen Hm. 14... scheint rätselhaft. Die Verbalbedeutung ist ausgeprägt durativ, und in einem Gedicht mit so altertümlichem Gepräge ist *of* in solcher Stellung sehr auffallend.» (smst.).

LO: Linja kan oppfattast som at Erp svingde seg i salen.

LO: *um lék* kan tyda ‘svingde seg (i salen)’. Men korfor uttrykka det ved forstaving?

um þaut *Hamðismál* 18:6 *þjóta* (verb, her pret. 3. sg. ind. akt.), ‘tuta’
í horn *um þaut*

«ins Horn stieß» (von See et al. 2012:938).

«*um þaut* bezeichnet den sinnfälligen schicksalschweren Wendepunkt des Zustandes»; syntaktisk punktuelt, jf. got. *ga-*; avgjerande vending markert (Dal 1930a:14).

- LO: *um* kan her gi punktuell verknad, jamfør gotisk *ga-*.**
- um tradda *Hamðismál* 19:8 *treðja* (verb, her pret. 1. sg. ind. akt.), 'la trakka ned' me *um tradda*
 «das Mädchen zertreten lassen!» (von See et al. 2012:942).
 «*treðia*, of *treðia* vertritt, wie die Gebrauch zeigt, ein früheres Kompositum mit der Perfektivbedeutung «zertreten lassen», d. h. «zu Tode treten lassen» (Dal 1930a:71).
 LO: jf. *Ls.* 57:6; *Prk.* 10:6; *Alv.* 35:6; *HHv.* 39:6; *Fm.* 23:3; 36:8; *Brot* 11:8; *Gðr. II* 7:6; *Ghv.* 2:8; *Hm.* 3:4. Alle stader er det underforstått at den omtalte handlinga førte til undergang og død; kanskje var det det som blei markert med forstavinga *um-*?
- LO: of markerer ei avleidd tyding, 'la trampa til døde'.**
- um sakask *Hamðismál* 29:3 *saka* (verb, inf.; *mynim um sakask*, fut. 1. pl. konj. refl.), 'skada'
 at vit *mynim sjálfir um sakask*
 «daß wir beide selbst miteinander streiten werden» (von See et al. 2012:991).
 «Das Verb *sakaz* in der Bedeutungsnuance «miteinander streiten» findet sich auch in *Ls.* 5 und 19...» (von See et al. 2012:952).
 Füllwort (Kuhn 1929:35).
 «Emphatisch Heraushebung des Verbalgehalts liegt weiter vor in *Hm.* 29,...»
 Får fram det paradoksale i at dei begge sjølv skal skada kvarandre (Dal 1930a:21).
 «Got. *sakan* (*sōk*), 'sich streiten zanken; *gasakan*, 'drohen, strafen, überführen'» (Alexander Jóhannesson 1956:763).
- LO: *um* kan her verka syntaktisk emfatisk.**
- um alin *Hamðismál* 29:6 *ala* (verb, her perf.part.; perf. 3. n. pl. nom.), 'fostra, oppfostra' í auðn *um alin*
 «in der Einöde aufgezogen werden» (von See et al. 2012:991).
 LO: Utsegna siktar til vargar som slåst i øydemarka, og riv kvarandre sund, «som nornebikkjer» (skal det oppfattast som at dei slåst til dei drep kvarandre? eller at dei slåst viljelaust?). Jf. kva Finnur Jónsson skreiv: «... 'hunde, som drives av nornene', er viljeløst redskab i deres hånd'» (*Lex.Poet.* 1931:203).
LO: *um* står her føre perfektum partisipp, men bruken er adjektivisk — har endringa i vestgermansk, der også adjektiva fekk eit foranstilt *ge-*, smitta over på norrønt?

**223 dømme ifølgje Fidjestøl 1999 (eitt av dei står ikkje i *Codex Regius*),
 eg finn 225 dømme (eitt av dei står ikkje i *Codex Regius*) —
 begge delar når repetisjonar ikkje er rekna med**

Trykksvak forstaving of/um i alle kvada i *Codex Regius*, alfabetisk etter følgjeordet
 Med **raud skrift**: mulige, men meir tvilsame tilfelle

um-ala, *ala* (st.v.), ‘fostra’

— tydinga *avla, føda*

of alinn *Háv. 72:2* perf.part.

— tydinga *oppfostra*

um alin *Hm. 29:6* perf.part.

um-auka, *auka* (sv.v., her pret.), ‘auka’

Jf. got. *ana-áukan* ‘hinzufügen’ (Streitberg 1906:321)

LO: kva er skilnaden på **aukan* og **biáukan*?

— tydinga ‘iblanda’ ~ got. *ana-áukan*

um aukit *Gðr. II 21:5* pret.

um-beiða, *beiða* (sv.v.), ‘be om, krevja, ønska’, her: ‘tvinga ein til noko, oppná ved tvang’

Jf. got. *baidjan* ‘zwang anwenden’ mot got. *gabaidjan* ‘zwang dahingebacht’ (Streitberg 1891:100) (LO: ‘brukt tvang’ vs. ‘tvang igjennom’); got. **arbaidjan* ‘arbeiten, dulden’ (Braune/Ebbinghaus 1981:180); got. *þáirh-arbaidjan* ‘durch-arbeiten’ (Streitberg 1906:342).

got. *baidjan*, ‘driva ein til noko’ er kausativ til got. *gabeidan*, ‘lida, tåla’, sjå *um-bíða*. «Norr. *bíða* osv. ligger semantisk sett ikke så altfor fjernt fra norr. *biðja* ‘be’» (BL 2007:88).

— tydinga ‘oppná ved tvang ~ got. *gabaidjan*

um beiddi *Gðr. I 23:6* pret.

um-bella, *bella* (sv.v.), ‘djervast, våga, få i stand’

Dal: nyanseskilje i gotisk mellom *balþjan*, ght. *baldēn*, ‘mutig sein’, og ght. *irbaldēn*, ‘sich eine Sache erkühnen’. LO: er dette nyanseskiljet forsvunne i norrønt?

— kanskje ein nyanseforskjell ‘våga å opptre provoserande, våga å lyga utan å blunka’ (ikkje bare ‘vera vågeleg’) ~ ght. *irbaldēn*

um bellir *Þrk. 10:8* pres.

um-bera, *bera* (st.v.), ‘bera, føda’

Jf. got. *baíran* ‘tragen; gebären’ (Streitberg 1906:323) mot got. *at-baíran* ‘herbeitragen’ (Streitberg 1906:322); got. *frabaíran* ‘vertragen, ertragen, d.h. bis zum moment der vollendung tragen’ (Streitberg 1891:95); got. *ga-baíran*, ‘zusammentragen, gebären’ (Streitberg 1906:327); got. *þáirh-baíran* ‘durchtragen’ (Streitberg 1906:342); got. *us-baíran* ‘hinaustragen, hervorbringen’ (Streitberg 1906:345). *Gabairan* har òg tydinga ‘føda’ (mens *bairan* då er å bera på eit barn, vera gravid; Streitberg 1891:95n).

«...das *ga*-Kompositum dieses Verbs, das vielleicht ursprünglich nur das Perfektivum dem durativen Simplex gegenüber darstellte, neigt in allen germanischen Sprache dazu, die Spezialbedeutung «gebären» anzunehmen.» (Dal 1930a:67).

«Dagegen, wo die Bedeutung «tragen» vorliegt, ist die Partikel anders motiviert... In der Bedeutung «überwältigen»,... vermutet Vonhof gleichfalls ein früheres Kompositum, indem er es mit ags. *onberan*: «diminish», «enfeeble», «destroy» zusammenstellt.» (Dal 1930a:67).

— tydinga ‘bera’ (grunntydinga)

um bar *Vsp. 33:3 (34:3)* pret.

— tydinga ‘nedbryta, overvelda’ ~ ags. *onberan*

of borin *Od. 4:6* perf.part.

— tydinga ‘føda’ ~ got. *gabairan*, *ty*. gebären

um borna *Vsp. 2:2* perf.part.

of borinn *Vsp. 32:6 (33:6)* perf.part.

of borit *Ls. 33:6* perf.part.

um borinn *Fm. 1:2* perf.part.

of borinn *Gðr. I 25:5* pref.part.

um borinn *Sg. 15:3* perf.part.

of borinn	<i>Sg.</i> 56:9	perf.part.
of bornar	<i>Od.</i> 15:8 (11:8)	perf.part.
— ‘føda’ i adjektivisk tyding: ‘fødde av same mor, norr. <i>samborinn</i> ’		
um borinn	<i>Hlr.</i> 12:4	perf.part.

um-bíða, *bíða* (st.v.), ‘bia, venta (på noko vondt)’

Jf. got. *beidan* ‘venta’ (Streitberg 1906:323) mot got. *us-beidan* ‘erwarten’ (Streitberg 1906:345); got. *ga-beidan* ‘lide, tåle’ (*BL* 2007:88).

«*bíða* st.v. ‘warten; ausharren, erlangen, erdulden’ (in dieser bed. aus *gabīdan)» (de Vries 1961:35). «Die Bedeutung des Kompositums ist: «zuendewarten», also Perfektivität im eigentlichen Sinne liegt vor.» (Dal 1930a:67). L.O.: simplex tyder ‘bia, venta (på noko vondt)’, samansett med *of/um* blei meininga ‘halda ut’. Germ. *beidan* gav prefigert *gabeidan*, som igjen gav kausativet *gabaidjan*; sjå *um-beiða*. *Bíða* og *biðja* (sjå d.) står etymologisk nær kvarandre (*BL* 2007:88).

— tydinga ‘halda ut, tåla’ ~ got. *gabeidan*

um beðit	<i>Gðr.</i> 13:8	perf.part.
um beið	<i>Gðr.</i> 18:5	pret.

um-biðja, *biðja* (st.v.), ‘be’; hjelpeverb som hadde prefiks i eldre germansk

Jf. got. *bidjan* ‘bitten’ (Streitberg 1906:323) mot got. *usbidan* ‘erbitten’ (Streitberg 1906:345)

Semantisk og etymologisk nært slektskap mellom *biðja*, *bíða* og *beiðja*, sjå desse.

— tydinga ‘utbe seg noko’ (be om noko visst) ~ got. *usbidan*

of beðit	<i>Prk.</i> 32:4	perf.part.
----------	------------------	------------

um-bíta, *bíta* (st.v.), ‘bita’; med forstaving: ‘drepa’

Jf. got. *and-beitan* ‘hart anfahren, bedrohen’ (Streitberg 1906:321)

— tydinga ‘bita ihel’

um beit	<i>HHv.</i> 39:6 (38:6)	pret.
---------	-------------------------	-------

um-bjarga, *berga* (st.v.), ‘berga, hjelpe, frelsa’

Jf. got. *baírgan* ‘bergen’ (Streitberg 1906:323) mot got. *ga-baírgan* ‘bergen, erhalten’ (Streitberg 1906:328); gs. *gibergan* ‘berga’ (de Vries 1961:39)

— tydinga ‘oppnå å berga’ (men tyder dette noko anna enn ‘å berga’?) ~ got. *gabaírgan*

um barg	<i>HH.</i> 130:3	pret.
---------	------------------	-------

um-bjóða, *bjóða* (st.v.), ‘by (fram), gjera tilbod’

Jf. got. *ana-biudan* ‘gebieten’ (Streitberg 1906:321), ‘påby, vera påkravd’; *faúr-biudan* ‘verbieten’ (Streitberg 1906:326), ‘forby’

— tydinga ‘innby’

of boðit	<i>Háv.</i> 67:2	perf.part.
----------	------------------	------------

— tydinga ‘tilby’

um boðinn	<i>Sd.</i> 21:2 (20:2)	perf.part.
-----------	------------------------	------------

um-brenna, *brenna* (st.v.), ‘brenna’

Det sterke verbet er intransitivt; *brenna* kan òg vera svakt verb, og er då transitivt.

Jf. got. *brinnan* ‘brennen (intrans.)’ mot got. *uf-brinnan* ‘ent-, verbrennen (intrans.)’ (Streitberg 1906:344).

Det svake verbet er transitivt: got. *ga-brannjan* ‘verbrennen (trans.)’ (Streitberg 1906:328); got. *in-brannjan* ‘in Brand setzen, entzünden’ (Streitberg 1906:334); norr. *brenna* 2 sv.v. ‘verbrennen’ (< germ. *brannjan),.. got. *ga-brannjan*... Kaus. zu *brenna* 1)» (de Vries 1961:56).

— kanskje tydinga ‘flamma opp’ ~ got. *ufbrinnan*

of brenna	<i>Prk.</i> 27:8	inf. (intransitivt)
-----------	------------------	---------------------

um-daga, *daga* (sv.v.), 'bli dag'; med forstaving: 'bli til inkjes når sola renn'
— tydinga 'bli til inkjes når sola renn, dø'
um dagaðr *Alv.* 35:6 perf.part.

um-deila, *deila* (sv.v.), 'dela'
Jf. got. *af-dáiljan* 'abteilen, abgeben' (Streitberg 1906:319); got. *dis-dáiljan* 'verteilen, zerteilen' (Streitberg 1906:325). — Deltakar var på gotisk *ga-dáila* (m. dat.; Streitberger 1906:328).
— tydinga 'oppdela, dela ifrå' ~ got. *afdáiljan*; *disdáljan*
um deila *Sg.* 37:4 inf.

um-dólgr, *dólgr* (subst. m.), 'fiende'
um dólgr *Sg.* 23:1

um-drekka, *drekka* (st.v.), 'drikka'
Jf. got. *drigkan* 'trinken' (Streitberg 1906:325) mot got. *ga-drigkan* 'trinken' (Streitberg 1906:328)
— tydinga 'stordrikka'
um drekka *Þrk.* 25:8 inf.

um-dvelja, *dvelja* (sv.v.), 'hefta, seinka, hindra'
svakt verb avleidd av det sterke *dvala* 'verzögern'; gs. *bidwellian* 'aufhalten, hindern' (de Vries 1961:88)
— tydinga 'hefta, seinka'
um dvelr *Háv.* 59:4 pres.

um-eiga, *eiga* (st.v.), 'eiga, ha'
Jf. got. *ga-áiginōn* 'in Besitz nehmen' (Streitberg 1906:327); jf. òg got. **aigan* 'haben, besitzen' mot got. **ga-aiginon* 'in Beschlag nehmen' (Braune/Ebbinghaus 1981:179).
— tydinga 'tileigna seg; gjera til sin' ~ got. *gaáiginōn*
um á *Háv.* 9:2 pres. 'tileigna seg'
um ætti *Sg.* 3:7 pret.konj. 'gjera til sin'

um-fá, *fáa*, *fá* (st.v.), 'skaffa seg noko'; *um* gir kanskje ingressiv tyding
Jf. got. *fāhan* 'fangen, greifen' (Streitberg 1906:325) mot got. *ga-fāhan* 'ergreifen' (Streitberg 1906:328), 'erfassen = verstehen, zum verständnis gelangen' (Streitberg 1891:98).
— tydinga 'skaffa seg, oppná å få' (got. *gafāhan* ligg nærast i tyding)
um fá *Háv.* 106:2 inf.
um fekk *Hym.* 38:6 pret.

um-falla, *falla* (st.v.), 'falla'; med forstaving: 'bli til inkjes'
— tydinga 'bli til inkjes, dø'
um fallask *Þrk.* 10:6 pres.refl.

um-fara, *fara* (st.v.), 'fara, leggja ut på reise'
(*Fjörvi*) *um-farit* tyder '(livet har) fare; skal dø; bli drepen': «Der Ausdruck ist formelhaft, entstammt also einer alten Tradition, und *of* steht hier regelmäÙig, so Ls. 57... Fm. 23» (Dal 1930a:68).
I *Háv.* 18:3, *Rm.* 2 (og i innskotet i *Alv.* mellom str. 8 og 9) kan *um* markera 'gjennomreisa, reisa over alt, til det ikkje er fleire stader å reisa til', med transitiv tyding.
— tydinga 'fara frå livet, bli drepen, dø'
um farit *Ls.* 57:6 perf.part.
um farit *Fm.* 23:3 perf.part.
— tydinga 'gjennomreisa, fara over absolutt allt, alle stader'
um farit *Háv.* 18:3 perf.part.
of farit *Alv.* perf.part. (i verselinja mellom 8 og 9:5; men høyrer det til det originale kvadet?)
um farit *Rm.* 2:3 perf.part.

um-fela, *fela* (st.v.), ‘stikka inn, gøyma’

Jf. got. *filhan* ‘verbergen’ (Streitberg 1906:326) mot got. *affahlt* (pret. 2. sg., Lk. 10:21) ‘gøynde’ (Braune/Ebbinghaus 1981:111); got. *ana-filhan* ‘überliefern, empfehlen’ (Streitberg 1906:321); got. *ga-filhan* ‘begraben’ (Streitberg 1906:328); got. *us-filhan* ‘begraben’ (Streitberg 1906:346); gs. *bifelhan* ‘übergeben, anvertrauen, begraben’, mnl. *bevelen* ‘anvertrauen, befehlen, überlassen’ (de Vries 1961:116)

— tydinga ‘gøyma’ (grunntydinga)

um fólgít *Vsp.* 27:2 (28:2) perf.part.

um fólginn *Þrk.* 7:8 perf.part.

um fólginn *Þrk.* 8:2 perf.part.

— tydinga ‘reservera for (nokon), vera tiltrudd (nokon)’

of fólginn *Akv.* 16:14 perf.part.

— tydinga ‘overlevert til, betrudd til’ ~ got. *anafilhan*

of fólgín *Akv.* 27:2 (26:6) perf.part.

um-finna, *finna* (st.v.), ‘finna’, her: ‘finna svar’

— tydinga ‘finna på, improvisera’

um fann *Þrk.* 26:3 pret.

um fann *Þrk.* 28:3 pret.

um-fregna, *fregna* (st.v.), ‘spørja om, frita’; med forstaving: ‘erfara’ (i alle fall i *Vsp.* 26:4).

Jf. got. *fraihnan* ‘fragen’ (Streitberg 1906:326) mot got. *ga-fraihnan* ‘erfragen, erfahren’ (Streitberg 1906:328); got. *fraihnan*, ‘spørja’, *gafraihnan*, ‘få spørja, få vita’ (Christiansen 1960:341).

— tydinga ‘spørja’ (grunntydinga)

of frægak *Gðr.* II 6:3 pret.

— tydinga ‘erfara, oppná å få vita ved å spørja’ ~ got. *gafraihnan*

um fregn *Vsp.* 26:4 (27:4) pres.

um-freista, *freista* (sv.v.), ‘prøva, røynd’

Jf. got. *usfraisan* (Dal 1930a:74n)

— tydinga ‘prøva’

um freista *Háv.* 2:6 inf.

um freista *Vm.* 11:3 inf.

um freista *Vm.* 13:3 inf.

um freista *Vm.* 15:3 inf.

um freista *Vm.* 17:3 inf.

um-fylla, *fylla* (sv.v.), ‘fylla’; med forstaving: ‘bli oppfylt (av)’

Jf. got. *fulljan* ‘voll machen d.h. mit der handlung des füllens beschäftigt sein’ (Streitberg 1891:97) mot got. *ga-fulljan* ‘erfüllen’; got. *ufar-fulljan* ‘überfüllen’ (Streitberg 1906:344); got. *us-fulljan* ‘erfüllen, vollendet.

Jf. òg det inkoative got. *ga-fullnan* ‘erfüllt werden’ (Streitberg 1906:328); *us-fullnan* ‘erfüllt werden’ (Streitberg 1906:346).

— tydinga ‘fylla heilt opp, vera/bli stappfull’ ~ got. *usfulljan* eller *ufarfulljan*

um fylld *Sg.* 8:2 perf.part.

um-gala, *gala* (st.v.), ‘gala, skrika, snakka’; med forstaving: brukt om seid?

Jf. ght. *bigalan* ‘verhexen’ (de Vries 1961:153)

— tydinga ‘galdra, seida’ (‘utøva magi ved galdresang’) ~ ght. *bigalan*

um gelr *Háv.* 29:6 pres.

um gala *Ls.* 31:3 inf.

um-ganga, *ganga* (st.v.), ‘gå’

Jf. got. *gaggan* ‘gehn’ (Streitberg 1906:328) mot got. *afar-gaggan* ‘nachgehn’; got. *af-gaggan* ‘weggehn’ (Streitberg 1906:319); got. *at-gaggan* ‘hinzugehn’ (Streitberg 1906:322); *faúr-gaggan*

‘vorübergehn’ (Streitberg 1906:326); got. *ga-gaggan* ‘zusammenkommen; sich ereignen, eintreten’ (Streitberg 1906:328); got. *inn-at-gaggan, inn-gaggan* ‘hineingehn’ (Streitberg 1906:334); got. *mip-gaggan* ‘mitgehn’ (Streitberg 1906:337); got. *paírh-gaggan* ‘durchgehen’ (Streitberg 1906:342); got. *ufar-gaggan* ‘überschreiten’ (Streitberg 1906:344); got. *us-gaggan* ‘hinausgehen’ (Streitberg 1906:346), got. *ūt-ur-gaggan* ‘hinausgehn’ (Streitberg 1906:347).

— tyding omtrent som ght. *gigangen*

um gekk *Vkv* 16:3 pret.

um gekk *Vkv* 30:3 pret.

um gekk *Od.* 3:5 (3:7) pret.

— tydinga ‘fullføra’ (markerer at kvadet er fullført):

um genginn *Od.* 34:7 perf.part.

um-gefa, gefa (st.v.), ‘gi’; med forstaving kanskje ‘skjenka’

Jf. got. *giban* ‘geben’ (Streitberg 1906:331) mot got. *at-giban* ‘hingeben, geben’ (Streitberg 1906:322); *fra-giban* ‘vergeben, verleihn’ (Streitberg 1906:326); got. *us-giban* ‘ausgeben, zurückgeben, vergelten’ (Streitberg 1906:346); mht. *begeben* ‘sich hingeben, sich entäußern; verlassen, aufbegen’ (Kluge/Seebold 2002:102). altså bl.a. ‘skilja seg av med’, ‘forlata, gi opp’.

— tydinga ‘gi bort, skjenka’ ~ got. *atgiban*; mht. *begeben*

um gáfu *Vsp.* 6:6 pret.

um gaf *Háv.*105:1 pret.

um gefit *Vkv.* 21:4 (22:4) perf.part.

— omtrent same tyding, ‘gi bort, ofra’, ikkje ofring i vanleg tyding, men «ofra til ulvane»

of gefinn *Gðr.* II 7:8 perf.part.

um-ger(v)a, um-gør(v)a, gera (sv.v.), ‘gjera klar, gjera ferdig’

— tydinga ‘gjera klar, gjera ferdig’

um gørðu *Vsp.* 10:6 pret.

of gørva *Grm.* 5:3 perf.part.

of gørva *Grm.* 12:3 perf.part.

of gørva *Grm.* 16:3 perf.part.

um gøra *Ls.* 65:3 inf.

um gørvan *Fm.* 42:6 perf.part.

— markerer: ‘gjort for veldig lenge sidan’

um gørðu *Am.* 1:2 pret.

um-geta, geta (st.v.), ‘få fatt i, gripa; få, motta; skaffa, bringa fram’

I *Codex Regius* tyder det oftast ‘erlangen’, jf. got. *bigitan* (Dal 1930a:10f). Jf. got. *bi-gitan* ‘antreffen, finden’ (Streitberg 1906:323); *bigitan* ‘erlangen’ (Dal 1930a:11; Lk. 1:30) dvs. ‘oppnå’; gs. *bigetan* ‘ergreifen’; ght. *bi-gezzan* ‘erhalten’; got. *bigitan* ‘finden’ (de Vries 1961:165). — Med prefiks «die ausgeprägt resultative Verbalbedeutung («erlangen»), die ursprünglich nur einem Kompositum zukam.» (Dal 1930a:66). ‘Erlangen’ kan høva i *Háv.* 8:2; 17:5; 58:5; 65:3; 123:3. Truleg brukt reint emfatisk i *Háv.* 140:4.

— tydinga ‘oppnå’ ~ got. *bigitan*

um getr *Háv.* 8:2 pres.

um getr *Háv.* 17:5 pres.

um getr *Háv.* 58:5 pres.

um getr *Háv.* 65:3 (65:6) pres.

um geta *Háv.*123:3 inf.

— omtrent same tyding, men framheva: ‘oppnådde verkeleg (trass i at ein knapt skulle tru det)’

of gat *Háv.* 140:4 pret.

— tydinga ‘skaffa’

of geta *Hym.* 4:4 inf.

um geta *Ls.* 8:6 inf.

um-gjalda, *gjalda* (st.v.), 'betala'; med forstaving kan meininga vera 'gjengjelda, la nokon få svi'
Jf. got. *us-gildan* 'vergelten' (Streitberg 1906:346); got. *fragildan* 'vergelten' (de Vries 1961:169)
— tydinga 'la nokon svi' ~ got. *usgildan*
um gjaldir   *Ls.* 12:5   pres.

um-glata, *glata* (sv.v.), 'øydelegga', med forstaving kanskje: 'forårsaka undergang'
mulig (men usikkert) opphav **ga-lat-* < *latr*, adj., 'faul, schlaff', vgl. *láta* st.v., iflg. Wadstein 1895 (de Vries 1961:172; 346)
— tydinga 'forårsaka undergang'
um glatat   *Hlr.* 4:6   perf.part.

um-gleypa, *gleypa* (sv.v.), 'sluka'; NB: står ikkje i *Codex Regius*
kausativ til nnorw. *glūpa*, 'gähnen, schnappen, verschlucken', nschw. dial. *glupa*, adá. *glube*
'verschlingen' (de Vries 1961:manglar sidetalet)
of gleypir   *Vsp.H.* 39:8 (Bugge: *Vsp.B.* 47:8; *Vsp.H.* 40:8)   pres.

um-grafa *grafa* (st.v.), 'grava'
Jf. got. *graban* 'graben' mot got. *bi-graban* 'mit einem Graben umgeben' (Streitberg 1906:323); got. *uf-graban* 'auf-, ausgraben' (Streitberg 1906:344); got. *uf-graban* 'auf-, ausgraben'; *us-graban* 'ausgraben, ausstecken' (Streitberg 1906:344; 346); gs. *bi-graban* (de Vries 1961:184)
— tydinga 'grava, det vil seia: gjera noko utruleg' ~ got. *ufgraban* 'grava opp, grava ut'
um grófu   *Hrbl.* 18:8   pret.

um-gráta, *gráta* (red.verb), 'gráta'
— tyding 'gráta' (grunntydinga)
um grét   *Vsp.* 33:5 (34:5)   pret.

um-greiða, *greiða* (sv.v.), 'greia ut, setja i lag' (gammal kompositum, got. *garaidjan*)
Got. *garaidjan* 'anordnen, bestimmen', ags. *gerāðian* 'anordnen, vorladen', *gerædan* 'ordnen, helfen', gfr. *birēda* 'bereiten', mnl. *gereiden*, mht. *gereiten* 'bereiten, ordnen, zählen' (de Vries 1961:186). Germ. *ga-raiðia 'bestemma, fastsetta'; 'klar til å fara (med hest, skip)' (*BL* 2007:383ff).
— tydinga 'greia ut, bringa i orden' (*i redan*, som dei enno seier på svensk) ~ gotisk *garaidjan*
um greiddu   *HH.* 13:5   pret.

um-hafa, *hafa* (sv.v.), 'ha'
Jf. got. *haban* 'haben' (Streitberg 1906:332) mot got. *at-haban* 'sich zu jemand halten, sich ihm nähern' (Streitberg 1906:322); got. *ga-haban* 'in Besitzung bringen; behalten, festhalten' (Streitberg 1906:328)
<of> hafa   *Sd.* 22:5 (21:5)   inf.

um-halda, *halda* (red.verb), 'halda, stella med'
Jf. ty. *gehalten*, 'halda fast' (Kluge/Seebold 2002:338)
— tydinga 'halda, stella med' (meint hånande)
um halda   *HH.* II 27:2 (22:2)   inf.

um-hefna, *hefna* (sv.v.), 'hemna'
hefna < *hafna* 'aufgeben, ablassen von' < **hamna-* 'gehemmt sein'; «dazu fakt. *hefna* vb. 'rächen'» (Alexander Jóhannesson 1956:210)
hefna sv.v. 'rächen', «Wenn man eine bed. übergang 'befreit sein' > 'rächen' annimmt, kann man das wort zu *hafna* 1 stellen» (de Vries 1961:215); *hafna* 1 sv.v. 'von sich abweisen, aufgeben; verläugnen'; «Für die an. bed. vgl. got. *gahaban sik* 'sich enthalten' (de Vries 1961:201). Uklar og omdiskutert etymologi. *Våre arveord* føretrekker forklaringa *hefna* > nom. *hōfn* f, verbalsubstantiv til norr. *hafa* eller *hefja*; dei skriv at *hōfn* i enkelte betydninger kan ha hatt prefiks (*BL* 2007:459f). LO: då er det mulig (men svært uvisst) at også *hefna* opphavleg hadde prefiks.

— tydinga 'hemna, oppná hemn'
um hefna *Grp.* 9:2 inf.

um-heilla, *heilla* (sv.v.), 'forgjera, fortrolla'
— tydinga 'fortrolla' (magi — men her i overført tyding?)
um heilli *Háv.* 129:9 pres.

um-heimta, *heimta* (sv.v.), 'bringa heim, få tilbake'
— tydinga 'bringa heim, ta tilbake'
Jf. got. *ana-haimeis 'in der Heimat befindlich, anwesend' (Braune/Ebbinghaus 1981:180).
Heimta er bare brukt 5 stader i Edda; i 4 av dei 5 med forstavinga *of/um*
of heimtir *Háv.* 14:5 pres.
um heimtir *Prk.* 8:6 pres.
um heimtir *Prk.* 11:6 pres.
um heimtir *Prk.* 18:8 pres.

um-heita (1), *heita* (st.v.), 'kallast'
Jf. got. *háitan* 'nennen, rufen, befehlen; heißen (pass., intr.)' (Streitberg 1906:332) mot got. *ana-háitan* 'schelten; anrufen' (Streitberg 1906:321); got. *and-háitan* 'bekennen' (Streitberg 1906:322); *at-háitan* 'herbeirufen' (Streitberg 1906:322); got. *fauragahaitan* (Streitberg 1891:105); got. *ga-háitan* 'zusammenrufen, berufen' (Streitberg 1906:328).
«...nennen, rufen heissen; versprechen, drohen' (in dieser bed. aus *ga-haitan)» (de Vries 1961:220)
— tydinga 'heita, ha til namn'
um heitin *Hm.* 3:2 perf.part.

um-heita (2), *heita* (sv.v.), 'koka', ei avleidd tyding av verbet *heita* 'varma opp'
— tydinga 'koka, gjera så heitt at det kokar'
of heita *Hym.* 3:8 pres.konj.
of heitt *Hym.* 32:8 perf.part.

um-hljóta, *hljóta* (st.v.), 'oppná, få (som andel)'
Of kan bli sett føre eldre kompositas som bl.a. *hljóta* iflg. Dal (1930a:9)
— tydinga 'oppná' (få som andel)
um hlaut *Prk.* 32:5 pret.

um-hrjóða, *hrjóða* (st.v.), 'farga raudt'
«Vielleicht im grunde dass. wort wie *hrjóða* 1, aber mit einer ganz anderen bed. entw.,...» (de Vries 1961:258); *hrjóða* 1 st.v. 'ausscheidern, vertreiben' (smst.).
— tydinga 'pynta'
um hroðit *Sg.* 49:6 perf.part.

um-hyggja, *hyggja* (sv.v.), 'koma i hug, tenka på'; med forstaving: 'minnast, hugsa'
Jf. got. *hugjan* 'denken' (Streitberg 1906:333) mot *af-hugjan* 'verblenden'; gs. *huggian* 'tenka' og *gihuggian* 'minnast, hugsa'. Den siste tydinga høver i *Grm.* 34:3.
I *Sd.* 14:6 kan *um* ha gitt ei avleidd, magisk tyding.
— tydinga minnast ~ gs. *gihuggian*
of hyggi *Grm.* 34:3 pres.
— tydinga 'finna på', i samband med magi
um hugði *Sd.* 14:6 (13:6) pret.

um-høggva, *høggva* (verb), 'hogga, slå'; med forstaving: 'drepa?'
— tydinga 'hogga til døde'
of høggvinn *Gðr.* II 7:5 perf.part.

um-koma, *koma* (verb), 'komma'

Jf. got. *qiman* 'kommen' (Streitberg 1906:338) mot got. *ana-qiman* 'über einen kommen, hinzukommen' (Streitberg 1906:321); *faúra-qiman* 'vorhergehn' (Streitberg 1906:326); *fra-qiman* 'verzehren, vertun' (Streitberg 1906:327); got. *ga-qiman* 'zusammenkommen' (Streitberg 1906:330); got. *us-qiman* 'umbringen' (Streitberg 1906:346)

Of/um blir sett føre opphavlege «perfektiven Simplizien» som *finna* og *koma* (Dal 1930a:9).

Det intransitive verbet *koma*, 'komma', har gitt opphav til eit transitivt (*um-*)*koma* som tar dativ og betyr 'flytta, føra, bringa'. Ottar Grønvik (1987:73) viser til *Norges gamle Love* 5: *koma* 2; *Fritzner* under *koma* 1; *Lex.Poet.* under *koma* 8; *Heusler* § 379.

LO: I *dróttkvætt* er *um-koma* alltid transitivt med tydinga 'føra, bringa', jf. *Lex.Poet.* Tydinga 'føra, bringa' overlevde i språket etter at forstavinga fall bort, i dansk enno så seint som i Hanna Winsnes' kokebok.

I nokre av eddaskvada har *um koma* kanskje tydinga 'gelangen' (Kuhn 1929:41). Kuhn nemner det ved *Háv.* 145:9; *Skm.* 17:4; 18:4; *Hrbl.* 33:2; *Sg.* 45:7; *Od.* 1:3. Dal meinte det kunne ha magisk innhald i *Háv.* 145:9 (Dal 1930a:82).

Jf. got. *ga-qiman* 'zusammenkommen' (Streitberg 1906:330); *us-qiman* 'umbringen' (Streitberg 1906:346).

— tydinga 'komma' (grunntydinga)

um kominn *Háv.*101:2 perf.part.

um kominn *Háv.* 104:2 perf.part.

um kominn *Ls.* 14:3 perf.part.

of kominn *Ls.* 33:5 perf.part.

um komiþ *Þrk.* 24:2 perf.part.

um kominn *Rm.* 22:2 (21:2) perf.part.

— pleonasme (same tydinga, 'komma', reint forsterkande)

of koma *Od.* 29:10 inf.

— tydinga 'komma over alt, ha reist, ha vore over alt'

um komnar *Vsp.* 30:2 (31:2) perf.part.

um komit *Vm.* 43:4 perf.part.

— tydinga 'nå målet' ~ ty. *gelangen*

um komt *Skm.* 17:4 pret.

of komask *Hrbl.* 33:2 pret.konj.refl.

of komz *Sg.* 45:7 pret.refl.

um kom *Od.* 1:3 pret.

— same tydinga, 'nå målet', men her i samband med magi

of kom *Háv.* 145:9 pret.

— tydinga 'oppstå, bli til i opphavet'

um kømr *Vm.* 36:4 pres.

um kom *Vm.* 20:4 pret.

um kom *Vm.* 22:4 pret.

um kom *Vm.* 24:4 pret.

um kom *Vm.* 26:4 pret.

um kom *Vm.* 38:4 pret.

um-kunna, *kunna* (pretero-pres.v.), 'kunna'

Jf. got. *-kunnan* 'kennen' (Streitberg 1906:335) mot got. *ana-kunnan* 'lesen' (Streitberg 1906:321); got. *fra-kunna* (pretero-pres.v.) 'verachte' (Streitberg 1906:326); got. *ga-kunnan* 'kennen lernen, betrachten, lesen' (Streitberg 1906:329); got. *uf-kunnan* 'erkennen' (Streitberg 1906:344)

— tydinga 'læra å kjenna, vita' ~ got. *gakunnan*

um kann *Háv.* 163:5 pres.

um-kveða, *kveða* (st.v.), 'seia, tala'

Jf. got. *qipan* 'sagen' (Streitberg 1906:339) mot got. *ana-qipan* 'lästern' (Streitberg 1906:321); got. *ga-qipan* (Streitberg 1891:105); got. *us-qipan* 'aussagen, aussprechen' (Streitberg 1906:346).

«Einen Anzahl nichtkomponierter Verba ist von Haus perfektive Aktionsart eigen. Es sind...*qiðan* 'sagen'... Dass die genannten Verba wirklich perfektiv sind, ergibt sich nicht nur aus der Analyse ihrer Bedeutung, sondern auch aus der Tatsache, daß sie *niemals* in der Komposition mit dem 'farblosen' *ga-* vorkommen, selbst nicht im Partizipium Perf. Wo *ga-* in Verbindung mit diesen Verben erscheint, hat es stets seine ursprüngliche *konkrete* Bedeutung bewahrt,...» (Streitberg 1906:188f). Streitberg viste til det han hadde skrive i *Beiträge zur Geschichte der deutsche Sprache und Literatur* nr. 15, 1891, s. 105. Der hadde han bl.a. skrive: «Nur scheinbar im widerspruch zu dem gesagten stehen die *ga-composita*: *ganiman, gaqiman, gaqipān*, da bei ihnen nicht das 'farbloße' *ga-* vorliegt, sondern die concrete bedeutung der partikel bewahrt ist,...» (Streitberg 1891:105).

alls fyrst um kvað kan vera ein taleformel som førebudde overgang til direkte tale i ei fortelling (Thorvaldsen 2008:153f).

LO: kanskje *um kvað* er taleformel også dei andre stadene? Med unntak for *Od.* 15:4, kjem vendinga elles alltid i samband med overgang frå referat til direkte tale.

— tydinga 'seia, tala'

um kvað	<i>Hym.</i> 32:5	pret.
um kvað	<i>Prk.</i> 2:2	pret.
um kvað	<i>Prk.</i> 3:4	pret.
um kvað	<i>Prk.</i> 9:10	pret.
um kvað	<i>Prk.</i> 12:4	pret.
of kvað	<i>Brot</i> 5:4 (6:4)	pret.
um kvað	<i>Sg.</i> 51:4	pret.
um kvað	<i>Od.</i> 3:10	pret.
um kvað	<i>Od.</i> 15:4 (11:4)	pret.

um-kveykva, *kveikja* (sv.v.), 'tenna, gi liv'

Jf. got. *ana-qiujan* 'wiederwecken, wiederbeleben' (Streitberg 1906:321); got. *ga-qiujan* 'lebendig machen' (Streitberg 1906:330); *mip-qiujan* (Lloyd 1979:167). Jf. òg det inkoative got. *ga-qiuñan* (Lloyd 1979:167). Jf. Otfrid: *yrwáchet*, 'erwacht'» (3.pers. sg.; von See et al. 2012:863).

«...hier kann eine Zusammensetzung mit urg. *uz* (got.: *us-*, *uz-*, ahd.: *ir-*, *ar-*, *er-*, as.: *a-*, ags.: *á-*) vorliegen, vgl. ahd.: *ir-quicken*, as.: *aquicon*, ags.: *ácwician*,...» (Dal 1930a:72).

— tydinga 'tenna, gi liv' ~ ght. *irquicken*

um kveykva	<i>Hm.</i> 1:8	inf.
------------	----------------	------

um-láta, *láta* (st.v.), 'lata'

Jf. got. *lētan* 'lassen, verlassen' (Streitberg 1906:336) mot got. *af-lētan* 'erlassen, verlassen' (Streitberg 1906:319); *fra-lētan* 'entlassen, erlassen; gestatten' (Streitberg 1906:326). Dei tydingane passar knapt her.

Forstavinga *of/um* kan gi sær s ulike tydingar i desse kvada, 'gi frå seg, mista' i *Sg.* 10:4 og 'la ligga, ikkje rør' i *Brot* 19:1, men desse tydingane har begge eit element av 'ikkje røra'.

— tydinga 'mista, tapa'

um láta	<i>Sg.</i> 10:4	inf.
---------	-----------------	------

— tydinga 'la ligga, ikkje røra'

of lét	<i>Brot</i> 19:1	pret.
--------	------------------	-------

— tydinga 'stiga ned frå'

of læzk	<i>Grm.</i> 17:4	pres.refl.
---------	------------------	------------

um-leggja, *leggja* (sv.v.), 'legga, få til å ligga'

Jf. got. *lagjan* 'legen' (Streitberg 1906:336) mot got. *af-lagjan*; *ana-lagjan* (Lloyd 1979:167); got. *at-lagjan* 'hinzulegen' (Streitberg 1906:322); got. *faur-lagjan* (Lloyd 1979:167); got. *ga-lagjan* 'hinlegen, hinstecken' (Streitberg 1906:329); got. *ufar-lagjan* 'darüber legen' (Streitberg 1906:344); got. *us-lagjan* 'ausstrecken, legen' (Streitberg 1906:346); ght. *belegen* 'auf etwas legen' (700-t.; Kluge/Seebold 2002:107).

Of/um-leggja ser nokre stader ut til å tyda 'fastsetta, skjebnebestemma', sjå Dal 1930a:69; ho viste til got. *analagjands*.

Got. *lagjan*, 'legga', *galagjan*, 'legga bort' (Christiansen 1960:341).

— tydinga 'legga bort, gøyma' ~ got. *galagjan*

um lagði *Vkv. 23:4 (24:4)* pret.

um lagði *Vkv. 33:8 (34:8)* pret.

— tydinga 'legga ned i, plassera i'

um lagiðr *Vm. 35:6* perf.part.

— same tydinga, 'legga ned i, plassera i, men i abstrakt meining

um lagið *Háv. 84:6* perf.part.

— tyding 'legga (noko) på' ~ ght. *belegen*

of lagdi *Od. 2:8* pret.

— tydinga 'legga (noko) på (og halda fast)'

um lagði *Sig. 42:4* pret.

— tydinga 'gå til åtak på'

um leggja *Brot 4:8* inf.

— tydinga 'skjebnebestemt' ~ got. *analogjands* (men som verb; **analogjan?*)

um lagit *Skm.13:6* perf.part.

um lagit *Ls. 48:3* perf.part.

um-leika, *leika* (st.v.), 'leika, spela, svinga seg, røra seg'

Jf. got. *láikan* 'springen' (Streitberg 1906:336) mot got. *bi-láikan* 'verhønnen' (Streitberg 1906:323)

Of/um-leika gir ei avleidd tyding 'forråda', jf. ags. *forlácán* (Dal 1930a:70; sjå også Kuhn 1929:39f)

— tydinga 'forrådda' ~ ags. *forlácán*

um lék *HHv. 39:5 (38:5)* pret.

of lék *Gðr. 17:4* pret.

— tydinga 'svinga seg' (grunntydinga)

um lék *Hm. 12:3 (14:3)* pret.

um-leita, *leita* (sv.v.), 'søka å få til'

— tydinga 'utøva' (her: *vamms um leita* 'utøva vald mot')

um leitat *Od. 5:2* perf.part.

um-líða, *líða* (st.v.), 'fara, gå'; med forstaving: 'dø' (livet har fare)

Jf. got. *af-leiþan* 'weggehn' (Streitberg 1906:319); got. *bi-leiþan* 'verlassen,

zurücklassen' (Streitberg 1906:323); got. *ga-leiþan* 'kommen' (Streitberg 1906:329), got. *inn-ga-*

leiþan 'eingehn' (Streitberg 1906:334); got. *þairh-leiþan* 'durchgehn, -wandern' (Streitberg

1906:342); got. *ufar-leiþan* 'hinübergehn,

-fahren' (Streitberg 1906:344); got. *us-leiþan* 'weggehn, ausgehn' (Streitberg 1906:346); got.

galeiþan 'kommen, gehen' (de Vries 1961:354)

— tydinga 'dø'

um liðit *Grm. 53:3* perf.part.

um-líkr, *líkr* (adj.), 'lik' (< *glíkr*)

Jf. got. *ga-leiks* adj. 'ähnlich' (Streitberg 1906:329). Islandsk homilieboek frá slutten av 1100-talet

bruger enno *glíkr*, *glíkia* (Isl.Hom. 1872:ix).

um líkr *Sg. 39:6*

um líkan *Sg. 61:8*

um-líta, *líta* (st.v.), 'sjå, få auge på'

— tydinga 'få auge på'; jfr. òg *um-þekkja*

um leit *Gðr. 127:7* pret.

um-lúka, *lúka* (st.v.), 'lukka, stenga'

Jf. got. *lūkan* 'schließen' (Streitberg 1906:336) mot got. *ga-lūkan* 'verschließen' (Streitberg

1906:329); *us-lūkan* 'erschließen, öffnen' (Streitberg 1906:346).

Jf. òg det inkoative got. *ga-lūknan* (Lloyd 1979:167); got. *us-luknan* 'geöffnet werden' (Streitberg 1906:346).

Gotisk *lukan betydde truleg 'dreia', med forstaving, *galūkan*, 'stenga'. I moderne norsk kan me bruka *lukka* både om å opna og lukka (*luk opp, lukk igjen*).

— tydinga 'stenga' ~ got. *galūkan*

um lokin   *Grm.* 22:6   perf.part.

um-lystr, *lystr* (adj.), 'lysten'

Jf. got. *lustōn* sv.v. 'begehren'; *lustus* m 'Lust, Begierde' (Streitberg 1906:336)

um lystir   *Brot* 4:6

um-mál(s), *mál* (subst. n.), enten verbalabstrakt: 'målestokk' (iflg. Dal) eller konkret: 'mage' i uttrykket *mál maga* 'magemål' (og då er *um* neppe ei trykksvak forstaving)

um máls   *Háv.* 21:6

um-meta, *meta* (verb), 'måla, tilmåla'; med forstaving: 'fastsett, skjebnebestemt'

Jf. got. *mitan* 'måla'; *gamitan*, *usmitan* (Lloyd 1979:222).

— tyding 'skjebnebestemt'

of metin   *Sd.* 20:6   perf.part.

um-muna, *muna* (sv.v.), 'hugsa, erindra'

Jf. got. *munan* 'meinen, wollen'; *gamunan* 'sich erinnern' (de Vries 1961:395)

Opph. meaning må ha vore 'tenka', er i litteraturen bare brukt i tydinga 'minnast'. «Das Kompositum würde demgegenüber das «durch Denken bereitstellen», d. h. «sich erinnern» ausdrücken. Got. steht *gamunan* (prät. präs.) in dieser Bedeutung...» (Dal 1930a:74).

— tydinga 'minnast' ~ got. *gamunan*

um man   *Vsp.* 1:8   pres.

um mant   *Vm.* 34:4   pres.

of man   *Vm.* 35:4   pres.

um mant   *Grm.* 52:2   pres.

um-myrvka, *myrvka* (sv.v.), 'mørkna'

um myrvkan   *Skm.* 8:2   perf.part. — eller meir sannsynleg: *um* er preposisjon, *myrvkan* er subst.m.akk.

um-nefna, *nefna* (sv.v.), 'nemna', her: 'uttala, sverga'

Jf. got. *namnjan* 'nennen' (Streitberg 1906:338) mot got. *ga-namnjan* 'benennt' (Streitberg 1906:330)

— tydinga 'lova, gi løfte om'?

of nefnda   *Akv.* 31:4 (30:4)   perf.part.

um-nema, *nema* (st.v.), 'ta, gripa, eigna til seg'; hjelpeverb som hadde prefiks i eldre germansk

Jf. got. *niman* 'nehmen' (Streitberg 1906:338) mot got. *af-niman* 'wegnehmen' (Streitberg

1906:319); got. *and-niman* 'empfangen' (Streitberg 1906:322); got. *ga-niman* 'vernehmen,

empfangen' (Streitberg 1906:330); got. *us-niman* 'heraus-, wegnehmen' (Streitberg 1906:346)

— tydinga 'tileigna seg'

um nemi   *Sd.* 27:6 (26:6)   pres.

um-níta, *níta* (st.v.), 'nekta'

— tydinga 'nekta'

um níta   *Vkv.* 36:4 (37:4)   inf.

um-njóta, *njóta* (st.v.), 'nyta'

«**genießen** Vst. (8.Jh., Form 9. Jh.), mhd. *geniezen*, ahd. *giniozan*, älter *niozan*, as. *niotan*. Aus g. **neut-a-* Vst. 'genießen', auch in gt. *niutan*, anord. *njóta*, ae. *nēotan*, afr. *niāta*... Die einfache Bedeutung *'essen'..., die spezielle 'mit Wohlbehagen essen'...» (Kluge/Seebold 2002:346).

— tydinga 'nyta' ~ ght. *giniozan*

um njóta *Gðr. I 21:6* inf.

um-ráð, *ráð* (subst. n), 'råd, samråd', 'disposisjonsrett'

Jf. got. *ga-rēhsns* 'Bestimmung, Ratschluß, Plan' (Streitberg 1906:330)

um ráð *Alv. 4:3*

um-ráða, *ráða* (red.verb), 'gi råd', med mulig magisk meining i *Sd. 14:4*

«Gotisk har bare prefigerte former som *garadan* og *urrēdan* 'bestemme, sørge for'.» (BL 2007:915).

Jf. got. *garēdan* 'sorgen' (de Vries 1961:431).

— tydinga 'tolka' (når ein uvøver magi)

of réð *Sd. 14:4 (13:4)* pret.

— tydinga 'områ seg, rådslå' ~ gotisk *garēdan*

um réði *Am. 7:8* pret.konj.

um-reka, *reka* (st.v.), 'driva, jaga'

Jf. got. *wrikan* 'verfolgen' (Streitberg 1906:348) mot got. *ga-wrikan* 'rächen, Recht schaffen' (Streitberg 1906:331)

Got. *wrikan* 'forfølgje', ty. *rächen* 'hemna' og norr. (*v*)*reka* 'jaga, driva bort, forfølgja...' har alle same etymologiske opphav (BL 2007:875)

— tydinga 'driva, jaga'

um reknir *Þrk. 21:2* perf.part.

um-reyna, *reyna* (sv.v.), 'røyna, erfara'

— tydinga 'røyna, oppnå å erfara'

um reynda *Vm. 44:3* pret.

um reynda *Vm. 46:3* pret.

um reynda *Vm. 48:3* pret.

um reynda *Vm. 50:3* pret.

um reynda *Vm. 52:3* pret.

um reynda *Vm. 54:3* pret.

um reyndum *Am. 92:4 (93:4)* pret.

um-rísa, *rísa* (st.v.), 'reisa seg'

Jf. got. *ur-reisan* 'sich erheben' (Streitberg 1906:345); got. *ur-reisan*, 'stå opp' (BL 2007:874); got.

ur-reisan 'aufstehen' (de Vries 1961:447). Verbet er intransitivt; kausativet er transitivt, got. *ur-*

ráisjan 'aufstehn machen; erwecken; erregen' (Streitberg 1906:345); norr., no. *reisa* 'reisa'.

Verbet har kanskje magisk meining i *Háv. 145:8* og i tydinga 'skjebnesbestemt' i *Sd. 38:6*

— tydinga 'reisa seg' (grunntydinga, men her i samband med magi)

um reis *Háv. 145:8* pret.

— tydinga 'oppstå' (det vil seia ei abstrakt, overført tyding av ordet) ~ got. *ur-reisan*

of risin *Sd. 38:6 (37:6)* perf.part.

um-rísta, *rísta* (st.v.), 'rista (runer)'; med forstaving: mulig magisk meining

— tydinga 'rissa, rista (runer)' (her i samband med magi, ser det ut som)

um reist *Háv. 145:6* pret.

of reist *Sd. 14:5 (13:5)* pret.

um-rjúfa, *rjúfa* (st.v.), 'bryta, spalta'

rjúfa < germ. *reuban; ags. *reofan* 'brechen, zerreißen, vgl... *raufa*, *reyfa*,... *rappa* (de Vries 1961:449); *reufa* sv.v. 'ein loch brechen' got. *biraubōn* 'ausziehen...' (de Vries 1961:435); *reyfa* sv.v. 'reißen, pflücken', rauben' got. *biraubjan* 'berauben', afr. *birēva*, nnl. *beroven* 'berauben' (de Vries 1961:442); *rappa* sv.v. 'ausrupfen, plündern', intensivum zum got. *raupjan*... gs. *birōpian* (de Vries 1961:454).

— tydinga 'rakna, bryta (om undergangen til gudane)'

um rjúfask *Vm.* 52:6 pres.refl.

um rjúfask *Grm.* 4:6 pres.refl.

um-røk, *røk* (subst. n.pl.) — 'lagnad, skjebne'

of røk *Alv.* 9:2

of røk *Alv.* 11:2

of røk *Alv.* 13:2

of røk *Alv.* 15:2

of røk *Alv.* 17:2

of røk *Alv.* 19:2

of røk *Alv.* 21:2

of røk *Alv.* 23:2

of røk *Alv.* 25:2

of røk *Alv.* 27:2

of røk *Alv.* 29:2

of røk *Alv.* 31:2

of røk *Alv.* 33:2

um-saka, *saka* (sv.v.), 'skada; påføra sak, skyld'

Jf. got. *sakan* 'streiten' (Streitberg 1906:339) mot *and-sakan* 'widerstreiten' (Streitberg 1906:322);

ga-sakan 'bedrohen; überführen' (Streitberg 1906:330); *us-sakan* 'ausführlich erörtern, darlegen' (Streitberg 1906:346)

— tydinga 'skada'

um sakask *Hm.* 29:3 inf.refl.

um-sakna, *sakna* (sv.v.), 'sakna', inkoativ til *saka*

— tydinga 'sakna' (inkoativ)

um saknaði *Þrk.* 1:4 pret.

um-sátttr, *sátttr* (adj.), 'samd, forlikt'

um sáttir *Vm* 40:6

um sáttir *Vm* 41:6

um-segja, *segja* (sv.v.), 'seia'

— tydinga 'seia, melda'

um segja *Gðr. II* 9:4 inf.

um segjak *Skm.* 4:1 pres.konj.

um-senda, *senda* (sv.v.), 'la gå, senda, skikka'

Jf. got. *sandjan* 'senden' (Streitberg 1906:339) mot got. *ga-sandjan* 'entsenden' (Streitberg 1906:330) senda bort; got. *in-sandjan* 'entsenden' (Streitberg 1906:334); got. *us-sandjan* 'aussenden' (Streitberg 1906:346)

— tydinga '(til)senda'

um sendr *Ls.* 34:3 perf.part.

um-setja, *setja* (sv.v.), 'la sitta, setta'

Jf. got. *satjan* 'setzen' (Streitberg 1906:339) mot got. *af-satjan* 'absetzen, entlassen' (Streitberg 1906:319); got. *at-satjan* 'darstellen' (Streitberg 1906:322); got. *bi-satjan* 'umgeben mit' (Streitberg 1906:324); got. *faúra-ga-satjan* 'darstellen' (Streitberg 1906:326); got. *ga-satjan* 'hinsetzen,

aufrichten' (Streitberg 1906:330) 'setta bort, retta opp, retta seg opp'; got. *mip-satjan* 'versetzen' (Streitberg 1906:337); got. *us-satjan* 'aussetzen, ausschicken; zusammenstzen' (Streitberg 1906:346)
 got. *satjan*, 'setta', *gasatjan*, 'setta bort' (Christiansen 1960:341).
 Med forstaving: mulig magisk meining (Dal 1930a:82).
 — tydinga setta (men i abstrakt, overført tyding; i samband med magi?)
 um setr   *Sd.* 13:6 (12:6)   pres.

um-sjá, *séa*, *sjá* (st.v.), 'sjá'; med forstaving: 'spå' i *Grp.* 20:3; 28:7; dei andre stadene kan tydinga vera 'få auge på', som got. *gasaihwan*.

Jf. got. *saihwan* 'å evna å sjá' mot got. *gasaihwan* når ein fullfører eller oppnår noko, 'få auge på, iakttar, legg merke til' (Streitberg 1891:82f); evt. oppnår evna til å sjá (smst. s. 84); got. *saihwan* 'sehn' (Streitberg 1906:339) mot got. *at-saihwan* 'auf etwas achten; sich hüten vor' (Streitberg 1906:322); got. *bi-saihwan* 'beschauen; sein Augenmerk auf etwas richten' (Streitberg 1906:324); got. *ga-saihwan* 'erblicken' (Streitberg 1906:330); *in-saihwan* 'hinsehn auf (du)' (Streitberg 1906:334); got. *pairh-saihwan* 'durchschauen' (Streitberg 1906:342); got. *usgasaihwan* (Streitberg 1891:105); got. *us-saihwan* 'aufsehen, sehend werden' (Streitberg 1906:346).

Got. *saihwan*, 'sjá', *gasaihwan*, 'få auge på' (Christiansen 19670:341).

— tydinga '(oppnå å) få auge på'

of sék	<i>Háv.</i> 150:6	pres.
um sjá	<i>Vm.</i> 36:6	pres.
um sé	<i>Hrbl.</i> 19:8	pres.konj.
— tydinga 'sjá framtida, små'		
um sér	<i>Grp.</i> 20:3	pres.
um sér	<i>Grp.</i> 28:7	pres.

um-skapa, *skapa* (sv.v.), "skapa"

Jf. got. *ga-skapjan* 'erschaffen' (Streitberg 1906:330) frambringa; got. *gaskapjan*, ags. st.v. pret. *gisköp* (de Vries 1961:483)

«Das Gotische hat nur das Kompositum: *gaskapjan*.» Simpleks kan ha hatt tydinga 'forma, skapa', kompositum 'gjera ferdig utforma, ferdig skapt' (*Vm.*, *Grm.*; Dal 1930a:70).

Kan òg bli brukt i tydinga 'skjebnebestemt' (*Skm.* 13, *HHL* 2; smst.).

— tydinga 'skapa i opphavet' ~ got. *gaskapjan*

um sköpuð	<i>Vm.</i> 21:2	perf.part.
um sköpuð	<i>Vm.</i> 29:2	perf.part.
um sköpuð	<i>Vm.</i> 35:2	perf.part.
um sköpuð	<i>Grm.</i> 40:2	perf.part.
um sköpuð	<i>Grm.</i> 41:6	perf.part.
— tydinga 'skjebnebestemt' ~ got. <i>gaskapjan</i>		
um skapaðr	<i>Skm.</i> 13:5	perf.part.
um sköpu	<i>HH.</i> 12:4	pret.

um-skilja, *skilja* (sv.v.), 'skilja frå kvarandre'

Jf. ags. *ascielian* 'trennen' (de Vries 1961:492)

— tydinga 'skilja (frå kvarandre)'

um skilði	<i>Vkv.</i> 3:6	pret.
-----------	-----------------	-------

um-skipta, *skipta* (sv.v.), 'ordna'

<of> *skipta* (?) *Hm.* 9:4

inf. (Finnur Jónsson vil setta inn *of.*; Dal 1930a:34)

um-skjóta, *skjóta* (st.v.), 'skyta'

— tydinga 'skyta'

um skaut	<i>Vsp.</i> 24:2 (25:2)	pret.
----------	-------------------------	-------

m-sköþ, *sköþ* (subst., n.pl. < *skap* n.sg.), 'skjebne, lagnad'

um sköþ *Sg.* 58:9

um sköþ *Od.* 34:3

of-sóa, *sóa* (st. og sv.v.), 'blota, drepa'

— tydinga 'blota'

of-sóit *Háv.* 109:7 perf.part.

um-sofa, *sofa* (st.v.), 'sova'; med forstaving: 'sovna inn'

Jf. mht. *entsweben* 'einschlafen' (de Vries 1961:528). Merk at det semantisk tilsvarende gotiske verbet kan ha forstaving, got. *ga-slēpan* 'entschlafen' (Streitberg 1906:330)

— tydinga 'sovna inn' ~ mht. *entsweben*

um sofin *Háv.* 101:3 perf.part.

um-sofna, *sofna* (sv.v.), 'sovna', inkoativ til *sofa*

— tydinga 'sovna' (inkoativ)

um sofnaði *Vkv.* 27:4 (28:4) pret.

um-spenna, *spenna* (sv.v.), 'spenna, stramma'

— tydinga 'spenna, stramma'

um spenntan *Vkv.* 12:8 (11:8) perf.part.

um-standa, *standa* (st.v.), 'stå'; med forstaving: transitivt, 'få til å stå' (*Vsp.* 53:6; *Háv.* 154:2)

Jf. got. *standan* 'stehn' (Streitberg 1906:341) mot got. *af-standan* 'abstehn; abwenden' (Streitberg 1906:320); got. *and-standan* 'entgegentreten, widerstreiten' (Streitberg 1906:322); got. *at-standan* 'dabeistehn, hinzutreten' (Streitberg 1906:322); got. *bi-standen* 'umstehn, herumstehn' (Streitberg 1906:324); got. *ga-standan* 'stehen bleiben, verharren' (Streitberg 1906:330); got. *us-standan* 'aufstehen, sich erheben' (Streitberg 1906:346).

Ingressiv med *ga-* ved verba *lagjan*, *satjan*, *standan*: «...des eintritts in den zustand des 'liegens', 'sitzens' und 'stehens'... Den imperfectiven *standan* 'im zustand des stehens sich befinden' entspricht das perfective *gastanden*.» (Streitberg 1891:86f). LO: *gastandan* kan bety 'gjekk over til å stå' eller 'fekk til å stå'.

— tydinga 'stå', men transitivt, ~ got. *gastandan*

um standa *Vsp.* 53:6 (52:6; 55:6) inf.

— tydinga 'stå imot, halda ut' ~ got. *andstandan*

um standask *Rm.* 17:8 (16:8) inf.refl.

— tydinga 'overraska, ramma' (transitivt)

um stendr *Háv.* 154:2 pres.

um-stíga, *stíga* (st.v.), 'stiga'; med forstaving: transitivt, 'bestiga'

Jf. got. *at-steigan* 'einsteigen' (Streitberg 1906:322); got. *us-steigan* 'hinaufsteigen' (Streitberg 1906:346)

I *Ghv.* er *stíga* brukt transitivt, som i ags. *gestígan* (Dal 1930a:12f)

— tydinga 'bestiga' (transitivt) ~ got. *ussteigan*; ags. *gestígan*

um sték *Ghv.* 13:7 pret.

um-stríða, *stríða* (sv.v.), 'gjera noko stritt; valda ein kval'

— tydinga 'stri, kjempa'

um stríða *Ghv.* 11:4 inf.

um-sverja, *sverja* (st.v.), 'sverja'

Jf. got. *swaran* 'schwören' (Streitberg 1906:341) mot got. *bi-swaran* 'beschwören' (Streitberg 1906:324)

— tydinga 'sverja' ~ got. *biswaran*

um-svarða *Akv.* 31:3 (30:3) perf.part.

um-synja, *synja* (sv.v.), 'nekta', med forstaving: 'nekta ein livet, drepa'

— tydinga 'nekta ein livet, drepa'

of synja *Fm.* 36:8 perf.part.

um-sækja, *sækja* (sv.v.), 'søka, prøva å finna'

Jf. got. *sōkjan* 'suchen' (Streitberg 1906:341) mot got. *us-sōkjan* 'ausforschen, überführen, richten' (Streitberg 1906:346)

— tydinga 'henta, skaffa tilbake'

um soetti *Prk.* 14:8 pret.konj.

um-taka, *taka* (st.v.), 'ta'

Jf. got. *tēkan* 'berühren' mot got. *at-tēkan* 'berühren' (Streitberg 1906:322)

— tydinga 'ta' (grunntydinga)

of teknir *Hym.* 14:6 perf.part.

— tydinga 'ta til ekte'

um tekit *Ls.* 26:6 perf.part.

um tók *Gðr. III* 9:3 pret.

um-telja, *telja* (sv.v.), 'telja': med forstaving kanskje 'ferdig opptalde'

— tydinga 'ferdig opptalde'

um talða *Vsp.* 12:8 perf.part.

um talit *Ghv.* 21:6 perf.part.

um-treðja, **treðja* (sv.v.), 'la trakka ned' (avleidd av *troða*, st.v.)

«*treðia*, of *treðia* vertritt, wie die Gebrauch zeigt, ein früheres Kompositum mit der Perfektivbedeutung «zertreten lassen», d. h. «zu Tode treten lassen» (Dal 1930a:71).

— tydinga 'trakka til døde'

of traddi *Ghv.* 2:8 pret.

um traddi *Hm.* 3:4 pret.

um tradda *Hm.* 19:8 pret.

um-tyggja, *tyggja* (st.v.), 'tygga, eta'

— tydinga 'tygga, eta'

of tuggin *Akv.* 38:4 (36:4) perf.part.

um-þekkja, *þekkja* (sv.v.), 'få auge på'

— tydinga 'få auge på' (jf. *um-líta*)

um þekkði *Prk.* 31:4 pret.

um þekkir *Vkv.* 17:4 (17:6) pres.

of þátti *Od.* 17:8 pret.

um-þjóta, *þjóta* (st.v.), 'tuta, blåsa'

— tydinga 'tuta'

um þaut *Hm.* 18:6 pret.

um-preyja, *preyja* (sv.v.), 'drøya, halda ut'

— tydinga 'drøya, halda ut' (halda ut det utenkelege)

um þreyja *Skm.* 42:3 pres.

um-pruma, *pruma* (sv.v.), 'tordna', med forstaving blir det noko overveldande;

kan òg oppfattast som 'ligga roleg, breia seg'

— tydinga 'lamma, overvelda?'

of þruma *Grm.* 8:3 pres.

um-pryngva, *pryngva* (st.v.), 'trenga'

— tydinga 'trenga'

of þrungit Akv. 34:6 (32:6) perf.part.

um-þorǫf, *þorǫf* (subst. f.), 'tarv, trong'

Jf. got. *þaurfts* f. 'Bedürfnis' (Streitberg 1906:343); trykklett forstaving i ty. *Bedürfnis*.

um þorǫf Háv. 38:6

um-vaka, *vaka* (sv.v.), 'vaka, vera vaken', med forstaving: ingressivt eller inkoativt, 'vakna'

Jf. got. *þairh-wakan* 'durchwachen' (Streitberg 1906:342); got. *us-wakjan*, 'erwechen' (Streitberg 1906:347).

Jf. òg det inkoative got. *gawaknan*, 'erwachen' (de Vries 1961:639)

— tydinga vakna, bli vekt' ~ got. *gawaknan*, ty. *erwachen*

um vakin Háv. 100:3 perf.part.

um-valda, *valda* (uregelmessig verb), 'valda, vera årsak til'

Jf. got. *waldan*; *gawaldan* (Streitberg 1891:91); LO: *gawaldan* blir 'tilriva seg ved vald'; passar ikkje i *Hym*.

— tydinga 'valda, vera årsak til'

um olli Hym. 37:8 pret.

um-vaxa, *vaxa* (st.v.), 'vekxa'

Jf. got. *wahsjan* 'grösser werden' mot got. *uswahsans ist* 'er ist erwachsen,.. ein wachstum ist abgeschlossen' (Streitberg 1891:100).

— tydinga 'vekxa'

um vaxin Vsp. 31:5 (32:5) perf.part.

um-vefja, *vefja* (sv.v.), 'vikla, omvikla; dreia, sno'; med forstaving: mulig magisk meining

må vera avleidd frå det sterke verbet *vefa*

— tydinga 'vikla, omvikla' (i abstrakt tyding) i samband med magi

um vefr Sd. 13:5 (12:5) pres.

um-venja, *venja* (sv.v.), 'venja'; med forstaving: 'tvinga'

Jf. mnl. (*ge*)*wennen*, ght. *giwennen* (de Vries 1961:654)

— tydinga 'bli tvinga til'

of vanið Gðr. II 4:7 perf.part.

um-verða, *verða* (st.v.), 'verta, bli'

Jf. got. *wairþan* 'werden' (Streitberg 1906:347) mot got. *fra-wairþan* 'zugrunde gehn' (Streitberg 1906:327); got. *fra-wardjan* 'zugrunde richten; entstellen' (Streitberg 1906:327); got. *gawairþi*

(Streitberg 1891:109); got. *gagawairþjan* (Streitberg 1891:105n). Jf. òg det inkoative got. *ga-*

gawairþnan 'sich versöhnen' (Streitberg 1891:105n, Braune/Ebbinghaus 1981:125).

— tydinga 'visa seg som'

um orðinn Vsp. 10:2 perf.part.

um-verja, *verja* (sv.v.), 'verja'

— tydinga 'nekta'

um varit Alv. 8:3 perf.part.

um-viða, *viða* (sv.v.), 'gjera av med'

— tydinga 'bli drepen, dø'

of viða Brot 11:8 (5:8) inf.

um viðr Gðr. II (30:6) pres. Neckel m.fl. vil lesa eit of her? (Dal 1930a:72)

um-viðra, *viðra* (sv.v.), 'blåsa opp, bli (u)vêr'

— tydinga 'bli (u)vêr, raskt skiftande vêr'

um viðrir   *Háv.* 74:5   pres.

um-vinda, *vinda* (st.v.), 'sno, dreia'; med forstaving: mulig magisk meining

Jf. got. *bi-windan* 'umwinden' (Streitberg 1906:324); got. *us-windan* 'winden' (Streitberg 1906:347); got. *biwindan* 'umwinden' (de Vries 1961:665)

— tydinga 'sno, dreia' (i abstrakt tyding) i samband med magi

um vindr   *Sd.* 13:4 (12:4)   pres.

um-vinna, *vinna* (st.v.), 'arbeida, utføra, utretta'; hjelpeverb som hadde prefiks i eldre germansk

Jf. got. *winnan* 'leiden' (Streitberg 1906:348)

Jf. got. *winnan* 'leiden', ags. *winnan* 'arbeiten, leiden', *gewinnan* 'gewinnen, überwinden, einnehmen', mht. *winnen*, 'ernten, erwerben, überwinden, eroben'... *gewinnen* 'erwerben'..., ght. *winnan* 'sich anstrengen, streiten', *giwinnan* 'durch anstrengung erreichen, erwerben, siegen' (Alexander Jóhannesson 1956:134)

Jf. ags. *winnan* 'arbeiten, leiden', *gewinnan* 'gewinnen, überwinden' (de Vries 1961:666)

«Das Simplex scheint gemeingermanisch «arbeiten, sich abmühen» bedeutet zu haben, w.germ. hat das Kompositum ahd. *giwinnan*, ags. *gewinnan* resultative Bedeutung: «durch Anstrengung erreichen».» (Dal 1930a:66).

— tydinga 'utretta, oppnå, ved anstrengelser' ~ ags. *gewinnan*, ght. *giwinnan*

um vinna   *Hym.* 26:1   inf.

um vinna   *HHv.* 39:8 (38:8)   inf.

of vinna   *HH.* II 44:12   inf.

um unnuð   *Gðr.* I 21:3   pret.

um vinna   *Ghv.* 12:4   inf. eller kanskje pres.

um-vita, *vita* (verb), 'vita'

— tydinga 'vita'

um veitzt   *Vm.* 34:5   pres.

of viti   *Grm.* 35:3   pres.konj.

um viti   *Ls.* 21:5   pres.konj.

— tydinga 'ta seg i akt'

of vitaðr   *Háv.* 100:6   perf.part.pass.

um-yppa, *yppa* (verb), 'lyfta opp'

— tydinga 'løfta opp'

um yppðu   *Vsp.* 4:2   pret.

um-œði, *œði* (subst. n), 'sinn, sinnelag, karakter'

um œðis   *Háv.* 4:4

Of/um ordna etter ulik bruk

Forsøk på å finna alternative forklaringar på bruken av *of/um*-partikkelen.

Det er mange døme på at bruken av *of/um* i eddakvada har paralellar i eldre germansk (gotisk, eldre vestgermansk, gammalhøgtysk, gammalsaksisk, angelsaksisk). At slike paralellar finst, er ikkje bevis for at *of/um* hadde same funksjon i eddakvada, bruken varierte mykje frå språk til språk, men det viser at dei *kan* ha hatt same funksjon også i eddakvada, at ein sånn funksjon *er mulig*.

(1) Of/um før nomen

1.A. *Of/um* føre substantiv med sosiativt innhald

hné hans *um dólgr* (*Sg.* 23:1); sjå Kuhn 1929:27

1.B. *Of/um* føre substantiv med kollektivt innhald

góðs *um æðis* (*Háv.* 4:4), jf. ags. *gewēd*; sjå Kuhn 1929:28

1.C. *Of/um* føre verbalabstrakt

— 1.C.i. Substantiv:

sins um máls maga (*Háv.* 21:6) — *men er um her forstaving eller preposisjon?*

geirs *um þorð* guma (*Háv.* 38:6), jf. ght. *bidurfan*, gs. *bethurþan*; sjå Kuhn 1929:29

flest *um ráð* sem faðir (*Alv.* 4:3) (Kuhn 1929:30).

oll *of røk* fira (*Alv.* 9:2; 11:2; 13:2; 15:2; 17:2; 19:2; 21:2; 23:2; 25:2; 27:2; 29:2; 31:2; 33:2;); sjå Kuhn 1929:30

ef okkr *góð um skop* (*Sg.* 58:9), jf. ags. *gescapu*, gs. *giskapu* (Kuhn 1929:30); got. *gaskafts*, ‘Erschaffung, Geschöpf’, ght. *giscافت*, ‘Geschöpf’, gs. *giscapu* n.pl., ‘das Verhängte’ (Dal 1930a:71)

morg ill *um skop* (*Od.* 34:3), jf. ags. *gescapu*, gs. *giskapu* (Kuhn 1929:30); got. *gaskafts*, ‘Erschaffung, Geschöpf’, ght. *giscافت*, ‘Geschöpf’, gs. *giscapu* n.pl., ‘das Verhängte’ (Dal 1930a:71)

— 1.C.ii. Adjektiv:

sitja meirr *um sáttir* saman (*Vm.* 41:6; eventuelt også i strofa før), sjå Kuhn 1929:31

meins *um lystir* (*Brot* 4:6); sjå Kuhn 1929:31

yðr *um líkr* (*Sg.* 39:6), jf. got. *galeiks*, ags. *gelīc*, gs. *gilīk*, ght. *gelīhh*; sjå Kuhn 1929:31; eldre norr. *glíkr*, sjå Isl.Hom. 1872:ix.

oss *um líkan* (*Sg.* 61:8), jf. got. *galeiks*, ags. *gelīc*, gs. *gilīk*, ght. *gelīhh*; sjå Kuhn 1929:31; eldre norr. *glíkr*, sjå Isl.Hom. 1872:ix.

um borinn væri (*Hlr.* 12:4) — same meaning som *samborinn*, adj., ‘fødde av same mor’; *ga*-prefiks føre nomen i eldre germansk hadde same tyding som *sam-* i skandinavisk; norr. *um-borinn* er derfor det same som norr. *samborinn* og got. *gaborinn* (mitt resonnement, LO)

(2) Of/um føre verb

Of/um føre verb med trykksvak forstaving i eldre germansk (i grunntydinga eller i avleidd tyding)

— 2.A. Perfektum partisipp (fortrinnsvis brukt verbalt),

jf. funksjonen til *ga/ge/gi-* i eldre germansk og *ge-* i moderne tysk — overlappar ved fleire høve med tilfelle lista opp under andre punkt

ár um borna (*Vsp.* 2:2)

mæztr um orðinn (*Vsp.* 10:2)

rett um talða (*Vsp.* 12:8)

hljóð um fólgit (*Vsp.* 27:2)

vítt um komnar (*Vsp.* 30:2)

stóð um vaxinn (*Vsp.* 31:5)

var of borinn snemma (*Vsp.* 32:6)

ek hefir fjqlòd um farit (*Háv.* 18:3)

myndi mér heim of boðit (*Háv.* 67:2)

þótt sé sið *of alinn* (Háv. 72:2)
 brigið í brjósti *um lagið* (Háv. 84:6)
 vígdrótt qll *um vakin* (Háv. 100:3)
 svá var mér vilstígr *of vitaðr* (Háv. 100:6)
 er ek var enn *um kominn* (Háv. 101:2)
þá var saldrott um sofin (Háv. 101:3)
 nú em ek aprt *um kominn* (Háv. 104:2)
 eða hefði honum Suttungr *of sóit* (Háv. 109:7)
 var jörð *um sköpuð* (Vm. 21:2)
 áðr væri jörð *um sköpuð* (Vm. 29:2; 35:2)
 var á lúðr *um lagiðr* (Vm. 35:6)
 þvíat hvern hefi ek heim *um komit* (Vm. 43:4)
 ser *um gprva sali* (Grm. 5:3; 12:3; 16:3)
 hvé hon er í lás *um lokin* (Grm. 22:6)
 var jörð *um sköpuð* (Grm. 40:2)
 ský all *um sköpuð* (Grm. 41:6)
 þitt veit ek líf *um liðit* (Grm. 53:3)
 mér var aldr *um skapaðr* (Skm. 13:5)
 ok allt líf *um lagit* (Skm. 13:6)
 þrír *of teknir* (Hym. 14:6)
 þú ert, qldr, *of heiti* (Hym. 32:8)
 Ægis höll *um kominn* (Ls. 14:3)
 báða í báðm *um tekit* (Ls. 26:6)
 er hér inn *of kominn* (Ls. 33:5)
 ok hefir sá born *of borit* (Ls. 33:6)
 gísl *um sendr* at goðum (Ls. 34:3; 35:3)
 it ljóta líf *um lagit* (Ls. 48:3)
 ok verðr þá þínu fjörvi *um farit* (Ls. 57:6)
 hamar *um fólgin* (Prk. 7:8; 8:2)
 heim *um reknir* (Prk. 21:2)
um komit snimma (Prk. 24:2)
of beðit hafði (Prk. 32:4)
 muna þér verða, / vísi gestr, *of varit* (Alv. 8:2-3)
 hefik *of farit* (Alv. mellom 8 og 9:5, men hørde neppe til det opphavlege kvadet)
 uppi, ertu, dvergr, *um dagaðr* (Alv. 35:6)
 fjotur *um spenntan* (Vkv. 12:8)
um gefit verða (Vkv. 21:4)
 fœtr *um lagði* (Vkv. 23:4)
 fœtr *um lagðak* (Vkv. 33:8)
 margan hefi ek fors *um farit* (Rm. 2:3)
 ef þú ert út *um kominn* (Rm. 22:2)
 hverjum ertu sveini *um borinn?* (Fm. 1:2)
 ok Fáfni *um farit* (Fm. 23:3)
 aldrs *of synjat* (Fm. 36:8)
 halir *um gprvan* (Fm. 42:6)
 alls þér er kostr *um boðinn* (Sd. 21:2)
 qll eru mein *of metin* (Sd. 21:6) — NB: adjektivisk bruk
 rømm eru róg *of rísín* (Sd. 38:6)
um beðit hafði (Gðr. I 3:8)
of borinn Buðla (Gðr. I 25:5) — NB: adjektivisk bruk
 ills *um fylld* (Sg. 8:2) — NB: adjektivisk bruk
um borin Buðla (Sg. 15:3) — NB: adjektivisk bruk
um hroðit sigli (Sg. 49:6) — NB: adjektivisk bruk
of borinn Buðla (Sg. 56:9) — NB: adjektivisk bruk
um glatat bõrnum (Hlr. 4:6)
 [*um borinn væri* (Hlr. 12:4) — nemnt blant adjektiva, sjá lenger oppe]

ok of vanið vási (Gðr. II 4:7)
 liggr of hoggvinn (Gðr. II 7:5)
 of gefinn ulfum (Gðr. II 7:8)
 of borin verkjum (Od. 4:6)
 vammms um leitát (Od. 5:2)
 of bornar værim (Od. 15:8)
 nú er um genginn (Od. 34:7)
 ykkur um fólgin (Akv. 16:14)
 öll um fólgin (Akv. 27:2)
 eiða opt um svarða (Akv. 31:3)
 ok ár of nefnda (Akv. 31:4)
 dröslum of þrungit (Akv. 34:6)
 við hunang of tuggin (Akv. 36:4)
 um talit væri (Ghv. 21:6)
 Svanhildr um heitin (Hm. 3:2).
 í auðn um alin (Hm. 29:6) — men NB: brukt adjektivisk

— 2.B. Perfektiv: markerer at noko er fylt heilt opp eller at noko er fullført, fullstendig dekt eller fylt (jf. funksjonen til gotisk *ga-*)

rett um talða (Vsp. 12:8); her kan meininga vera ‘fulltalde, ferdig opptalde’, jf. ght. *irzellen* vitta um komnar (Vsp. 30:2); valkyrjene kom frá alle kantar, frá over alt
 ok hefir fjöld um farit (Háv. 18:3); har fare over alt, det er ingen stad eg ikkje har vore ef ek hann sjónum of sék (Háv. 150:6), jf. got. *gasaihwan*, ‘få auge på’ (sjå Christiansen 1960:341).

þvíat hvern hefir ek heim um komit (Vm. 43:4); Vafprúðnir har reist i ni heimar, meiner tydelegvis han har reist på kryss og tvers i alle verder som finst; også her er tydinga ‘eg har reist over alt’

hefik of farit (Alv. innskot mellom 8 og 9:5); også her må tydinga veera ‘reist over alt’

margan hefi ek fors um farit (Rm. 2:3); kanskje eit verb som hadde prefiks i eldre germansk, i tydinga ‘gjennomreisa’, med transitiv funksjon (Dal 1930a:69); LO: ‘reisa over alt, alle stader’

margan hefi ek fors um farit (Rm. 2:3): *um farit* ser ut til å bety ‘gjennomreist, reist over alt’ (her: over alt i mange fossar)

ills um fylld (Sg. 8:2), jf. got. *gafulljada* (Dal 1930a:73), ‘fylla heilt opp, vera stappfull’
 hon kröng of komsk (Sg. 45:7); *koma* har her kanskje tydinga ‘gelangen’ (Kuhn 1929:41);
 of forsterkar her det perfektive og resultatative innhaldet i *koma* (Dal 1930a:12); LO: eg oppfattar utsagnet som at ho (Brynhild) alt frå fødselen har vore fylt av skadeverk, aldri gjort anna enn skadeverk; jf. 2J.

— 2.C. Perfektiv: markerer at ei handling er endra (ingressiv) eller eit mål er oppnådd (resultativ) (jf. funksjonen til gotisk *ga-*) —

sjå også lenger nede, verb nytta i tydinga ‘bli drepen, dø,.. gjort til inkjes’

er hann slikt um fregn (Vsp. 26:4); jf. got. *gafraihnan*, ‘få vita ved å spørja’

er sér um getr (Háv. 8:2), jf. got. *bigitan*, ags. *bigietan*, gs. *bigetan*; sjå Dal 1930a:10; 66; jf. 2J

er hann sylg um getr (Háv. 17:5), jf. got. *bigitan*, ags. *bigietan*, gs. *bigetan*; som over; jf. 2J
 lær um getr (Háv. 58:5), jf. got. *bigitan*, ags. *bigietan*, gs. *bigetan*; som over; jf. 2J

opt hann gjöldr um getr (Háv. 65:3), jf. got. *bigitan*, ags. *bigietan*, gs. *bigetan*; som over; jf. 2J

vígdrótt öll um vakin (Háv. 100:3); *um-vakin* med same tyding som det inkoative *vakna*, som hadde *ga-*prefiks i eldre germansk; jf. got. *gawaknan* ‘erwachen’ (Alexander Jóhannesson 1956:123). Her er det vel ingressiv?

þá var saldrótt um sofin (Háv. 101:3); *um-sofin* med same tyding som det inkoative *sofna*, som hadde *ga-*prefiks i eldre germansk; jf. mht. *entsweben* (Alexander Jóhannesson 1956:800/de Vries 1961:528). Her er det vel ingressiv?

Gunnloð mér *um gaf* (*Háv.* 105:1). «Man könnte allerdings... an ein früheres Kompositum denken, vgl. got. *fragaf.*: ahd. *forgeben.*...» (Dal 1930a:16; ho var sjølv ikkje overtýdd); LO: jf. got. *atgiban*, ‘gi bort, skjenka’

létumk rúms *um fá* (*Háv.* 106:2); ingressivt, går kanskje tilbake på gammal prefiksdanning. Sjå Dal 1930a:18. Samtidig resultativ: Óðinn oppnådde det han var ute etter, skaldemjøden.

góðs laun *um geta* (*Háv.* 123:3), jf. got. *bigitan*, ags. *bigietan*, gs. *bigetan*; som over (*Háv.* 8:2 m.fl.); jf. 2J

ok ek drykk *of gat* (*Háv.* 140:4); *of* framhevar verbet emfatisk: ‘eg oppnådde verkeleg...’, det vil seia at innhaldet i verbet blir intensivert (Dal 1930a:11); jf. got. *bigitan*, ‘finna’, ags. *bigietan*, gs. *bigetan* (Christiansen 1960:344); jf. 2J

er hann aptr *of kom* (*Háv.* 145:9); *koma* har kanskje tydinga ‘gelangen’ (Kuhn 1929:41) ef ek hann sjónum *of sék* (*Háv.* 150:6), jf. got. *gasaihwan*, ‘(oppná á) fá auge på’ (sjå Christiansen 1960:341)

hvaðan jorð *um kom* (*Vm.* 20:4); ei avleidd tyding, ‘oppstå, bli til i opphavet; bli skapt’ (Kuhn 1929:41; Dal 1930a:11)

var jorð *um sköpuð* (*Vm.* 21:2), jf. got. *gaskapjan* (Dal 1930a:70)

hvaðan máni *um kom* (*Vm.* 22:4); ei avleidd tyding, ‘oppstå, bli til i opphavet; bli skapt’ (Kuhn 1929:41; Dal 1930a:11)

hvaðan dagr *um kom* (*Vm.* 24:4); ei avleidd tyding, ‘oppstå, bli til i opphavet; bli skapt’ (Kuhn 1929:41; Dal 1930a:11)

hvaðan vetr *um kom* (*Vm.* 26:4); ei avleidd tyding, ‘oppstå, bli til i opphavet; bli skapt’ (Kuhn 1929:41; Dal 1930a:11)

áðr væri jorð *um sköpuð* (*Vm.* 29:2; 35:2), jf. got. *gaskapjan* (Dal 1930a:70)

hvaðan vindr *um kóm* (*Vm.* 36:4); ei avleidd tyding, ‘oppstå, bli til i opphavet; bli skapt’ (Kuhn 1929:41; Dal 1930a:11)

æ menn hann sjálfan *um sjá* (*Vm.* 36:6); ‘oppná á sjá’, jf. got. *gasaihwan*

hvaðan Njorðr *um kom* (*Vm.* 38:4); ei avleidd tyding, ‘oppstå, bli til i opphavet; bli skapt’ (Kuhn 1929:41; Dal 1930a:11)

fjölð ek *um reynda* regin (*Vm.* 44:3; 46:3; 48:3; 50:3; 52:3; 54:3); Dal trur det kan gå tilbake på trykksvak forstaving i eldre germansk (Dal 1930a:74); LO: meininga kan vera ‘mangt eg oppnådde á erfara, mang ei innsikt eg nådde gjennom erfaring’

var jorð *um sköpuð* (*Grm.* 40:2), jf. got. *gaskapjan* (Dal 1930a:70)

ský all *um sköpuð* (*Grm.* 41:6), jf. got. *gaskapjan* (Dal 1930a:70)

hví þú einn *um komt* (*Skm.* 17:4); kanskje brukt i tydinga ‘ná málet’ (Kuhn 1929:41); *um* brukt resultativt føre *koma* for á fá fram at ein lykkast trass i den harde motstanden, altså ein forsterkande verknad (Dal 1930a:9-11)

þó ek einn *um komk* (*Skm.* 18:4); kanskje brukt i tydinga ‘ná málet’ (Kuhn 1929:41); *um* brukt resultativt føre *koma* for á fá fram at ein lykkast trass i den harde motstanden, altså ein forsterkande verknad (Dal 1930a:9-11)

þau er allir menn síðan *um sé* (*Hrbl.* 19:8), jf. got. *gasaihwan*, ‘fá auge på’ (sjå Christiansen 1960:341) — dvs. ‘oppná á fá auge på’ (L.O.)

ef ek viðr *of komask* (*Hrbl.* 33:2); kanskje tydinga er ‘gelangen’ (Kuhn 1929:41), ‘ná málet’ hamar *um þekkði* (*Prk.* 31:4); *þekkja* er kanskje nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning, men det er usikkert (Kuhn 1929:39f; sjå òg Dal 1930a:72); LO: meininga kan vera ‘fá auge på, oppná á sjá’.

hon skell *um hlaut* (*Prk.* 32:5); *skell* var alt ho oppnådde

baug *um þekkir* (*Vkv.* 17:4); *þekkja* er kanskje nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning, men det er usikkert (Kuhn 1929:39f; sjå òg Dal 1930a:72); LO: meininga kan vera ‘fá auge på, oppná á sjá’

gráts *um beiddi* (*Gðr.* 1 23:6), resultativt og einestáande (Dal 1930a:9); oppná ved tvang, jf. got. *gabaidjan*

er hon sár *um leit* (*Gðr.* 1 27:7); trug ei avleidd tyding, ‘fá auge på’, som kan gå tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39); LO: ‘fá auge på, oppná á sjá’.

hvé mær *um kom* (*Od.* 1:3); her er tydinga kanskje ‘ná fram’ (Kuhn 1929:41)

borg *um þátti* (*Od.* 17:8); *þekkja* er kanskje nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning, men det er usikkert (Kuhn 1929:39f; sjå òg Dal 1930a:72); LO: meininga kan vera 'få auge på, oppnå å sjå'
er vér *um reyndum* (*Am.* 92:4); Dal trur det kan gå tilbake på trykksvak forstaving i eldre germansk (Dal 1930a:74); LO: 'oppnå ved å erfara'

— 2.D. Inkoativ, markerer at ein tilstand er endra
(jf. funksjonen til gotisk *ga-* og andre forstavingar)

um saknaði (*Prk.* 1:4); *sakna* er eit inkoativt verb, dei fleste slike verb på *-nan* hadde forstaving i gotisk (Dal 1930a:15).

um sofnaði (*Vkv.* 27:4); got. hadde mest alltid forstaving ved inkoative *-nan*-verb (Dal 1930a:15)

— 2.E. Intransitivt verb gjort transitivt

(jf. funksjonen til *ga/ge/gi-* og andre forstavingar i eldre germansk)

mund *um standa* (*Vsp.* 53:6); *standa* nytta i ei avleidd tyding som går tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39f), jf. got. *gastandan*

ef mik nauðr *um stendr* (*Háv.* 154:2); *of* framhevar tidsmomentet då ei endring inntreffer (Dal 1930a:17) og gjer *standa* transitivt (smst. s. 72), jf. got. *andstandan*

því ek land *um sték* (*Ghv.* 13:7); *um* gjer eit transitivt verb av det intransitive *stíga*, jf. got. *ussteigan*, ags. *gestígan*

— 2.F. Verb nytta i ei tyding som er knytt til magi

opt sér ógott *um gelr* (*Háv.* 29:6); Dal antar uttrykket går tilbake på gammal prefiksdanning ved ord knytte til seid (Dal 1930a:75), det vil seia med tydinga 'galdra' (LO); jf. ght. *bigelan* 'verhexen'

siðr þitt *um heilli* halir (*Háv.* 129:9); *heilla* tyder 'forgjera, fortrolla', men her er det vel i overført tyding

svá Þundr *um reist* (*Háv.* 145:6); *rísta*, 'rissa inn runer', kan vera avleidd av eit nedervd perf.part. germansk **rista-*, 'oppskåren' (*BL* 2007:885), eller kan ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82).

þar hann upp *um reis* (*Háv.* 145:8), jf. got. *urreisan*, 'stå opp' (*BL* 2007:874); kan òg ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82)

er hann aptr *of kom* (*Háv.* 145:9) — kan ha ei avleidd magisk tyding? (Dal 1930a:82). Heile helmingen 145:6-9 dreier seg om magi.

ógott *um gala* (*Ls.* 31:3); Dal antar uttrykket går tilbake på gammal prefiksdanning (knytt til seid? Dal 1930a:75); LO: jf. ght. *bigalan* 'verhexen'

þær *um vindr* (*Sd.* 13:4); *vinda* i abstrakt tyding, 'bli gjort innvikla' — kan òg ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82).

þær *um vefr* (*Sd.* 13:5); *vefa* i abstrakt tyding, 'gjera innvikla' — kan òg ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82).

þær *um setr* allar saman (*Sd.* 13:6); *setja* brukt i tydinga 'la setja, forlika' (Dal 1930) — kan òg ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82).

þær *of réð* (*Sd.* 14:4); *ráða* brukt i tydinga 'tyda, tolka' (Dal); LO: jf. ght. *girāti*, *giratan*, 'gi råd, rettleia', «Ursprünglich Versterkung (und Perfektivierung) von *raten...*» (Kluge/Seebold 2002:348), men òg got. *garēdan*, 'skaffa seg råd for noko' (Grienberger 1900:91). Kan òg ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82).

þær *of reist* (*Sd.* 14:5); norr. *rísta*, 'rissa inn (runer)', ser ut til å vera eit nedervd perf.part. germansk **rista-* 'oppskåren' (*BL* 2007:885). Kan òg ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82).

þær *of hugði* (*Sd.* 14:6); *hyggja*, 'tenka', har her tydinga 'forstå, gjennomskoda', eller kanskje snarare som i ght. *irhuggen* 'finna på' — kan òg ha ei avleidd magisk tyding (Dal 1930a:82)

- 2.G. Verb nytta i tydinga ‘drepa; bli drepen, dø’ (gjort heilt av med) eller ‘gjort til inkjes, heilt øydelagt’ (ei særskilt form for perfektiv, i gotisk uttrykt ved *ga-*)
 þá er *um rjúfaz* regin? (*Vm.* 52:6), jf. gs. (*bi*)*rōpian* (Kluge/Seebold 2002:746); i tyding som her, ‘ganz zerrissen werden’, ‘vernichtet werden’, er det grunn til å tru at verbet hadde trykksvak forstaving i eldre germansk (Dal 1930a:74f).
 unz *um rjúfask* regin (*Grm.* 4:6), jf. gs. (*bi*)*rōpian* (Kluge/Seebold 2002:746); i tyding som her, ‘ganz zerrissen werden’, ‘vernichtet werden’, er det grunn til å tru at verbet hadde trykksvak forstaving i eldre germansk (Dal 1930a:74f).
 itt veit ek líf *um liðit* (*Grm.* 53:3); tydinga er: livet ditt har fare, no dør du
 ok verðr þá þínu fjörvi *um farit* (*Ls.* 57:6); det er sannsynleg at eldre germansk hadde trykksvak forstaving når tydinga var ‘dø’ (Dal 1930a:68f)
 sǫggor *um fallask* (*Prk.* 10:6); kan gå tilbake på gammal prefiksdanning (Kuhn 1929:39); nytta i tydinga ‘fall ned, blei til inkjes’ (Dal 1930b:181)
 uppi, ertu, dvergr, *um dagaðr* (*Alv.* 35:6); L.O.: ‘dagast’ har her fatalt utfall, dvergen døydde då sola rann
 ok Fáfni *um farit* (*Fm.* 23:3); det er sannsynleg at eldre germansk hadde trykksvak forstaving når tydinga var ‘dø’ (Dal 1930a:68f)
 aldrs *of synjat* (*Fm.* 36:8); også her er det brukt verb med den avleidd tydinga ‘drepa’ (‘neka livet’; von See et al. 2006:473)
 eða sverð *um beit* (*HHv.* 39:6); L.O.: her er tydinga ‘bita ihel, drepa’
of víða eiðar (*Brot* 11:8); Dal antar ei avleidd tyding ‘bringa til døde’ (Dal 1930a:71).
um glatat þornum (*Hlr.* 4:6); L.O.: kanskje ei avleidd tyding, ‘forårsaka undergang’
 liggir *of hǫggvinn* (*Gðr. II* 7:5); L.O.: her er tydinga ‘drepa’
unz þik aldr <of> viðr (*Gðr. II* 30:6); det er tvilsomt om det skal stå ‘of’ her, men tydinga blir: ‘inntil alderen gjer det av med deg, inntil du dør’.
 jóm *of traddi* (*Ghv.* 2:8); ei avleidd tyding ‘bli trampa til døde’
 jóm *um traddi* (*Hm.* 3:4); ei avleidd tyding ‘bli trampa til døde’
 meyr *um tradda* (*Hm.* 19:8); ei avleidd tyding ‘bli trampa til døde’
- 2.H. Andre tilfelle der følgjeordet har same meining som eit prefigert verb i eldre germansk
 þau er fremst *um man* (*Vsp.* 1:8), jf. got. *gamunds*, *gamunan* (Dal 1930a:74; Christiansen 1960:344)
 ár *um borna* (*Vsp.* 2:2); ‘føda’ er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67; jf. got. *gabairan*, ght. *giberan* (Christiansen 1960:344)
 nofn *um gáfu* (*Vsp.* 6:6); meininga kan vera ‘skjenka, overgi, ofra’, jf. got. *atgiban*, mht. *begeben*; jf. 2J
 var *of borinn* snemma (*Vsp.* 32:6); ‘føda’ er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67 (jf. 2J).
 er sjálfr *um á* (*Háv.* 9:2), ‘vera i besittelse av, utrusta seg med’; jf. got. *gaáiginōn* ‘ta i eige’
 margt *um dvelr* (*Háv.* 59:4); individualiserande, som i mht. med *ge-* (Dal 1930a:18).
 Jf. gs. *bidwellian* ‘aufhalten, hindern’ (de Vries 1961:88); det svake verbet *dvelja* er avleidd frå det sterke *dvala*.
 er einn *um kann* (*Háv.* 163:5); jf. got. *ga-kunnan* ‘kennen lerne,..’ (Streitberg 1906:329); ght. *bikennen*, *irkennen*, ‘læra å kjenna’ (Kluge/Seebold 2002:107); *kunna* er fleire stader brukt i denne tydinga i denne delen av *Háv.*, men bare i denne eine verselinja med forstavinga *um* — kanskje fordi verknaden her skal forsterkast?
 hvat þú fyrst *of mant* (*Vm.* 34:4), jf. got. *gamunds*, *gamunan*; sjå Dal 1930a:74.
 þat ek fyrst *um man* (*Vm.* 35:4), jf. got. *gamunds*, *gamunan*; sjå Dal 1930a:74.
 hvé hon er í lás *um lokin* (*Grm.* 22:6); *um-lúka* tyder ‘stenga’, jf. got. *galūkan*
 en þat *of hyggi* hverr ósviðra apa (*Grm.* 34:3); jf. gs. *gihuggian*, ‘minnast, hugsast’
 enn þú fátt *um mant* (*Grm.* 52:2), jf. got. *gamunds*, *gamunan*; sjå Dal 1930a:74
 mér var aldr *um skapaðr* (*Skm.* 13:5), jf. got. *gaskapjan* (Dal 1930a:70); *skapa* her brukt i tydinga ‘skjebnebestemt’
 ok allt líf *um lagit* (*Skm.* 13:6), jf. got. *analagjands*; leggja brukt i tydinga ‘skjebnebestemt’
 hví þú einn *um komt* (*Skm.* 17:4); *um komt* har kanskje tydinga ‘ná fram’ (Kuhn 1929:41)
 þó ek einn *um komk* (*Skm.* 18:4); *um komk* har kanskje tydinga ‘ná fram’ (Kuhn 1929:41)
 grund *um grófu* (*Hrbl.* 18:8), ‘grov ut grunnen’, jf. got. *ufgraban* (men sjå òg 2J og 2.K.i.)

mundu *um vinna* (*Hym.* 26:1), jf. ght. *giwinnan*; hadde alltid *ga*-forstaving når verbet blei brukt resultativt; sjå Dal 1930b:208; hadde opph. prefiks iflg. Kuhn 1929:37; 43 hann laun *um fekk* (*Hym.* 38:6); må på eitt eller anna vis gå tilbake på den perfekte og resultatative bruken av forstavingar i eldre germansk, iflg. Dal 1930a:9. Førre opphavlege «perfektive simplisium» var verknaden forsterkande (smst. s. 10f). Jf. got. *gafahan*, 'gripa' (Christiansen 1960:344).

ofund *um gjaldir* (*Ls.* 12:5); avleidd tyding? jf. ght. *in(t)gelten* (Kluge/Seebold 2002:247). ok hefir så born *of borit* (*Ls.* 33:6); 'føda' er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67 it ljóta líf *um lagit* (*Ls.* 48:3), jf. got. *analagjan*; *leggja* brukt i tydinga 'skjebnebestemt' eldr *of brenna* (*Prk.* 27:8); tydinga kan kanskje vera 'flamma opp', jf. got. *ufbrinnan*, eller bruken kan vera reint emfatisk (sjå 2.J.)

of beðit hafði (*Prk.* 32:4); *biðja* hadde opph. prefiks, iflg. Kuhn 1929:37; 43; jf. got. *usbidan* (Streitberg 1906:345); jf. 2J

foetr *um lagði* (*Vkv.* 23:4); foetr *um lagðak* (*Vkv.* 33:8); jf. got. *galagjan*, 'legga bort' (Dal 1930a:74; Christiansen 1960:341)

um gefit verða (*Vkv.* 21:4); L.O.: tydinga er truleg 'gi bort, skjenka', jf. got. *atgiban*; mht. *begeben*

ef han sær *um lék* (*HHv.* 39:5); her ei avleidd tyding, 'forråda', jf. ags. *forlácán*

grand *um vinna* (*HHv.* 39:8), jf. ght. *giwinnan*; hadde alltid *ga*-forstaving når verbet blei brukt resultativt; sjå Dal 1930b:208; hadde opph. prefiks iflg. Kuhn 1929:37; 43 aldr *um sköpu* (*HH.* 12:4); jf. got. *gaskapjan* (Dal 1930a:70); *skapa* her brukt i tydinga 'skjebnebestemt'

þær *um greiddu* (*HH.* 13:5); norr. *greiða* < germ. *garaiðia, jf. got. *garaidjan*; LO: kan *um*-ha erstatta den tapte forstavinga når *g*- ikkje lenger blei oppfatta som forstaving? fólkjörf *um bjarg* (*HH.* 130:3); *um* framhevar og forsterkar innhaldet i det resultatative *bjarga*, iflg. Dal 1930a:9f, men merk gs. *gibergan*, 'berga' (de Vries 1961:39)

þess bót *of vinna* (*HH.* 114:12), jf. ght. *giwinnan*; hadde alltid *ga*-forstaving når verbet blei brukt resultativt; sjå Dal 1930b:208; hadde opph. prefiks iflg. Kuhn 1929:37; 43 þviat þú fram *um sér* (*Grp.* 20:3), jf. ght. *firsehan*, 'sjå på førehand, spá' (Kluge/Seebold 2002:957).

þviat þú öll *um sér* (*Grp.* 28:7), jf. ght. *firsehan*, 'sjå på førehand, spá' (Kluge/Seebold 2002:957).

vind *um standask* (*Rm.* 17:8); verbet har den avleidd tydinga 'halda ut' (von See et al. 2006:322); jf. got. *andstandan*

hverjum ertu, sveini, *um borinn?* (*Fm.* 1:2); 'føda' er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67 halir *um görvan* (*Fm.* 42:6); jf. ght. *gigarawen* (Dal 1930a:71).

þótt þik nótt *um nemi* (*Sd.* 27:6); germ. *nema* hadde opphavleg prefiks (Kuhn 1929:43) *um beðit hafði* (*Gðr.* 13:8); *biða* hadde i denne tydinga prefiks i eldre germansk, jf. got. *gabeidan*, 'zuendewarten' (Dal 1930a:67); 'erleiten' (von See et al. 2009:227), dvs. 'halda ut'.

vindr *of lék* (*Gðr.* 17:4); her ei avleidd tyding, 'forråda', jf. ags. *forlácán*

þat ek allt *um beið* (*Gðr.* 18:5); *biða* hadde i denne tydinga prefiks i eldre germansk, jf. got. *gabeidan*, 'zuendewarten' (Dal 1930a:67); 'erleiten' (von See et al. 2009:234), dvs. 'halda ut'

sem ér *um unnuð* (*Gðr.* 121:3), jf. ght. *giwinnan*; hadde alltid *ga*-forstaving når verbet blei brukt resultativt; sjå Dal 1930b:208; hadde opph. prefiks iflg. Kuhn 1929:37; 43 gulls *um njóta* (*Gðr.* 121:6); jf. ght. *giniozan*, 'nyta' (Kluge/Seebold 2002:346).

gráts *um beiddi* (*Gðr.* 123:6); må på eitt eller anna vis gå tilbake på den perfekte og resultatative bruken av forstavingar i eldre germansk, iflg. Dal 1930a:9; LO: jf. got. *gabaidjan*

of borinn Buðla (*Gðr.* 125:5); 'føda' er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67 hann *um ætti* (*Sg.* 3:7), 'han skulle hatt henne, gjort henne til sin'; *um-eiga* svarar til gotisk *gaáiginōn* 'ta i eige'

um borin Buðla (*Sg.* 15:3); 'føda' er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67 høfn *um deila* (*Sg.* 37:4), 'dela ifrá, dela opp, fordela', jf. got. *afdáljan*

of borinn Buðla (*Sg.* 56:9); 'føda' er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67

[*um borinn væri* (*Hlr.* 12:4); 'føda' er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67; L.O.: eg har ført det opp som adjektiv]
ok of *vanið vási* (*Gðr.* II 4:7); jf. ght. *giwennen*, venja ein til noko' (Kluge/Seebold 2002:356)
of *gefinn ulfum* (*Gðr.* II 7:8), 'ofra til ulvane'; jf. got. *hingeben* og mht. *begeben*
þat var *um aukit* (*Gðr.* II 21:5); jf. got. *anaáukan* 'iblanda'
söðul of *lagði* (*Od.* 2:8); jf. ght. *belegen*, 'legga på (noko)', (Kluge/Seebold 2002:107).
of *borin verkjum* (*Od.* 4:6); Vonhof antar at germ. *beran* hadde forstaving når tydinga var
'overvelda, øydelagt', jf. ags. *onberan*, 'minska, øydelegga' (Dal 1930a:67)
of *bornar værim* (*Od.* 15:8); 'føda' er gammal *ga*-kompositum, Dal 1930a:67
er hinn *um réði* (*Am.* 7:8), 'områ seg', jf. got. *garēdan* 'skaffa seg råd for noko'; frå gotisk
veit me bare om prefigerte former av *-rēdan* (*BL* 2007:915).
bœtr *um vinna* (*Ghv.* 12:4), jf. ght. *giwinnan*; hadde alltid *ga*-forstaving når verbet blei
brukt resultativt; sjå Dal 1930b:208; hadde opph. prefiks iflg. Kuhn 1929:37; 43
sorg *um kveykva* (*Hm.* 1:8); jf. ght. *ir-quicken*, gs. *aquicon*, ags. *ácwician*

— 2.I. Andre tilfelle der me av ymse årsaker har grunn til å tru at eldre germansk hadde trykksvak forstaving:

mörg *um gørðu* (*Vsp.* 10:6); tydinga ser ut til å vera 'gjera ferdig', som då svarar til ght.
gigarawen
en Frigg *um grét* (*Vsp.* 33:5); Dal trudde *um* stod i staden for ein gammal transitiverande
prefiks (Dal 1930a:69).
sins *um freista* frama (*Háv.* 2:6), jf. got. *usfraisan* (Dal 1930a:74; 74n).
at aprt of *heimtir* (*Háv.* 14:5); verbet *heimtir* er bare nytta fem stader i eddakvada, fire av
fem stader med forstavinga *um*; «wahrscheinlich, daß hier einmal ein Kompositum
existiert hat» (Dal 1930a:69)
fjöld *um viðrir* (*Háv.* 74:5), «vêret skiftar brátt/ofte»; individualiserande med same verknad
som i mht. med *ge-*, iflg. Dal (1930a:18)
þíns *um freista* frama (*Vm.* 11:3; 13:3; 15:3; 17:3), jf. got. *usfraisan* (Dal 1930a:74; 74n).
ser *um gørva* sali (*Grm.* 5:3); *gera* er her kanskje nytta i tydinga 'gjera ferdig', jf. ght.
gigarawen
Valhøll við of *þrumir* (*Grm.* 8:3); tydinga av verbet er usikker, men norr. *þruma* 'tordna' er
neppe i grunntydinga her, men i ei avleidd tyding, kanskje 'lamma, overvelda'?
yðr of *heita* (*Hym.* 3:8), 'brygga til dokker'; *heita* 'gjera varm' har her ei avleidd tyding
þú ert, qldr, of *heiti* (*Hym.* 32:8); L.O.: 'gjera heit, brygga' er avleidd tyding av verbet *heita*.
gamansumbl *um geta* (*Ls.* 8:6); *geta* har mest alltid forstaving i eldre germansk
(Dal 1930a:66); L.O.: tydinga er neppe 'oppná' (som dei fleste andre stader med *um*
geta), heller 'skaffa'.
aprt *um heimtir* (*Prk.* 8:6; 11:6); verbet *heimtir* er bare nytta fem stader i eddakvada, fire av
fem stader med forstavinga *um*; «wahrscheinlich, daß hier einmal ein Kompositum
existiert hat» (Dal 1930a:69)
lygi *um bellir* (*Prk.* 10:8), jf. ght. *irbaldēn*.
hamar *um sætti* (*Prk.* 14:8); tydinga må vera den same som ved *heimta* i str. 8; 11; 18
(Dal 1930a:44); merk òg den syntaktiske verknaden (smst. s. 43f)
þér *um heimtir* (*Prk.* 18:8); verbet *heimtir* er bare nytta fem stader i eddakvada, fire av
fem stader med forstavinga *um*; «wahrscheinlich, daß hier einmal ein Kompositum
existiert hat» (Dal 1930a:69)
hendr *um leggja* (*Brot* 4:8); verbet har tydinga 'legga (noko) på' (jf. ght. *belegen*) eller meir
presist 'gå til átak på'; kan elles ha syntaktisk verknad, i optativ, iflg. Dal
gerst *um láta* (*Sg.* 10:4); L.O.: *láta* er kanskje brukt i ei avleidd tyding; samtidig er *um* her
brukt ved ein avgjerande augneblink når handlinga verbet uttrykker, slår feil (Dal
1930a:20f).
at vit mynim sjálfir *um sakask* (*Hm.* 29:3) — framhevar det utenkelege at dei skulle gjera
skade på seg sjølv, og det begge to samtidig. Jf. got. *gasakan* (truga, skada),
avleidd av got. *sakan* (sich streiten, zanken; Alexander Jóhannesson 1956:763); jf.
2.K.i.

— 2. J. Tilfelle der *of/um* gir ei forsterking av verbinnhaldet (emfatisk bruk), jf. teoriane til Dal. Dal skreiv om bruken av *of/um* bl.a.: «...daß man *of* allgemein, verwendete, nicht, um perfektiven Aktionsart zu bewirken, sondern um die im Simplex schon enthaltene perfektive oder resultative Bedeutung emphatisch hervorheben zu lassen,» (Dal 1930a:10). Fleire av eksempla ho nemnde, har eg plassert i andre «båsar», og viser då til dei (2B, 2C, 2H, 2I).
nofn um gáfu (*Vsp.* 6:6; sjå 2.H.
er sér *um getr osb.* (*Háv.* 8:2; 17:5; 58:5; 65:3; 123:3; 140:4); sjå 2.C.
eða fremst *um veitzt* (*Vm.* 34:5); her er nytta «energisk tale», 'du skal vita' (*Lex.Poet.* 1931:621).
en þar mǫgr *of læzk* (*Grm.* 17:4), jf. got. *fraletan* (Dal 1930a:32); kan òg oppfattast emfatisk (smst.).
grund *um grófu* (*Hrbl.* 18:8) sjå 2.H. og 2.K.i.
mey *um drekka* (*Prk.* 25:8); *um* gir auka intensitet, og dermed punktualitet, til det elles durative verbet (Dal 1930a:22)
er orð *um fann* (*Prk.* 26:3; 28:3); må på eitt eller anna vis gå tilbake på den perfektive og resultative bruken av forstavingar i eldre germansk, iflg. Dal 1930a:9. Førre opphavlege «perfektive simplisium» var verknaden forsterkande (smst. s. 10f).
eldr *of brenna* (*Prk.* 27:8); *of* gir ein «lebhafta Emphase» (Dal 1930a:34); LO: kan kanskje markera ei tydingsnyanse 'flamma opp', som i gotisk *ufbrinnan* (sjå 2.H.)
of beðit hafði (*Prk.* 32:4); sjå 2.H.
hon krǫng *of komsk* (*Sg.* 45:7); sjå 2.B.
of koma myndu (*Od.* 29:10); pleonasme (Dal 1930b:193).
mér *um stríða* (*Ghv.* 11:4); *um* gir aukande intensitet til det durative verbet (Dal 1930a:22).

— 2. K. *Of/um* brukt syntaktisk;
jf. funksjonen til gotisk *ga-*:

— 2.K.i. Syntaktisk bruk med emfatisk verknad
ok í fólk *um skaut* (*Vsp.* 24:2); markerer vendepunktet i saga til kosmos: då Óinn skaut spydet inn i vanaflokken, starta han krigen; gullalderen var med det slutt, no starta den lange vegen mot ragnarok
var *of borinn* snemma (*Vsp.* 32:6); då Baldr blei drepen, fóddest ein bror som bare éin dag gammal hemnde drapet
grund *um grófu* (*Hrbl.* 18:8); dei utretta det umulige eller utenkelege (men sjå også 2.H.)
hygg ek at hon ǫll *um viti* (*Ls.* 21:5) — det var ikkje grenser for kva Gefjon visste.
síðan sumbl *um gøra* (*Ls.* 65:3) — *aldri meir* skal Ægir fá stella til gjestebod for æsene!
hon inn *um gekk* (*Vkv.* 16:3; 29:3); jf. ght. *gigangen*.
þær *um greiddu* (*HH.* I 3:5); *um* framhevar betydinga av skjebnemaktenes avgjerð, iflg. Dal 1930a:16. Merk òg at *greiða* hadde prefiks i eldre germansk, *ga-raiðia
geitr *um halda* (*HH.* II 27:2); *um* brukt når verbalhandlinga inntreffer eller lykkast; her var kanskje poenget å gjera utsagnet hånande
benvǫnd *of lét* (*Brot* 19:1) — markerer klimaks i forteljinga.
hann *um ætti* (*Sg.* 3:7); her skjer det lagnadstunge: Brynhild skulle vore hans, men slik gjekk det ikkje, og det fekk dramatiske følgjer for dei alle.
gerst *um láta* (*Sg.* 10:4); L.O.: *láta* er kanskje brukt i ei avleidd tyding; samtidig er *um* her brukt ved ein avgjerande augneblink når handlinga verbet uttrykker, slår feil (Dal 1930a:20f).
vill *um segja* (*Gðr.* II 9:4) — Guðrún fær meldinga om at Sigurðr er drepen.
ok hon upp *um tók* (*Gðr.* III 9:3). Heile spenninga i kvadet blir fortetta og utløyst.
ok hon inn *um gekk* (*Od.* 3:5); jf. ght. *gigangen*.
drǫslum *of þrungit* (*Akv.* 34:6); skal kanskje markera den brá og dramatiske vendinga historia no tok
við hunang *of tuggin* (*Akv.* 38:4); skal kanskje markera det uhýrde i at Atli har ete hjerta til sine egne søner
þá er endr *um gørðu* (*Am.* 1:2) — framhevar kor lang tid det hadde gått sidan dei omtalte hendingane; det hadde skjedd for lenge, lenge sidan.

at vit mynir sjálfir um sakask (Hm. 29:3); sjá 2.I.

— 2.K.ii. Syntaktisk bruk med punktuell verknad

þjóðum *um yppðu* (Vsp. 4:2) — æsene lyfta opp den drepte Ymir og skapte verda av han; ei avgjerande eingongshending i verdshistoria

áðr á bál *um bar* (Vsp. 33:3); syntaktisk punktuelt, iflg. Dal (1930a:14)

sefi *of gleypir* (Vsp. 39:8) = *Vsp.H.* 40:8); punktuelt, iflg. Dal (1930a:15)

Loki *um olli* (Hym. 37:8) — Loke valda at bukken til Tor heldt på å stupa då dei skulle fara frá jotunheimen.

nauðr *um skildi* (Vkv. 3:6) — det blei brátt slutt på lykka, frá no rádde bare ulykke.

verr *um níta* (Vkv. 36:4) — Niðuðr ónskte at Völundr skulle fá ei endá verre skjebne enn den han sjølv hadde fått.

gerst *um láta* (Sg. 10:4); L.O.: *láta* er kanskje brukt i ei avleidd tyding; samtidig er *um* her brukt ved ein avgjerande augneblink når handlinga verbet uttrykker, slår feil (Dal 1930a:20f).

í horn *um þaut* (Hm. 18:6); avgjerande vending i historia markert, iflg. Dal (1930a:14)

— 2.K.iii. Syntaktisk bruk med perfektiv verknad

nú er *um genginn* (Od. 34:7), opplyser at kvadet er fullført.

um talit væri (Ghv. 21:6), markerer at kvadet er fullført.

— 2.K.iiii. Syntaktisk bruk i optativ

síðr þitt *um heilli* halir (Háv. 129:9)

meira en menn (*of*) *viti* (Grm. 35:3).

hví *um segjak?* (Skm. 4:1)

hví *um þreyjak þrjár?* (Skm. 42:3)

ofund *um gjaldir* (Ls. 12:5)

hamar *um sætti* (Prk. 14:8)

hendr *um leggja* (Brot 4:8)

áðr ek *of frægak* (Gðr. II 6:3)

er hinn *um réði* (Am. 7:8)

— 2.L. Tilfelle der eg manglar ei god forklaring:

fjóður *um hefna* (Grp. 9:2); norr. *hefna* har usikker og omdiskutert etymologi (BL 2007:459f).

Eg ser det som mulig, men sær usikkert, at *hefna* opphavleg hadde trykklett forstaving. Sjå resonnementet under kommentarane mine til dette kvadet.

mærr *um lék* (Hm. 12:3); tyder vel at Erp svingde seg i salen; korfor då *um*?

karl orð *um kvað* (Hym. 32:5)

alls fyrst *um kvað* (Prk. 2:2; 3:4; 9:10; 12:4); Dal antok det gjekk tilbake på gammalgermansk kompositum (Dal 1930a:73).

alls fyrst *um kvað* (Brot 5:4); Dal antok det gjekk tilbake på gammalgermansk kompositum (Dal 1930a:73).

orð viðr *um kvað* (Sg. 51:4); Dal antok det gjekk tilbake på gammalgermansk kompositum (Dal 1930a:73).

alls fyrst *um kvað* (Od. 3:10); Dal antok det gjekk tilbake på gammalgermansk kompositum (Dal 1930a:73).

flest orð *of kvað* (Od. 15:4)

Påfallande er alle utsagna med *um-kvað*, særleg sidan *of/um*-partikkelen gir god meining nesten alle andre stader den er nytta. Thorvaldsen foreslår at ...*alls fyrst um kvað* kan ha vore ein standard taleformel for å førebu direkte tale i ei fortelling (2008:153f). Kanskje gjeld det alle deses vendingane med *um kvað*? Men det siste dømet, *flest orð of kvað* (Od. 15:4),

kjem midt inne i eit langt avsnitt med utelukkande direkte tale. Dei andre kjem alle i samband med overgangen frå referat til direkte tale.